

SİBEL ORAL

Zayı

SİBEL ORAL • Zayı

Sibel Oral

ZAYİ

Harp ve Darp Ülkesinde Bir Selvi

Roman

© Sibel Oral / Turkuvaz Kitapçılık Yayıncılık A.Ş. (2011)

Her hakkı saklıdır. Tanıtım amaçlı kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni

olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yaymevi: Barbaros Bulvarı, No: 153, Cam Han, Kat: 8

34349 Beşiktaş / İstanbul

Tel: 0212 412 17 00 Faks: 0212 288 50 67

www.turkuvazkitap.com.tr

Sertifika No: 10706

GENEL YAYIN YÖNETMENİ Selçuk Güven

EDİTÖR Senem Kale

DÜZELTİ Özge Dinç

KAPAK Ayşe Nur Ataysoy

GRAFİK Eray Kula

GENEL YAYIN 354 EDEBİYAT 155

Turkuvaz Kitap bir TURKUVAZ MEDYA GRUBU kuruluşudur.

SİBEL ORAL

1979 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. 2000 yılında müzik dergileriyle başladığı gazetecilik mesleğine farklı yayın kuruluşlarında muhabir olarak devam etti. İlk romanı *Beni Beklerken* 2006 yılında yayımlandı. Halen günlük bir gazetenin kültür sanat sayfalarıyla Kitap dergisinin editörlüğünü yapıyor ve çeşitli sanat-edebiyat dergilerine yazılar yazıyor.

Yokuş. Başlangıçta sadece toprak vardı.
Sonra, gündüz külahlı gece silahlı
faniler geldi. Toprağa yüz sürmeyi,
toprağa şükür etmeyi bilmiyorlardı.
Eşekler, öküzler geçti toprağın üstünden
çarıkları takip ederek. Gündüz
yırtıcılarının kanatları değiştirirken
bulutların yerini, faniler de toprağın
gücünden can alan servi ağaçlarının
altında saydı sikkelerini... Avuçlarından
kayan sikkeler yokuştan aşağı
yuvarlanırken, koşmak istediler ama
korktular, kalakaldılar yokuşun
başında...

Dar kaldırımmlı geniş yokuşun başında, eskimiş köhne evlerin olduğu çıkmaz bir sokak var. Sonundaysa telaşla koşuşturan muhteris fanilerin işlek caddesi. Çıkmaz sokakta insan oluşundan usanıp ağaç olmayı düşleyen Lerna Hanım, gölgesinden bile korkan Emine, Emine'nin kızı Çilem, eskiden meydanlarda taşıdığı pankartı salonunun duvarına çivileyen Rüstem, Kumru bakkalın sahibi deli-güzel Ayhan, kadın adam Sofie, balıkçı eskisi Rızvan Efendi oturuyor... Yıllardır bu geniş yokuşun kollarından biri olan çıkmaz sokakta, servi ağaçlarına ve o korkunç metruk binaya baka baka bir arada harlanıyorlar, maiden siyaha dönen semanın sessizliğinde...

(Adalet: Orada mısın Selvi?)

Aşağıdaki işlek caddede ve *elit* semtlere bağlanan sokaklarda ise faniler yaşıyor ağızlarından salyalarını akıta akıta. O faniler ki; onlarca yıllık tarihlerini, tarihlerine karışan yüzlerce yıllık acılarını unutup, adını *hayat* koydukları günahları dişliyorlar, bir elmanın muazzam tadına varırcasına. Onlar, o zavallı faniler, farkında değil ama muhtaç başlara uzanmayı unutmuş omuzların, birbirine çarpıp kaçtığı bir koridor sanki artık zaman dedikleri.

Çıkmaz sokağın bunağı, ağaç olma hayalini tüylü yanak-larında gezdiren Lerna Hanım, "Ahh bu insanlar, daha çocukken öğrendiler birbirlerinin üzerinde yürümeyi..." diyor, yıllar öncesinden kalma gazetelere baktıkça. Yeni gazetelere bakmıyor, televizyonu yok. Ayhan'ın, Rızvan Efendi'nin, Emine'nin, Rüstem'in de yok. Arada savaş çıktı mı diye radyoya kulak kabartıyorlar o kadar. Korkuyorlar savaşın her türlüşünden. Hele ki içerde, içlerinde olanı yok mu? Ne kanlar dökülüyor, ne ağıtlar yakılıyor orada... Belki de bu yüzden hepsinin başına dağılmak nedir bilmeyen bir sabah sisi çökmüş. Uzaklar her şeye. Görmüyorlar gözleriyle hiçbir rengi, korkuyorlar fanilerin fısıltılarından bile... Ne hayalleri var, ne de derin bir nefesle sabahları selamlayacak sevinçleri. Ne yaşlısı yaşlı, ne genci genç...

Her gece onları uyandıran, geçmişinden sıyrılamamış rüyalarıyla kendi çıkmaz sokaklarında bir ileri, iki geri volta atıyorlar. Arada bir aynı rüyalarda çarpışıyorlar ve aynı sokakta yeniden buluşuyorlar. Ama sokak çıkmaz; diğer sokaklarda yaşayanlar bu sokağa hiç girmiyor, giremiyor; kediler bile. Sokak ne yolu kısaltıyor ne de gireni başka bir sokağa çıkarıyor. Orada öylece bırakıyor. Zaten diğer sokaklarda oturan fanilere göre burası tehlikeli. Çevresindeki diğer sokaklar ve işlek anacaddeler yutarken fanilerin bütün belleğini, bu çıkmaz sokak, kendi sakinlerine hatırlatıyor izlerini.

(Adalet: Unutabilir misin Selvi?)

Bir de *o kadın* var işte... Eskiden küçük bir kız olan ve dünyayla birlikte büyüyüp kadın olan kız... Omuzlarına dökülen kahverengi saçları, zayıf, çelimsiz bedeniyle ağır ağır hareket ediyor. Sanki ölmüş ama onunki başka bir ölümümüş gibi kınında bir çılgılla tam 29 gün önce geldi çıkmaz sokağa. Başında uçuşan iki kuzgunla bir sırrı açıklar gibi araladı cumbalı, yeşil evin kahverengi ahşap kapısını. Onlar ki, yıllardır bir çift beyaz ayak ve iki çift kara kanatla boyuyorlardı dünyayı sanki. Pas tutmuş şehirlere, kokmuş, çürümüş, dökülen insan etlerine inat kaderlerine, kederleriyle birlikte yol alıyorlardı yıllardır.

İşte şimdi, o yılların birinde, –sonunda ya da başında– gelmişti içinden çıkılmayan sokağa. Belleğinin kuytularından; varmış yokmuş, susmuş pusmuş gibi... Mutlu, mutsuz gelmişti... Geldiğinde yine sessizdi sokak, sessizdi ölümlerin isimlerini unutan dudaklar ve sevgili vicdanlar.

O kadının yıllar sonra kapısını açtığı ev ki, sokaktaki diğer evlere nazaran daha köhne; yıkıldı yıkılacak, taşıyamıyor sırlarını ve kapılarında büyüttüğü çocukların anılarını. Hemen yanında Lerna Hanım'ın camekân balkonlu sarı evine yaslanmasa, yığılıp secde edecek karşısında duran metruk binaya. Lerna Hanım'ın yaslandığı ise Emine ile Rüstem'in oturduğu ev. Sonra Ayhan, sonra Rızvan Efendi ve Sofie... Topu topu yedi kişiler bu dar, çıkmaz sokakta; birbirlerine yaslanı yaslanı ve metruk binanın tam karşısında.

Tuhaftır ki, o çelimsiz kadın, bu sokağa başında uçuşan iki kara kuzgunla birlikte geldiğinde hiçbiri onu görmedi. Zaten ne bir kamyon yanaştı eşya dolusu, ne de boya ustalarının fırçaları arşınladı duvarlarını. Bir kuzgun gibi bağıra bağıra ama sessiz ama kapkara kondu dalına. Yandaki sokağın elit fanileri bilse bu olan biteni, "Metruk binanın hayaleti," diye yalanlar uydururdu belki. Ama onlar bile fark etmedi geldiğini; sanki ne gelmiş ne de daha önce gitmişti.

Mart ayının ikinci akşamıydı. Lerna Hanım camekânlı balkonunda kâğıtları erimiş siyah beyaz fotoğraflara gözyaşı döküyor, Rüstem duvarındaki pankartın karşısına geçmiş yumruğunu sıkıyor, Rızvan Efendi balık ayıklıyor, Sofie etek tıraşı oluyor, Ayhan annesinin naylon çorabını kokluyordu. Güneş batmış, şehir kararmıştı.

Emine işten dönüyordu; kovulmuştu, korkuyordu, yorgundu. Çıkmaz sokağa girer girmez perdeleri yıllardır kapalı, cumbalı yeşil evin açık penceresinden sardunya yapraklarına dokunarak metruk binayı izlerken gördü onu. Yüzü gerildi. Kalakaldı çıkmaz sokakta. Yıllardır bu sokakta oturuyordu, kimse girmez, kimse çıkmazdı, çıkamazdı sokaktan. Korktu. Yapabildiği en iyi şeyi yaparak korktu ve hızlı adımlarla giriverdi evine. Onun korkusuna aldırmayan bu yabancı kadın, cumbadan, çıkmaz sokağın bekçisi metruk binanın büyük ve kırılmış pencerelerini izliyordu kendi küçük penceresinden...

Büyük, çok büyük pencereleri olan, büyük bir evin içine doğdum. Büyük bir bahçesi, büyük odaları ve büyük bir mutfacı vardı. İstanbul'un bir tepesinden Boğaz'a bakardı pencereleri.

İstanbul yedi tepeli evimiz ise üç katlıydı... Merdivenlerinden hiç düşmediğim üç katlı evimizde her şey büyüktü... İstanbul gibi, Taksim Meydanı, Galata Kulesi'nden izlediğimiz yarımada gibi... Hatta daha da büyüktü; dedemin onurla söylenen ismi, babaannemin sadece nefreti kardeş edinebilmiş zavallı gözleri, babamın sosyalizm hayalleri, annemin devrim çaresizliği kadar büyüktü evimiz. O büyük olan her şeyin içinde, küçük olan bir tek ben vardım.

Ama insan büyüdü... Adalet teyze insanın yemekten, uykudan, süttten, etten değil; gördükleriyle, duyduklarıyla ve yaşadıklarıyla büyüdüğünü söylerdi. Ben de böyle büyüdüm işte... Dedemin ismi, babaannemin nefreti, babamın hayalleri, annemin çaresizliği gibi büyüdüm ve sığamadım dünyaya.

Biliyor musunuz, benim önce gözlerim büyüdü, sonra da kulaklarım. Ellerim küçük kaldı. Annem ellerimin küçük kaldığını, babam da gözlerimin büyüdüğünü göremedi. Kör olmuşlardı çoktan.

Birileri onları kör etti, dilsiz, kulaksız bıraktı. Ben durdum ve baktım sadece...

İskelesinden ayrılan bir vapura bakar gibi baktım. Konuşmamakla susmak, görmekle bakmak farklı şeylerdi. Ta çocukken öğrendim. O büyük olan her şeyin içindeyken küçükken öğrendim bunu... Yine değişmedi hiçbir şey. Hep bakmakla görmek, susmakla konuşmamak arasında kaldım ben.

Ben... Evet, adım Selvi. İnsan Selvi...

Annem Suna, babam Cevher.

Adımın Selvi olmasını dedem istemiş. Onun için en önemli şey güçmüş ve en güçlü ağaç servi ağaçlarıymış. Berzâha göç edenlerin başlarında dimdik dururlarmış topraktan aldıkları o sonsuz kuvvetle... Ben de şimdi ölülerimin ve gömülülerimin toprağından aldığım kuvvetle duruyorum... Biliyor musunuz, bütün ölülerim gömülü değil benim ama onu sonra anlatacağım.

Güç ve kök düşkünü dedemin dört çocuğı var... dı. En büyükleri babam Cevher, ondan sonra halam Yurdanur, sonra birbirinin aynısı ikiz amcalar; Cevdet ve Cemil. Aralarında tek sevdiğim halam Yurdanur. Onun isminin de anlamı büyük tabii. Yurda nur getirecek, büyük insan olacaktı ama yaşamı boyunca babaannemin nursuzluğuyla boğılduğı için dedemin istediğı gibi bir evlat olamadı. O çok güzel, o çok büyük, o nursuz, köklü ailemizin yaşadığı, benim faşist bir katil olduğumu sandığım o evde bir zamanlar annem, babam, babaannem, dedem, halam, amcalarım ve Adalet teyzeyle birlikte yaşıyorduk. Aslında hiçbirimiz dedemin istediğı büyük insanlar olamadık, gittikçe küçüldük. Ya öldük ya öldürdük.

Mesela ben... Gözlerimle kulaklarım büyürken ve ellerim büyümezken, ben de o çocuk halimle öldürdüm "o"nu... O büyük evde hem de...

Evet, aramızdan üç kişi o büyük evde öldü. Birini ben öldürdüm, ikisini halam Yurdanur...

Ben sadece halam Yurdanur'un ölümü için üzüldüm...

"Çünkü metruk bina kendileri gibidir."

Çoğu ölmüştü Rüstem'in arkadaşlarının. Salonunun duvarında yıllardır iki paslı çiviye tutunmaya çalışan pankartı göstererek, "Bizi şimdi dilsiz, gözsüz, akılsız bırakarak başımıza tünleyenler arkadaşlarımın ölümlerini seyretti. Kaldırım taşlarına, evlerin arka bahçelerine, meydanlara yığıldı bedenleri. Postallarla yürüdüler hayallerinin üstünde, ölü gözlerine flaşlar patlattılar, ibret olsun diye gazetelerin birinci sayfalarında hain ilan ettiler kara puntolarla..." dedi. Rüstem'in ağzından sıçrayan nefreti yüzüne çarptığında hiç istifini bozmamıştı Rızvan Efendi. "Cemil Kaptan torik getirdi, lakerda yaptım, sen seversin..." diyerek elindeki tabağı masaya bırakıp ağır adımlarla evden çıktı.

Rüstem hıncına yenik düşmüştü yine. Kapı kapanınca yaşlarını boşalttı erkek gözleri. Pencerenin önüne gitti. Rızvan Efendi'nin sokakta ağır aksak ilerleyişini izledi bir süre. Rızvan Efendi metruk binanın önüne gelince duraksayıp eski bir anıyı hatırlarcasına durdu. Onu izleyen Rüstem de ister istemez baktı metruk binaya. İki kuzgun vardı metruk binanın kırık pencerelerinde ve sırayla bütün pencerelere konup konup uçuyorlardı. Rüzgârla birlikte yer değiştirip hışırdayan yaprakların sesi yükselirken "Kork, koork," diye sesleniyorlardı sanki köhne evlere. Sokağın kokusu, rengi değişmişti, bir şey göğün kuytusundan çıkmaz sokağa çivi gibi çakılmıştı sanki. Rüstem ve Rızvan Efendi kuzgunlara bakarken dünyayı yine korkuyla seyrediyordu alt katta oturan Emine. Dayanamadı, hızla merdivenleri çıktı, açık kapıdan girerek pencere kenarına yaslanmış Rüstem'e, uçup konan kara kuzgunları gösterdi: "Kuzgun uğursuzluktur, korkuyorum... İçimde kötü bir his var Rüstem, sen iyi misin?"

Rüstem kuzgunları görmemişçesine "İnanma böyle şeylere. Hayvandan uğursuzluk gelmez insandan geldiği kadar," dediğinde Emine'nin payına susmak kalmıştı yine. Rızvan Efendi'nin metruk binaya baka baka yürüyüşünü izlediler bir süre. Rüstem ise çocukluğunu hatırlamıştı Rızvan Efendi'nin ağır yürüyüşünü izlerken. Gövdesinde "Oğul" yazan balıkçı teknesini arkadaşlarıyla beraber babasından kaçırdığı günler denizlerin dibine gömülmüştü artık. Bir keresinde mazot bitince denizin ortasında mahsur kalmışlardı. Dünya orada, gecenin ve o denizin ortasında daha güzeldi. Ekmek dediklerini, adalet dediklerini denizde tanımıştı babasıyla. Denizin koynundan çıkıp da, yıllar sonra kendini Beyazıt Meydanı'nda bulduğunda havaya kaldırdığı yumruğu sıkıttı tekrar. Göğsünde bir yer acıyordu. O yer nasıl büyük bir yerdi de, içinde kaybolmuştu Rüstem'in gençliği. Sert ve dirençli değildi artık yumruğu. Öyle şeyler yaşamıştı ki şimdi ne yumruğu vardı, ne de acıya dayanabilen göğsü. Aylarca elektrik ve tazyikli suyu ağırlamıştı bedeni. Tabutlukta soğuk duvara kaynayan o genç, toy göğsü şimdi azimli mi azimli bir hırıltıyı miras bırakmıştı bugüne.

Emine, Rızvan Efendi'nin yolunu bitirip evine girdiğinden emin olunca ekose desenli çekyata oturup "Bir kadın taşınmış... Hani Lerna Hanım'ın yanındaki yeşil ev var ya, oraya..." dedi. Rüstem umursamamıştı yeni taşınan kadını. Akı, Rızvan Efendi'nin kendi gözlerine bakamayan pişman gözlerindeydi. Ne de güzel pişman pişman bakıyorlardı. Acımaksızın seviyordu Rüstem, Rızvan Efendi'nin pişman gözlerini.

Emine Rüstem'in umursamazlığına seslendi yeniden: "Bir kadın taşınmış diyorum.. Hani Lerna Hanım'ın yanındaki yeşil ev var ya, oraya... Dün akşam gördüm, pencereden bakıyordu, çiçek falan da ekmiş. Onlarla uğraşıyordu... Kim ki acaba?"

Rüstem duymuyordu Emine'yi. Metruk binanın pencerelerine sırayla konan kuzgunlara bakıyordu

hâlâ. "Kuzgun uğursuzluktur, korkuyorum," demişti Emine...

Büyük Kuzgun: *Yani bizim hiç korkmadığımız şeyler*[\[1\]](#)...

Koork!

Küçük Kuzgun: *Doğrusu en çok korktuğumuz şeylerdir gerçekte... Koork!*

Rüstem dalgın duruşunun ardından beklenmeyecek bir hızla perdeyi kapattı. Korkmuştu. Emine kuzgunları unutmuş, Rüstem'in derinleşen umursamazlığından sıkılmıştı. Sofie'yi düşündü bir an. Yaşama uğraşından yorulmuş Sofie. Bir adam Suphi, bir kadın Sofie.

Emine ile Sofie biraz birbirlerine benzerlerdi. İki kadındır onlar, öyle yalnız, öyle kendilerine gömülmüş. Sofie'nin şiirlerini Emine bestelemeye çalışır. Müzikten anladığından değil de kendini Hümeysra'ya benzettiğinden. Çok da benzemez aslında ama bıkmıştır kendinden. Sofie olmasa kimseye ağlayamaz sanki. Sofie de Emine'nin kızı Çilem'e ağlar. Lerna Hanım sokağın sahibidir. Sahip olduklarının hepsini kaybedince bir bu sokak ve metruk bina kalmıştır onun payına. Rızvan Efendi ile Ayhan'ın da ondan farkı yoktur. Ne akıllısı akıllı, ne delisi deli, ne yaşlısı yaşlıdır aslında. Hepsi birbirine karışmıştır. Tuhaf insanlardır sokağın sakinleri ve tıpatıp bu sokağa benzerler. Çık-a-mazlar kendi içlerinden ve zaten çıkmazlar kendi içlerindedir. Kaygıları yoktur; terlemez, koşmaz, telaşlanmaz, sevişmezler. Pencerelelerinden, karşılarında duran metruk binaya ve iki servi ağacına bakarlar.

Ya metruk bina?..

Ta Osmanlı'dan kalma mezarların üstündedir. Metruk bina "insan" mezarları üzerinde yükselir! Yıllar önce akıllı fanilerden ikisi, artık nasıl olduysa bu yedi katlı binayı yaptırmıştır. Yedi katında yedi günah!

"Sözde mezarları taşımışlar. Mezar taşınır mı hiç? Zaten taşımayıp, mezar taşlarını kırıp, mevtaların üstüne diktiler bu yedi başlı, yedi günahlı binayı. Ah o Menderes yok mu? Yazık oldu ona da ama..." diye söylenir sık sık Lerna Hanım.

Rızvan Efendi dışında çıkmaz sokaktakilerin bir rahatsızlığı yoktur onu böyle harap halde görmekten. Çünkü metruk bina kendileri gibi terk edilmiştir. Bu terk edilmişlikte bir aşk yangını, eski bir sevgili, bir dost aranmaz suçlu olarak. Onlara göre suçlu yoktur. Fanilerin yaşadığı arzular, hırslar, telaşlar, kazanımlar çoktan terk etmiştir onları...

Rüzgârlı gecelerde metruk binanın birbirine çarpıp, yaralayan-kıran pencere kanatları, çıkmaz sokağın sakinlerinin birbirlerinden başka kimseyi saramadıkları kolları gibidir. Birbirlerine dokunuşları ipek... Öyle hassas, öyle nazik; dokunuşu uyuyan bir bebeğin taptaze yanağı...

Rüstem'in gözleri ne zaman metruk binanın yaralı duvarlarına dalsa hep polisten kaçarken saklandıkları inşaatları görür. Lerna Hanım Hıdırbey'in eski evlerini, Sofie ölümlülerin karşısına dizilmiş dizeleri, Emine gençliğini kovalayan ellinci yaşını, Rızvan Efendi "Oğul" isimli balıkçı teknesini, Ayhan da annesinin ölü kokusunu... Çilem'se bakmaz metruk, ölü ve cinli binanın yüzüne...

Ya faniler?..

Onlara göre şu iki servi ağacı, metruk bina ve bu çıkmaz sokakta oturan tuhaf insanlar böbürlenerek anlattıkları elit semtlerinin görüntüsünü bozarlar. Haklılardır belki. En eski evler ve eskimemiş hatıraları taşıyan yüzler yıllardır bu sokakta otururlar. Tabii adı Selvi olan o çelimsiz kadın hariç. Nereden ve neden bu sokağa geldi? Henüz kimse bilmiyor. Ve kimseye görünmedi Emine'den başka...

Ben...

Ben bu küçük pencereci eve, bu çıkmaz sokağa ve kendi içinden çıkamayan insanların arasına gelmeden çok önce, o büyük evde yaşarken küçüktüm; dedem ise büyük...

O, ülke için önemli bir adamdı. Tabii ülke de dedem için önemliydi. Çok kan dökmüştü

atalarımız bu ülke için. Atalarımız kimdi, bilmiyordum ama onlar da önemliydi. Her bir şeyimiz önemliydi. Bu yüzden babaannem ve dedeme göre ben de kim olduğumu bilmediğim atalarım gibi önemliydim. Zaten dedeme ve babaanneme göre bizim soyumuz, kökümüz, her bir şeyimiz temizdi. Tabii annemin kökü hariç... Zavallı annemin ne olduğu belli değildi. Babaannem onun uğursuz bir döl ve nankör bir vatan haini olduğunu söylerdi sert çarpılan kapıların ardında. Evet, evet, bizim evimizin kapıları hep çarpılırdı. Oysa bizim gibi soyu sopu temiz önemli hanımefendilerden ve beyefendilerden beklenmeyecek bir davranıştı kapı çarpmak ya da yastıklara gömülüp ağlamak... Ama biz hepsini yapardık. Kapı çarpma işi beyefendilerindi, yastıklara gömülüp gözyaşı akıtmaksa hanımefendilerin. Elbette babaannem hiçbir zaman yastıklara gömülmedi. O hep kapıyı çarpan ya da çarpılan kapının ardından sinsice planlar yapan oldu. Ağladığını hiç görmedim. Bir kere olsun gözleri dolmadı, elleri titremedi, çaresizliğe kapılmadı. Öyle ki, sevinçten bile ağlamadı. En çok ağlayanımız annem ve halam Yurdanur'du. Ağlatansa babaannem...

Tuhaftı, tuhaftık işte her birimiz. Deli bir rüzgâr eserdi büyük evin pencerelerinden içeriye ve o rüzgâr içimize dolduğunda nefessiz kalırdık sanki. Ne zaman içim o büyük pencerelerden içeri giren deli rüzgârla dolsa, dedemin çalışma odasından aynı ses yükselirdi:

"En kötüsü iç savaştır üstadım..."

Bu üstat bazen "paşam", bazen "başkanım", bazen "vekilim" olurdu.

Onlar da önemli insanlardı. Büyüyünce önemli insan olmak zorunda olan ben, o zamanlar iç savaşın ne olduğunu bilmiyordum. Bildiğim; annemle babamın iç ya da değil, herhangi bir savaşın içinde olduğuydu. Hep birilerinden kaçıyor, saklanıyorlardı. Bir davadan bahsedip dururlardı büyük evin bahçesindeki çınar ağacımın gölgesinde. Cevdet ve Cemil amcamlar onların davasına gülüp geçer, halam Yurdanur ise aşk romanlarının sayfaları arasına saklanırdı.

Çok yalnızdık aslında her birimiz ve yalnızlıklarımızla büyüyen o evde, hepimizi birbirimize karşı kollayan Adalet teyzeydi. Hepimizin dünyayla ve kendiyile olan dertleri farklıysa da hepimizin ona ihtiyacı vardı. Onun ne zaman ve nasıl ailemize katıldığını bilmiyordum, hiç sormamıştım, önemli de değildi. Önemli olan tek şey olmasıydı, var olmasıydı. Bir gün onsuz kalacağım düşüncesi geçmemişti aklımdan.

Bir sabah uyandığımda babam sırtından iki kere vurulmuş, annem işkenceden ölmüş, halam kendini asmış olabilirdi.

Hatta ben dedemi öldürüp "eli kanlı faşist" bile olabilirdim. Hem de o çocuk yaşımda, bisikletimle bahçede gezerek çıkarabilirdim katilliğimin şeker gibi tadını.

Evet, her şey olabilirdi. İnsandık; yaşıyorduk çünkü.

Ama her ne olursa olsun Adalet teyze beni hiç bırakmazdı.

Öğle vaktinin güneşi cumbadan kahverengi tozlu salona dolmuş, sabahın tazeliği günü terk edivermişti korkuyla. Mutfağın penceresinden salona puf böreği kokusu gelmiş, masanın üzerindeki beyaz üstüne mavi çiçekler işlenmiş mendil, hazırda artık Selvi'nin ıslanmış göz çukurlarında yol almak için. Silmedi Selvi gözlerinden akan yaşları. Bu eve geleli bir ayı geçmiş olmasına rağmen bavullarını açmamıştı. İki üç elbiseyle idare ediyor, sokağa hiç çıkmıyordu.

Sokak çıkmazdı...

Lerna Hanım, Rızvan Efendi, Emine ve Ayhan da çıkmazdı. Sanki biri bilerek bu insanları bu sokağa tepıştirmiş, bir de metruk bina dikivermişti karşılarına ayna gibi. Hem de bir mezarlığın üstüne, iki servi ağacının koynuna... Bakıp bakıp yalnızlıklarını, içlerindeki yaraları, kırık kollarını, aksak ayaklarını görsünler diye... Fırtınalı gecelerde metruk binanın pencere kanatları birbirine çarpsın, faniler seslerden korksun, sokağın sakinleri ise onların korkularına gülüp geçsin ama sıra kendi korkularına gelince hüngür hüngür ağlasınlar diye... Metruk binaya bakıp bakıp o korkunç anılarıyla, o karanlık ve utanç verici tarihleriyle yüzleşsinler diye...

Aslında sokağın en eskisi Lerna Hanım'a göre hepsi birbirinin kaderiydi. Diğerleriye düşünmezdi ne sokağı, ne metruk binayı, ne de kendilerini. Onlar metruk binayı bile sokağa taşındıktan çok sonra görmüşlerdi. Öyle kaçmışlar, öyle kör sağır gelmişlerdi sokağa...

Selvi tüm bunları düşünürken küçük pencereden sokağın kasvetine dalan gözlerini ovuşturdu, ekru renkli koltuktan kalkıp yanından geçtiği tüm eşya ve duvarlara dokundu. Keşke konuşsalar, dokunduğu her eşya. Anlatsalardı yıllardır çektikleri kederleri, yalnızlıkları ve o iç burkan anıları. Şu ekru renkli tekli koltuk anlatsaydı ya Adalet'in hikâyelerini. Ya da şu ceviz yemek masası yeniden dillendirseydi o güzel çocukların hayallerini. Dizilselerdi yine masanın etrafına, önlerinde demli çayları, diğeri sönmeden yaktıkları ikinci sigaraları ve o sönmeyen hayalleriyle...

Fotoğraflar... Selvi duvarda yıllardır tutunmaya çalışan tozlu çerçevelerin içindeki fotoğraflara baktı. Hepsi de nasıl gelecekte umutlu birer hayalperestti. Ama ölmüşlerdi. Bir şekilde, evet bir şekilde ölmüşlerdi. Birinin dudakları, birinin hayalleri, birinin aklı ölüvermişti. Ölmek basitti, çok basit. Bir sinek yahut bir kumru gibi basitçe ölebilirdi insanlar. Ama konuşmuyordu hiçbir eşya. İnsanlar öyle basit ve küçük ölürken, öldürürken, arkalarında taşınmaz acıların ayaklara dolandığı anıları miras bırakırken konuşmuyorlardı inatla.

Dudakları hareketlendi Selvi'nin. Islanmış kirpiklerini kuruladı beyaz elleriyle, ahşap merdivenleri yavaşça çıkıp yatak odasına girdi, kırmızı deri bavulu yatağın üstüne boşalttı. İşte! Konuşuyordu kırmızı deri bavul... Arkası önü yazılı kâğıt parçaları, elbiseler, eskiden kalma eskimiş, yorulmuş birkaç eşyayı hiç yüzlerine bakmadan, görmek istemezcesine yataktan aşağı sürdü. Eski moda bluzlar, kloş etekler, kâğıtlar ve fotoğraflar kâğıdı erimiş duvarın soğuk yüzüne sessizce çarptı Selvi'nin küskünlüğüne gücenmeyerek. Gazete kupürlerinin, geçmişin yükünü taşımaktan yorulmuş mektup zarflarının ve fotoğrafların gırtlığını sıkarcasına avuçlayıp, ceviz şifonyerin çekmecesine defnetti. Konuşuyordu hâlâ kırmızı deri bavul. Anıra anıra, böğüre böğüre konuşuyordu.

Sonra?..

Sonra yine hiç bakmadan ve görmeden, önce duvara sessizce çarpan kıyafetleri, boğazlarını sıkıp

çekmeceye defnettiği kupür, fotoğraf ve mektup zarflarını kırmızı bavula doldurdu. Bavulu aldığı yere koydu ve pencerenin önünde duran diğer büyük kahverengi bavulu açıp içindeki kıyafetleri gömme dolaba yerleştirdi. Kırmızı deri bavul sanki yaralı bir hayvan gibi inliyor, kanıyla birlikte sürüne sürüne gözlerini takip ediyor ve nereye bakarsa baksın sanki orada duruyordu. Nefesini tuttu Selvi. Yüzünü avuçlarına alarak gözlerini kapadığında evin ahşap kapısının tokmak sesi üst kata varmıştı. Yavaşça ayağa kalktı, kahverengi tozlu perdeyi aralayıp pencereden aşağı baktı. Siyah saçlı bir kadın kapısının önündeydi. Aşağıya indi, kapıyı açtı.

"Merhaba komşu... Ben Emine... Hemen yan tarafta oturuyorum..."

"..."

"Taşındığınızı görmedim, hiç haberimiz olmadı, bilseydik yardıma gelirdik..."

"..."

"Pencereyi açık görünce şaşırdım. Hoş geldine geldim. Rahatsız etmedim inşallah?"

Selvi aynalı konsolun üstündeki kâğıtla kurşunkalemi eline aldı ve yazdı tek bir satıra sığdırabildiği susuşunu. Emine küçük gözleriyle okuduğu kâğıda baktı ve bir adım geri gitti... Zoraki de olsa, buyurun dercesine ahşap kapıyı sonuna kadar açtı Selvi. Emine tedirgin adımlar, meraklı bakışlar ve elinde emaye kâseyle salondan içeri girdiğinde şaşkınlığı sürüyordu ama şimdi bir de korku eklenmişti pusuda bekleyen. Ne diyecekti şimdi? Yıllardır kimse taşınmamıştı sokağa. Kimdi, nereden ve niye gelmişti? Soramıyordu hiçbir şey. Sorsa ne olacaktı? *Dilsiz herhalde*, diye düşündü.

Kendini toparlamaya çalışırken kaçamak bakışlarla evin köşelerinde geziyordu gözleri telaşla. Ev tozluysa, ev küsmüştü, pis bir gidiş, sorulu bir geliş kokuyordu. Ne biçim bir evdi bu, mezar gibi! Ağır bir hava duvarlardan Emine'nin yüzüne tokat gibi çarpıyordu. Düşüp bayılacaktı, dizlerinin bağından oluk oluk akıyordu ılık sular. Bir anda göz göze geldiği çok güzel bir hayalet gibiydi karşısında duran ve adının Selvi olduğunu yazan kadın. Besbelli yaşı da ondan gençti ama bir şey vardı yüzünde. Bir karanlık inmişti sanki dudakları ile gözleri arasına ama yine de saydamdı elleri, kulakları, çene kemiği ve omuzlarından dökülen kahverengi saçları. Donukluğunun, hareketsizliğinin inadına nefesinden başka ama çok başka bir şey hissediyordu Emine...

Toparladı kendini, Selvi belli belirsiz tebessüm etmese yıgılır kalırdı belki o tozlu salonda.

"Kusura bakmayın Selvi Hanım... Ben bilmiyordum. Duyuyorsunuz ama değil mi?..."

Selvi başını öne eğdi. Emine hayatı boyunca alacağı en ağır yanıtı almıştı. Şimdi o da duyuyor ama konuşamıyordu. Tedirgin bakışlarla tozlu salonu izliyordu ama hem arkasına bakmadan evden çıkmak, hem de saatlerce Selvi'nin yüzüne bakmak istiyordu. Sanki yüzüne baktığı o saatlerde dile gelecekti Selvi.

Titrek dudaklarıyla "Ayhan var," dedi, "Sokağın başında Kumru bakkal var ya, bir eksiğiniz olduğunda yazıp ona verin. Dükkânda öyle çok şey yok ama caddedeki Seyfullah'tan getirir." Zorlanıyor, korkuyordu. Ama yine de çılgınlar gibi merak ediyordu Selvi'nin kim olduğunu. Ahh bir konuşabilseydi, belki Emine de konuşabilirdi. Hiçbir şey soramıyordu, tedirgin bakışlarıyla salonun içinde gezinirken. Selvi de gözlerini ondan ayırmıyordu. Yüzü yandı sanki Emine'nin. Kaçması gerekiyordu, arkasına bakmadan kaçması ve bir daha da kapıdan içeri girmemesi belki de...

"Neyse ben kalkayım, Çilem, benim kızım, evde bekliyor..." diyerek buz kesmiş elleri, titreyen dizleriyle sehpanın üzerine koyduğu emaye kâsenin kapağını açtı: "Puf böreği yaptım, mutfak penceresinden kokmuştur, komşu hakkıdır, buyurun."

Bizim hiç komşumuz olmadı. Babaannemin komik şapkalı, eldivenli arkadaşları gelirdi bazen ellerinde süslü pastane kutularıyla. Büyük salonda oturur, fısıldayarak sohbet ederlerdi. Ben akşam yemekleri dışında büyük salona giremezdim. Yalnızca akşam yemeklerinde girebildiğim büyük salonda ne iç savaş konuşulurdu, ne önemli kararlar, ne de gazeteler. O büyük salonda toplandığımız zaman ya ailemizin itibarı ya da benim onlara kazandıracağım itibar konuşulurdu. Annemle babam susardı. Cevdet ve Cemil amcam, Yürdanur halam susardı. Ben de susardım. Hep dedemle babaannem konuşurdu... Konuşmamak ve susmak ayrı şeylerdi. Bana konuşmamayı babaannem öğretti. "Küçük kızlar büyüklerinin yanında söz verilmezse konuşmazlar," derdi. Ama ben sadece susardım, konuşmamazlık etmezdim. Adalet teyze de susardı.

Adalet... İsmi bile ne kadar güven vericiydi o yıllarda. Tüm zamanımı onunla geçirmek isterdim. Bu yüzden öğle saatlerini hiç sevmezdim. Kocaman mavi patlak gözleri, incecik kaşları ve kocaman poposu olan öğretmen Şennur Hanım gelir, üç saat boyunca bana kitap okutup, güzel yazı öğretirdi. O ürkütücü ders saatlerinde büyük evin koridorunda Adalet teyzenin ayak seslerini duymazsam gözlerim dolar, boğazıma sert bir yumru yerleşirdi. O ise sırf o seslerle beni sakinleştirmek için saatler boyu koridorda volta atardı. Aramızda sevgiden, bağlılıktan çok başka, isimsiz, tanımsız bir şey vardı.

Adalet teyze; babaanneme göre hizmetli, dedeme göre bakıcı, Yürdanur halama göre sırdaş, annemle babama göre yoldaş, Cevdet ve Cemil amcamlara göre aşçıydı.

Benimse her şeyim...

Sokağa ya da parka gitmem yasaktı, en fazla bahçeye inebilirdim. Çocukların sokaklarda arkadaşlarıyla oynayabildiğini bile çok sonraları öğrendim. O yıllarda konuşan bir arkadaşım yoktu ama yaşayan arkadaşım çoktu. Mesela çınar ağacı vardı. Babam ve amcamlar, dedemden gizli onun altında içerdi rakılarını. Annem ve halam çocukluk anılarını birbirlerine anlatırken okşarlardı gövdesini. Ben bazen onun sırtına yaslanıp kendi uydurduğum şarkıları mırıldanır, arada bahçeye kediler gelirse onları izlerdim. Bazen hiç kedi gelmez, bense bahçenin demir parmaklıklarına tırmanır onları çağırırdım. Yine de gelmezlerdi. Onlar da tuhaftı. Sadece kendi istedikleri zaman gelir, çınar ağacının yakınlarında uyurlardı. Adalet teyzem, canları isteyince gelen bencil kediler ve çınar ağacımdan başka o evde kimsem yoktu sanki...

Zaten o büyük evde hiç ortak acılar yaşamadık. Kimse diğerinin gerçek hikâyesini bilmezdi. Kediler bile uzaktı bize. Sanki yalancı ve yabancıydık. Her birimizin yüzü sabaha yabancı, sırlı bir gece gibiydi. Ben en çok Adalet teyzemi ve halam Yürdanur'u severdim. Onların geceleri diğerlerinden farklıydı.

Ve onlar bana gizlice anlattıkları bazı hikâyelerde sus kuşlarından, kuzgunlardan ve "ötekiler"den bahsederlerdi. Adalet teyze onları kadar çok anlatırdı ki; sanki bir süre sonra bizimle birlikte yaşamaya başlamışlardı sırlı gecelerin sığındığı belleğimde...

"Seslerle ülkesiz, topraksız bir harita çizmişti zaman."

Ötekiler için İstanbul çıkmaz bir sokaktı. İçinden çıkılmayan hikâyeleri vardı.

Faniler surat asıyor, bağıırıyordu ölüme ama programlanmış bir makine gibi öldürmekten geri kalmıyorlardı. Dar sokaklar, büyük meydanlar, avlular, geniş caddeler anılıyordu ajans haberlerinde. Koşuyor, kaçıyorlardı.

Soluk alamıyordu faniler. Nefes borularını anlatamamışlıklarının, nefretlerinin ve durduramadıkları şiddet duygularının telvesi tıkamıştı. Kentin meydanlarında, avlularında, dar sokaklarında kusuyorlardı. Kustukça ölüyor, öldürüyor, öldürülüyorlardı.

Ölüler, fanilerin bu hallerini başlarına köklenmiş servi ağaçlarından ve konuşmamayı seçmiş ötekilerden öğreniyordu. Serviler nerede bir kustumuk görse, nerede koşan-kaçan-yakalayan fani görse yapraklarını salıveriyordu ölülerin toprağına.

Servi dallarının gökle konuştuğı bir akşamüzeri, dimdik yokuşu adımlamaktan memeleri sızlayan deli güzel Ayhan, giriş katın camekânlı balkonunda kahvesini yudumlayarak servi ağaçlarını izleyen Lerna Hanım'ın siyah balkon parmaklıklarına yaslandı: "Eğer bir cehennem varsa inan o aşağıdaki caddedir. Annemin mezarına gittim yürüyerek, çok yoruldum. Çok özlemiş beni annem, sana da selam söyledi. Zayıflamış ama biraz..."

Ayhan tuhaf bir adamdı. Ağbi Aydın'ın ölümünden sonra annesi, annesinin ölümünden sonra da Ayhan döküvermişti aklını. Her sabah ayna karşısına geçip "Annesinin kuzusu Ayhan! Gün, aydın olsun sana," der, babasından kalma Kumru bakkalı açar, akşama kadar müşteri beklerdi. Sokağın sakinlerinden başka tek tük insan gelir ama genelde de boş çıkardı. Her gün annesinin mezarına giden Ayhan, ağbi Aydın'ın ölümüne dayanamayışının hesabını sorardı annesinin mevtasına. Lerna Hanım ölü annesinin zayıflamış olmasına ya da ona mezarından selam yollamasına şaşırıyordu artık.

"Bir daha gittiğinde sen de benden selam söyle annene. Gel kahve içelim."

"Likör var mı likör?"

"Var ya olmaz mı, hadi gel..."

Ellerinde poşetlerle sokağın başında ağır ve korkulu adımlarla ilerleyen Sofie'yle Emine, pencereleri açık camekânlı balkonda Lerna Hanım ve Ayhan'ı gördüklerinde el sallayıp açık kapıdan içeri girdiler. Sofie heyecanla Lerna Hanım'ın tüylü yanağına bir öpücük kondurdu:

"Size Eminönü'nden taze çekilmiş kahve aldık, biraz da kuşburnu."

Lerna Hanım, "Sağ olun, var olun," diyebilirdi hep mahcup sesiyle.

Mutfakta duvarlara asılı eskimiş çerçevelere bakarken ocağı taşırdığı kahveyi temizlemeden balkona gelen Emine, sabırsızlıkla likörden bir yudum aldı ve "Biliyor musunuz, yeşil cumbalı eve taşınan kadın dilsizmiş..." dedi, bir solukta.

Ayhan iki elini dizlerine vurarak, "Vah vah! Eee, sonra?"

"Ne sonra Ayhan? Oturduk saatlerce sohbet ettik sanki... Kadın dilsizmiş diyorum, sen bana, ee sonra diyorsun. Ömürsün yani..." diyerek tatlısert karşılık verdi Emine. Lerna Hanım likör şişesinin

kapağını titreyen elleriyle kapamaya çalışıyordu. Derin çizgilerin karaladığı ihtiyar yüzüne gülümseme ile gülümsememe arasında bir kararsızlık oturmuş kalkmıyordu.

"Kimlerdenmiş?" diye sordu.

(Adalet: Hiç değişmemiş Lerna Hanım...)

Çünkü çıkmaz olmuştu "kim"in, "kimler"den olduğu Lerna Hanım için. Fanilerin savaşlarının bitmediği yılların herhangi birinde gelmişti dünyaya. Çocukluğunda, kanlı yolları aşan anneciğinden savaş dolu, göç dolu masallar, ağıtlı türküler dinlemiş, ergenliğe adım atınca da İstanbul'a kaçmıştı.

Antakya Samandağı'nda eski bir Ermeni köyü olan Hıdırbey'den; çocukluğunda yaslanıp soluklandığı, dilekler tuttuğu, Hz. Musa'nın asasını sapladığı topraktan can alıp asırları deviren Musa Ağacı'na veda edip kaçmıştı herkesi küstürerek. Gecenin karanlığını yırtarcasına ve arkasına bakmadan aşmıştı dağları; çatık kaşlardan, masalara inen yumruklardan, yüzüne kapanan kapılardan kaçmıştı, yanında Seyit'le... Seyit; Lerna'nın biricik aşkı, aşiretin en küçük torunu. Yasaklananı, kalleşi, yüz karası, dölü batasıca uğursuzu.

Lerna ve Seyit, anne babalarının tarihine olan kızgın-lığını reddedip kaçmıştı. Hiç düşünmemişlerdi kimlerden olduklarını, kanlarını, soylarını, toprakları ve savaşları. Bir kez olsun düşünmeden, bir kez olsun tarihlerine kızmadan tutuşmuşlardı el ele. En sevdikleri yer olmuştu sadece kendi tarihlerine, anılarına sallanan beşikleri. Her gece uykularında birbirlerinin hatırasının mezarlığına iniyorlardı. Hatıralarının kolları bacakları kesilmişti; ne yol alabiliyorlardı bacaksızlıklarıyla, ne birbirlerine sarılabiliyorlardı kolsuzluklarıyla.

Yormuştu dünya Lerna Hanım'ı. Yorgun ve şaşkındı. Karşı kaldırımdaki metruk binanın çatısından başlayıp toprağa doğru inen oluktan akan yağmur suyu gibi şaşkındı. Yağmak varken sadece akabilmişti bir oluğa, tutsak. Yıllar geçmişti yalnızlığının veremine yakalanalı, her sabah kendi tarihinin attığı çimdiğin lâl renkli sızısıyla uyanıyordu. Körpe değildi artık omuz başları, seslerle doluydu kahverengi lekeli elleri. Seslerle ülkesiz, topraksız bir harita çizmişti zaman dedikleri Lerna Hanım'ın ellerine. Ve o sınırlarla ayırmıştı tarihleri birbirinden.

Seyit ölmüştü. Biricik aşkı, ailesinin dölü batasıca, uğursuzu Seyit'i ölüvermişti. Kızmadı Lerna Hanım Seyit'in ölümüne ve bir daha dönmedi Musa Ağacı'nın gölgesine. Fakat yıllarca, denizlerin dibine gömülesi tarihi tekrarlatıp durdu Lerna Hanım'a o soruyu:

"Kim... ler... den... sin? Kökün neresi?"

Niyetsizdir aslında Lerna Hanım bu soruları sorarken. Cevabı da merak etmez, aynı soru kendi yorgun yüzüne bakılıp sorulsun ister. Ama aslında Lerna Hanım bir ağaç olmak ister sadece. Öyle bıkıştır bölünmekten, ayrılmaktan ve parçalanmaktan. Ağaç olmak ister Lerna Hanım. Sadece bir ağaç... Musa Ağacı gibi mesela ya da büyük köşkün bahçesinde yalnız bir kız çocuğunu bağrına basan çınar ağacı gibi... Korkar Lerna Hanım, ağaç dışında bir şey olmaktan. En çok da insan olmaktan...

Evet, onu hatırlıyorum...

O zamanlar daha genç olmasına rağmen saçları yine böyle bembeyazdı. İlk karşılaşmamızda kim olduğunu anlattı. Aslında sormamıştım ama anlattı. Onun için de önemli değildi kim...lerden olduğu ya da kim...lerden olduğum ama korkuyordu.

Onu seviyordum. Kimlerden olduğu önemli değildi. Ortak özlemlerimiz vardı. O, Musa Ağacı'nı özlerdi, ben büyük evimizin bahçesindeki çınar ağacımı. O bana Hıdırbey köyünü anlatırdı, ben büyük evi... O bana kavgaları anlatırdı, ben büyük evin çarpan kapılarını... O bana Seyit'i anlatırdı, ben Adalet teyzemi...

Susardık sonra. Onun Seyit'i anlatması demek uzun bir suskunluk demekti. Adalet teyze çok severdi onu. Haftada bir gün mutlaka ziyarete gider, eskimiş ama hâlâ aynı taze acıyla kavrulan dertlerini dinler, sonra da gelir anlattığı hikâyelere kahraman yapardı ağaç olmak isteyen kadını.

Onun en büyük korkusu birinin ona "Kimsin?", "Kimlerdensin?" ve en önemlisi "Kökün ne?" diye sormasıydı. Biliyordum, "kim"li soruları sormadan önce o da benim gibi çocuktı, sonra büyüdü ve "kim" olduğunun hesabı soruldu, kan döktü tarih.

Ayırdı insanları birbirinden ve en önemlisi de erdemlerinden, vicdanlarından ve en muazzam sevgilerden... Sevmemeyi, nefretle bakmayı, yüzlerine tükürmeyi, birbirlerinin üstlerinde yürümeyi öğretiyordu birileri insanlara.

İşte bu yüzden korkuyordu ağaç olmak isteyen kadın. Adından bile korkuyordu bazı zamanlar. "Kim" demek, korku demek... Çünkü eğer "*diğer kim...in kim...inden*" değilsen başlayacak "*diğer kim*" oluşunun korkusu...

Ama biz hiç korkmadık birbirimizden. Ben sanki onun Musa Ağacı, o da benim çınar ağacımdı...

Bir ağacın gövdesine yaslanır gibi yaslandı ruhlarımız birbirine... Ve önemli değildi kimlerden olduğumuz...

"Kimlerden olduğunu bilmiyorum. Zaten konuşmıyor," diye yanıt verdi Emine.

Ayhan meraklıca, "Ben hiç görmedim birinin taşındığını. O ev ne zamandır boş? Komisyoncu da gelmedi hiç. Kim tutar ki o evi? Sahibi mi acaba?" diye sorduğunda, Lerna Hanım, "Tamam canım, komşu gelmiş hoş gelmiş. Kimse kim..." diye söylenirken, metruk binanın bahçesindeki iki servi ağacının dallarına konan iki kuzgunu gördü Ayhan:

"Aaa Emine bak, kargalar benim halime gülmeye geldi."

Lerna Hanım gözlüğünü takıp, servilerin dallarına dikkat kesildi:

"Karga değil, kuzgun onlar..."

Sofie, "Kuzgun demek ölüm demektir. Ölü çıkacak sokaktan," dedi.

Emine belli etmese de telaşlanmış ve tedirgin olmuştu. Sofie ne zaman ölüm dese, Emine'nin içi alevlenir ve hep kötü bir şey olacağını düşünür, geceler boyu Sofie'nin kapısını dinlerdi. Daktilo sesi, çığlık, böğürtü, yırtılan kâğıt, erkek ağlaması, kadın hıçkırığı, şangırtı... Hepsi ama hepsi bir gecede çıkabilirdi Sofie'nin evinden ve Sofie'nin ta kendisinden.

Lerna Hanım, "Rızvan Efendi biliyor mu o eve birinin taşındığını?" diye sordu kikirdeyerek.

"Yok, bilmiyor herhalde," dedi Emine, Lerna Hanım'ın kikirdemesine anlam verememişti.

"Hem Rızvan Efendi bilse ne olacak ki? O evin sahiplerini tanıyor mu?"

Yanıt vermedi Lerna Hanım.

Sokağa en son taşınan Sofie'ydi ve üzerinden neredeyse yedi yıl geçmişti. O kadar semt, o kadar sokak, ev varken bula bula bizim sokağı mı buldu diye düşündü Emine.

Ayhan'sa annesine anlatacak yeni bir şeyi olduğu için heyecanlıydı.

Emine Sofie'yi, Ayhan ve Lerna Hanım Selvi'yi, Sofie ise kuzgunları düşünürken Ayhan, Emine'ye, "Dilsiz kadının adı neymiş?" diye sordu.

Emine, "Selvi," diye yanıt verdiğinde, Lerna Hanım, "Serin... Ve serin serviler altında yatan kabrinde..." diye mırıldandı metruk binanın bahçesine bakarak.

Ayhan gülerek, "Takıldı yine ağaçlara... Servi değil, Selvi, Selvi!" diye tekrarladı.

Emine, Lerna Hanım'ın aklının yine gittiğini düşündü, bu arada da Sofie'nin kuzgunlarla ölümü bir

tutması onu iyiden iyiye korkutmuştu. Lerna Hanım'a dönüp "Sakın şu mezarlardan birinin sahibi olmasın," dedi korkuyla.

Ayhan'la Sofie'nin tebessümü sorulu bir bakışa dönüşüvermişti.

"Lerna Hanım bahsediyordu ya, geceleri mezarlardan çıkıyormuş ruhlar. Bu Selvi'yi benden başka kimse gördü mü?"

Lerna Hanım kikirderken Sofie ve Ayhan görmedik dercesine başlarını salladılar.

Lerna Hanım, yaşlı bacaklarına rağmen kendinden beklenmeyecek bir hızla ayağa kalktı ve gülümseyerek, "Ben gördüm," dedi. Masadaki herkes rahatlamıştı.

"Neymiş kızın adı?" diye tekrar sordu.

Üçü de aynı anda "Selvi," dedi.

Uçtu kuzgunlar servilerin dallarından...

"Ahh Lerna Hanım."

Bıkmıştı dünya Lerna Hanım'dan ama ölmüyordu işte. Kendini öldüremezdi de, illâ hasta döşğinde ölmeliydi. Son bir sözü olmalıydı, beyaz bir el, kahverengi yaşlı elini tutmalıydı, son kez birine bakmalı, son sözünü söylemeli ve öyle ölmeliydi. Madem bir ağaç olamıyordu, o zaman istediği gibi ölmesi gerekirdi. Hem çoktan seçmişti ölüm döşegindeyken onu uğurlayacak kişiyi: adı servilerden gelen, mezarlıktan, topraktan gelen Selvi.

Selvi'nin gözünün içine baka baka ve belki kikirdeye kikirdeye ölmeliydi Lerna Hanım. Kikirdemesi meşhurdu zaten onun. Rızvan Efendi onunla ilk konuştuğunda sevmemişti aslında. "Bula bula bu deli Ermeni karının sokağında ev bulmuşum," demişti içinden. Ayhan'dan bile deliydi aslında Lerna Hanım. Ayhan safın önde gideni; yarı adam, yarı çocuk... Dökmüş aklını daha çocukluğunda. Ama yok, kimse Lerna Hanım kadar değil.

Kim götürmüş Lerna Hanım'ın aklını da satamadan getirmiş? Evet, getirmiş getirmesine ama aklının gittiği o yerde olanlar olmuş. Önce aklına bir yumruk inmiş, sonra şehvet dolu bir öpücük. O bıyıklı öpücüğe kanıp kaçmış Lerna Hanım. Sonra o kaçtığı Seyit'le dünyaya açmışlar kollarını. O kollar ki birbirini saramamış sonra. Bir eylül akşamı iki güvercin alev alev yanan kilisenin içinden parlayıp fırlarken, Seyit de fırlatıvermiş Lerna Hanım'ı. Güvercinler, kilisenin aleviyle parlayıp Lerna Hanım'ın gözlerinin içine düşmüş, Lerna Hanım da kendi derin kuyusuna.

Sonra hep korkuyla bakmış dünyaya. İşte o eylül akşamından sonra geri gelmiş aklı ama yarım yamalak. Yamalı bir akıl. Takmış ağaç olmaya. Olur mu hiç insandan ağaç?

"Allah'ın demek var bir bildiği ki seni insan, seni kul yaratmış," diyor Rızvan Efendi. Yok dinlemiyor Lerna Hanım, küfür ediyor Allah'a. "Tövbe tövbe," diyor Rızvan Efendi. Onun tövbesi de pek tuhaf. Eskiden tayfalarla devirdiği rakı şişelerini, ağ ören Rum kadınlardan aldığı makasları, kuytuluklardaki maceralarını çoktan silmiş. Sanki hiç yaşamamış. Tövbe etmiş ya... Hani Lerna Hanım böyle kikirdeyip ağaç olmayı istemese, şu kara güvercinleri gözlerinden kovsa belki de açılacak Rızvan Efendi ona. "Birbirimizden başka kimsemiz yok, gel yoldaş olalım," diyecek ama yok, iyileşecek gibi değil Lerna Hanım. Hem şimdilerde içi çığlık çığlık Selvi geldi diye diye...

Babaannemin "Selvi!" diye seslenen ve iğrenç bir haykırışa benzeyen sesini ne zaman duysam korkardım. Ya Şennur Öğretmen benimle ilgili şikâyetlerini dile getirmiştir ya da evin içinde gözünün önünden kaybolmuşumdur. İşte o zamanlarda babaannemin ismini söylemesi benim için korku demektir. Beni seviyor mu yoksa sevmiyor mu bilmiyordum. Babaannem, ailesinin itibarından ve zenginlikten başka bir şeyi sevmezdi. Dedeme olan sevgisinden bile şüpheliydim. Dedem ne zaman önemli işleri için Ankara'ya gitse, babaannem hepimizi yemek masasının etrafına toplar, kendi dedelerini anlatır, ailemizin köklerini hatırlatırdı. Annem ve babamın eve gelmediği zamanlarda odalarına girer özel eşyasını karıştırır, bazı kitapları bodrumun baktığı arka bahçede yakardı.

Tüm bunlar yetmezmiş gibi halam Yurdanur'un anı defterlerini arar, okuduğu romanlar ile ilgili sorguya çekerti. Aramızda en rahat olan Adalet teyzeydi. Ona hiç bulaşmaz hatta bazen ona akıl danışır ama asla aklından ve vicdanından faydalanmazdı.

Bazı insanların ölmesini dilediğini söyler, onlarla ilgili hain masallar anlatırdı. Ona göre, o insanların bizim tarihimize, toprağımızda uğursuzluk tohumları vardı. Bunlardan biri Adalet teyzemin laf arasında halam Yurdanur'a anlattığı eski komşusuydu.

Bizi diğer insanlardan ayıran, bazı dinlere ve dillere söven babaannem, büyüdüğüm zaman öyle insanlarla dostluk kurmamam hususunda beni uyarır, her seferinde de "Senin babandan dolayı kökün temiz, kökünü tanı! Köküne layık ol!" derdi. Babannem diğer insanlardan nefret ettikçe ben onları tanımayı ve hatta onlar gibi olmayı isterdim. Komünistler vardı mesela, annem gibilere deniyordu. Orospular annemin arkadaşı Rezzan abla gibi olanlardı. Ermeniler ve Rumlar da vardı ama onlardan kimseyi tanıımıyordum. Babaanneme göre onlar da bizim için tehlikelilerdi. Uğursuzlardı, açgözlülerdi, iftiracıları, topraklarımızda gözleri vardı, gözleri çıkasıcaların.

Adalet teyze bizi başkalarından ayırmazdı. Ona göre başkaları diye bir şey yoktu. "Biz insanlar..." derdi, ben o insan hikâyeleri içinde gezen bir Selvi hayal ederdim. Diğerlerinin, başkalarının ya da işte o ötekilerin hikâyelerinde bir kahraman olduğumu düşünür daldım uykulara. Ahh benim Adalet teyzem, biricik çocukluğum...

Şimdi yeniden onu düşünmek bile bana öyle ölesiye yaşama sevinci veriyor ki... Sanki biraz da yanıltıcı, yalancı, yan yan gülümseyen bir yaşama sevinci belki...

O zamanlar, yani ben daha çocukken bu dünyada, bu ülkede, bu şehirde küçülüüyordum büyürken ve hep yanımdaydı Adalet teyze. Elimi tuttuğunda tüm insanların hikâyeleri içinde gezen, hayal eden, bazen şapşal, bazen şaşkın, bazen en zeki Selvi olurum.

Dünyadaki tüm insanların hikâyelerinden bir kundak yapmış büyütüyordu beni Adalet teyze. Uyumadan, gözlerimi kocaman açıp büyüyordum. Gördüklerime inanacağım, gördüklerime tutunamayacağım hiç aklıma gelmezdi.

Kundağımın parça parça olacağına, çırılçıplak kalacağıma ihtimal vermezdim. Sımsıkı sarmıştı oysa Adalet teyze beni. Ondan, benim sevgili Adalet teyzemden başka hiç kimse güçlü değildi.

Ne bu şehir ne bu ülke ne bu dünya ne de şu zavallı erdem yoksunu insanlar...

Onları çok hafife aldığımı anlasam da hâlâ arıyorum o güzel kundağın parçalarını.

Biri annemde, biri dedemde, biri babamda...

Ya da belki en büyük parçalar hiç tanımadığım faniliğini unutmuş onlarca insanda.

Kendi yazdıkları tarihleri, kendi döktükleri kanları temizlediler kundağımın parçalarıyla.

Yırttılar kestiler, vurdular öldürdüler. Hırslarını, vicdanlarını, açgözlülüklerini, yalanlarını parlattılar kundağımın parçalarıyla. Öyle parlattılar ki, öyle yalancı parlattılar ki kamaştı o güzel çocukların hayal kırıklıkları...

"Fidan gibidir Emine'nin korkuları."

Parlak akşam güneşi metruk binanın kırık camlarının birinden, kendi penceresi önünde oturan Emine'nin yüzüne vurmuştu. Ne zaman akşam olsa bir gün daha yaşlanırdı kentin en kimsesiz sokağı. Kimse göremezdi ama elleri buruşur, gözleri dalgalanırdı. Emine oturduğu koltuğun hemen yanındaki aynaya bakıp kendini gördü. Ağlıyordu, yaşlanmıştı. Bu ne biçim bir yorgunluktu Emine'nin yüzüne vurup, yaş olup akan...

Güneş parlar Emine ağlar, ay parlar Emine korkar. "Gözlerinin ferisi sönmüş senin," der en yakın arkadaşı Sofie, Emine ona da ağlar. Aynasına düşen gözyaşı pıt bile etmez, sessizce ağlar Emine. Bu da bir şey mi? Edip Akbayram çalar, Sezen Aksu çalar, Emine ağlar. Şarkıda "Eşkıya dünyaya hükümdar olmaz," der Edip, Emine eşkıyaya da ağlar. Ama acıdığından değil korktuğundan. Kendisi eskimiş, yaşlanmıştır ama korkuları taptaze, gencecik bir fidan gibidir Emine'nin. Şimdi yine aynaya bakıyor ama yaşlanmışlığına değil, korkularına...

Eskir, eskidikçe yorulur, yoruldukça yaşlanır Emine. İşte şimdi yine yaşlanıyor, eskiyor.

Yaşlandıkça göz kapakları birbirine daha çok yaslanıyor ve yas tutuyor gençliğinden kalma her bir sabah için.

Şimdi de Selvi gelmişti aklına, kendini aynada görünce. Onun da korkuları var mıydı acaba? Gençti daha. Gençken korkmazdı insan. Yaşlandıkça bir çocuğunki gibi sersem korkuları olurdu. Kendi korkularından bir an olsun kurtulmak için kucığında bir kedi ile salona giren kızı Çilem'e dönüp, "Yeşil eve taşınan kadın dilsizmiş..." dedi Emine. Yersizce güldü sonra.

Çilem'in haberi yoktu hiçbir şeyden ve zaten kendinden bile...

"Biri mi taşındı?"

"Evet, taşınmış. Çok garip, hiç görmedim taşınırken."

"Yıllardır boş değil mi o ev?"

"Boş değil de, kullanılmıyor işte..."

"Kimmiş peki? Yalnız mı yaşıyor? O ev kimin biliyor musun?"

"Selvi adı, yalnız herhalde, bilmiyorum."

Çilem duraksadı, biraz düşündükten sonra, "Dilsiz mi dedin sen az önce?"

"Evet, konuşamıyor. Duyuyor ama öyle dedi, yani yazdı kâğıda..."

Çilem dilsiz komşu Selvi'yi merak etmişti. Kendini bildiğinden beri bu sokağa sadece Sofie taşınmıştı. Selvi'yle tanışmak için heyecan duyduğunu hissetti. Diğerlerini çok seviyordu ama ona göre ya çok yaşlılar ya da çok ona göre çok tuhaftılar. Üst katta oturan Rüstem küsmüş, Lerna Hanım bunak, Ayhan deli, Sofie annesi gibi, Rızvan Efendi asık suratlı. "Üfff" diyerek iç geçirdi ve saatlerdir kısık olan radyonun sesini açtı.

Telefon çaldığında, Emine, "Kıs yavrum şunun sesini," dedi ve telefon kablosunu toplayarak arka odaya geçti, fısıltılı sesini avuç içine gizleyerek. Uzun bir konuşmanın ardından salona geri

döndüğünde etrafa dağılmış eşyayı hışımla toplamaya başladı. Kapı zili duyulduğunda, annesinin huysuzluğunun üstünde olduğunu fark eden Çilem kapıyı açtı.

"Hoş geldin Rüstem ağbi."

"Annen evde mi?"

"Evet, ama çok sinirli."

Rüstem elinde bir kâğıt parçasıyla içeri girdiğinde, Emine yüzüne bile bakmadan koltuğun örtüsünü çekiştirip, "Ne var Rüstem? Yine canın karnıyarık mı istedi?" diyerek sıçrattı dişleri arasına sıkışan çaresizliğini.

"Piyango!" dedi ve Emine'nin boynuna atladı.

"Üff Rüstem, dalga geçme, dalga denizde olur, git başımdan."

"Bak, bu bilet sayesinde çalışmayacaksın artık o it herifle."

Emine elindekileri bırakıp dikkatle piyango biletine ve gazetede yazan numaraya baktı, doğrudu. Sevinmiş miydi? "O it herifle çalışmayacaksın," demişti Rüstem. Az önce telefonu yüzüne kapattığı; her gün yemeğini, ütüsünü yaptığı patronu azgın Şehsuvar da onu kovmuştu zaten. Yıllardır azar azar çaldığı paralar için onu polise vermeyecekti ama bir daha da karşıma çıkma demişti. Emine adi bir hırsız değildi ama para lazımdı.

Daha kimliği olmayan, daha okula bile gidemeyen Çilem, nasıl olacaksa üniversiteye gidecekti, belki yurtdışına... Kendi gidememişti. Babası liseye kadar bile zor göndermişti. Sonra üvey anne gazabından kaçmıştı. Hem de ne kaçış. Emine'yi kucaklayansa, İstanbul sokakları, İstanbul pezevenkleri, İstanbul'da feleğin sillesini yiyip etlerini pörsüten yalancı sarışınlar olmuştu. Herkes mi yalancı olur bir şehirde?

Ne kadar korkak olsa da kanmadı ışıklılı pavyonların, babayiğit adamların göz süzmelerine. Konfeksiyonundan lokantasına, büro işlerinden pazarda sutyen satmaya kadar her işi yaptı. Hırslı olmasına hırslıydı ama bir de şu kocakarı korkuları olmasaydı...

Onu işten kovan Şehsuvar'ı da pazarcılık yaparken tanımıştı. Dört yıldır onun ve felçli annesinin evine gidip işlerini yapıyor, verdiği üç kuruş paraya çalışıyordu. Azgın Şehsuvar'ın tacizleri de cabası. Ama hiç teslim olmamıştı ne Şehsuvar'a ne de başka adamlara. Kızıoğlankızdı işte Emine. "Oh canıma değsin," derdi ama aşk olsun isterdi.

Rüstem'de vardı aslında o aşk dedikleri fakat yıllardır yüz yüze bakmalarına rağmen bir türlü yaslayamamıştı kafasını omzuna. Zaten yaralıydı Rüstem. Emine'nin gördüğü bütün yalancı sarışıklardan, İstanbul'un kırık taşlı leş kaldırımlarından, caddelere işeyen bütün ayyaşlarından daha yaralıydı. Geçmişten kalmaydı. Geceleri çığlıklarını duyduğunda koşarak o ağırlılı kafasını göğsüne basıp "Geçti, bitti hepsi," demek isterdi ama yapamazdı. Dokunamazdı ellerine, öpemezdi omuz başlarını.

Rüstem de Emine'den farklı değildi. O da eskilerin deyişiyle boş değildi Emine'ye karşı ama korkardı ona yetememekten. Yıllardır süren tuhaf bir aşkı onlarınki. Komşu çocukları gibiydiler; utangaç ve korkak. Kendilerinden olduğu kadar birbirlerinin aşklarından da korkarlardı. Hiç dile

gelmeyen, kendi içlerine gizlenmiş öyle bir aşk...

Birinden biri aşkını ilan etse öteki bir daha suratına bakamayacaktı sanki.

Sofie bir keresinde "Seviyor kız bu oğlan seni ama korkuyor," demişti Emine'ye. Sofie'ninki de iş... Emine'ye korku denir mi?

"Benden mi korkuyor?" diye sordu telaşla.

"Yok," dedi Sofie, "kendinden korkuyor."

Sanki kendi farklıydı Sofie'nin. Emine'ye baksa ayrı korkuyor Suphi, Rüstem'e baksa ayrı korkuyor Sofie. Bölünmüş Sofie. Bir kadın, Sofie; bir adam, Suphi.

Rüstem'in gözleri görmüyor Sofie'yi, Emine tanımıyor Suphi'yi.

Suphi olan Sofie sınıyor önce kadın halini, sonra erkek halini.

Böyle böyle bulacak birbirinden ayrılan bedeniyle ruhunu. O ki böyle sınarken kendini, Rüstem'le Emine aşk kokuyor ama yine de dillenemiyorlar birbirlerine. Susup yaşıyorlar aşk dediklerine "aşk" demeye demeye... Deseler beklentiler başlayacak. Çünkü biliyorlar aşk demek beklenti demek. Ama onlar bekleyemez hiçbir şey, ne aşktan ne de birbirlerinden...

Rüstem'in ışıldayan gözlerine dilsiz dudaklarıyla, "Ne yapacaksın bu parayla?" diye sordu Emine. "Bilmem," dedi Rüstem. Yine görmüştü Emine'nin içindeki ateşi. O ateşi gördükçe kendi içi de harlanmıştı şimdi. Bilmiyordu bu aşkla nasıl yaşayacağını. Baktı gözlerine Emine'nin. Baktı öyle. Sevmeye devam etti kapıdan çıkarken, Emine'yi orada öyle o ateşle bırakmışken. Önemli değildi söyledikleri, dile gelenler, nefesleriyle dudaklarından dünyaya yayılanlar. Âşıktı Rüstem Emine'ye. Emine de Rüstem'e...

Babam ve annem birbirlerine âşık olmasaydı ben doğmayacaktım. Ben, içine düştükten iki ay sonra varlığımı müjdelemiş annem babama.

Tabii ki babamın anneme âşık olması, sevişmeleri; dedem ve babaannem için utançmış. Önemli ailemiz ne annem gibi ne idüğü belirsiz bir gelini ne de evlilik dışı bir çocuğu kabul edebilirmiş. Hem nerden belliymiş çocuğun babamdan olduğu? "Kim bilir kaç sütü bozuk anarşistin altına yatmıştır? Piçini bize mi yamayacak?"

Bunu babaannem söylemiş, annem o gün çok ağlamış, babam ilk kez soylu ailesine karşı gelmiş. Sonra nasıl olmuşsa annemle babamı dost eşrafından gizli saklı evlendirmişler.

Evlenmelerine ve ardından benim doğmama rağmen babaannem annemi hiç sevmemiş. Ne de olsa soyu sopu belli değilmiş.

"Böyle kadının Türklüğünden bile şüphe duyarım efendi," diye dedeme çıktığı bir sabahı hatırlıyorum. Ona göre annem, babamın beynini yıkıyor, onu doğru yolundan saptırıyor hatta anarşist olmaya sevk ediyordu. Ona göre kıytırık bir kenar mahalle yosmasıydı annem. Terzi bozması Neriman'la, postacı Halil'in tekne kazıntısı, kara kuru kızı. Hatta belki de bir ajan ya da yaşadığı yoksulluktan kurtulmak için babam gibi soylu bir aile çocuğundan hemen çocuk peydahlayan bir sürtük.

Sürtük, orospu, soysuz ve anarşist annemle, soylu ailenin saf çocuğu babam fakültede tanışmışlar. Babaannemin orospu dediği ama aynı zamanda annem gibi anarşist olan Rezzan abla tanıştırmış onları. Aynı gün, bir yürüyüşte yan yana kaldırmışlar yumruklarını sonra da hiç ayrılmamışlar. İkisi de sosyoloji okuyormuş ama o zamanlar ülkenin durumu her şeyin önüne geçmiş. Dergiler çıkarıyor, kitaplar basıyor bitmek tükenmek bilmeyen endişe toplantılarına katılıyorlarmış.

Babam ailesine göre farklıydı. Dedemin kopyası olmasaydı onu kimsesiz çocuklar yurdundan aldıklarını düşünebilirdim. Halam Yürdanur hariç ailenin bütün fertleriyle o kadar zıt bir karaktere sahipti ki onun o soylu, zenginlik düşkünü aileden olduğuna inanmak güçtü. Zaten arkadaş çevresinden de olabildiğince gizlerdi ailemizi. Hele ki dedem... Onun arkadaş çevresinin hoşlanmadığı, karşı durduğu bir adamdı. Ülke dedemi seviyor ama babamın arkadaşları sevmiyordu işte. Babam ailedeki herkesten daha vicdanlı, daha adildi. Annem onu sürekli ölmüş bir devrimciye benzetiyordu ama ondan daha yakışıklı olduğunu da ekliyordu her seferinde. Aralarında büyük bir aşk vardı. Ama bu aşka sadece ben, halam Yürdanur ve Adalet teyze hayrandı. Cevdet ve Cemil amcamlar sanırım kıskanıyorlardı. Her ne kadar kara kuru deseler de annem bir esmer güzeliydi.

O asalet düşkünü babaannem, beni annemin kızı olduğum için sevmese de dedemle babamın kanından olduğum için –Allahtan ben de babama benziyordum– üstüme düşüyordu. Annemle aynı evde yaşasak da yasaklıydık sanki. Beni kucağına alamaz, giyeceğim elbiselere karar veremez, birlikte gezmeye gidemezdik. Ama o yine de bazı sabahlar erkenden odama gelir, beni çok sevdiğini söylerdi.

Adalet teyze ise bazı gecelerde annemi gizlice odaya çeker bir şeyler konuşurdu.

O sırlı gecelerde bazen bahçede ağlayan annemin sesini duyardım ama babaannemin korkusundan bahçeye çıkamazdım.

Adalet teyze hemen yeşil örgülü şalını üstüne alır,

annemin yanına gider,

omzunu annemin başına uzatırdı.

Adalet teyzenin yeşil şallı omuzu, annemin o evde sahip olabildiği tek şeydi.

"Parlayan ateşle fırladı güvercinler."

Gökyüzü gri elbisesini giymiş, damlalarını sızdırıyordu ince ince. Hava ağırlaşmıştı. İnsanların yağmurun ıslattığı asfalt üzerindeki kaçışmalarına anlam veremiyordu kuzgunlar. "Hiç yorulmaz mı bu insanlar?" diye sordu Küçük Kuzgun.

Büyük Kuzgun çıkmaz sokakta ağır adımlarla ilerleyen Lerna Hanım'a bakıp, "Baksana, ne kadar da ağır adımlarla ilerliyor..." diye mırıldandı üzgünce. Servi ağacının dalları arasından gözlerine sığabildiği kadar İstanbul'u ve yağmurdan kaçan insanları izleyen Küçük Kuzgun: "Sen asıl şu kentin insancıklarına bak! Nice ölülerinin, nice acılı tarihinin gözyaşlarının azabından sakınmak için hızlı adımlarla kaçışıyorlar yağmurdan. Durmayacaklar mı hiç?"

Büyük Kuzgun: "Hiçbir zaman durmayacaklar."

Lerna Hanım ağır adımlarla ilerliyordu yeşil cumbalı eve doğru. Islanmış, buruşmuş, kahverengi lekeli eli, demir tokmağı vurdu büyük gövdeli ahşap kapıya.

"Servi, kızım! Ben yan tarafta camekân balkonlu evde oturuyorum. Sana hoş geldine geldim."

Büyük Kuzgun: "*Açacak mı kapıyı?*"

Küçük Kuzgun: "*Açacak mı kapıyı?*"

Lerna Hanım: "Servi kızım, ben geldim, aç kapıyı!"

Bir cenaze yahut birazdan ölecek bir hastanın evine gelen üzgün kadını buyur eder gibi açtı kapıyı Selvi. Salonun ve anıların kaskatı ellerini ısıtmak için demlenen çayın kokusunun yumuşaklığı sarmıştı Lerna Hanım'ın içini. Usulca yeşil kadife koltuğa oturdu, etrafında görebildiği her yerde yorgun gözlerini gezdirdi ve ardından ekru renkli koltuğa oturan Selvi'nin yüzüne baktı usulca...

Karman çormandı Selvi'nin yüzü. Söylemedikleri, anlatılamamışlıkları kandan bir taş duvar örmüştü. Sahibini kaybetmiş bir ses vurmuştu gözlerine. Ve dudakları...

Büyük Kuzgun: "*Koork!*"

Küçük Kuzgun: "*Koork!*"

Beyaza dönmüş, çoraklaşmış toprak gibi çatlamış, çatladıkça sesine ve anlatılmamışlıklarına susamış korkmuş dudakları... Susuzluktan öldü ölecek dudakları...

"Bir fincan çayını içerim. Mis gibi koktu bergamot."

Selvi camlı dolabın içinden porselen bir fincan çıkardı, mutfığa gitti. Lerna Hanım onun yokluğundan istifade ederek pencereleri sımsıkı örtülmüş perdeleri açtı:

"Sövüp sayıyordur şimdi faniler yağmura... Ama bak ne güzel yağıyor," diye mırıldandı.

Selvi salona geri döndüğünde açık perdeli pencereden uzun uzun baktı. Asfaltın rengi koyulaşmıştı, yağmur suları gürül gürül bir nehir gibi çıkmaz sokak boyunca akıyor, servi ağacının yanında duran metruk binanın kırık pencereleri rüzgârla birbirine çarpıyordu. Eliyle penceresinin karşısındaki binayı gösterdi.

Lerna Hanım metruk binaya uzun uzun baktı: "Eskiden orada mezarlar vardı," dedi ve incecik dudaklarını büküp, "yani, berzâha göç edenler..." diyerek Selvi'ye çevirdi yüzünü. Selvi metruk binaya bakıyordu hâlâ. Yorgundu, beyazdı, eskimişti.

Lerna Hanım tekrar pencereye döndü: "Sözde taşıdılar, temizlediler mezarları. Yalan! Zavallı mevtaların üstünde yürüdüler, kazdılar, çaktılar sonra da işte bu binayı diktiler ama inşaat yarım kaldı. Hâlâ birkaç tane mezar taşı durur arka tarafta. Binayı yaptıranların işi hiç rast gitmedi biliyor musun? Gitmez tabii! Ölen insanların üstüne, yaşayan insanlar otursun diye apartman mı yapılır? Ne biçim bir düzense artık bu, hiç değişmeyen... Hem o ölülerin ruhları dolaşıyor her gece bu sokakta... Ben gördüm..."

Selvi, Lerna Hanım'ın yüzüne bakıp gülümsediğinde Lerna Hanım çantasından bir defterle kalem çıkarıp ona uzattı ve yumuşak bir sesle: "Hatırladın mı, kimim ben?" diye sordu.

Selvi hiç kıpırdamadan durdu bir süre ve ardından pencereden yağan yağmuru izledi. Daldı, doldu gözleri kaldırım taşlarında biriken suların yavaşlayan hareketliliğini görünce. Lerna Hanım varla yok arasında bir sesle bir türkü mırıldanmaya başlamıştı.

Dile yaman lusnagin yelav sari dzerits
Vay le danaver
Garod mınatsi yes im yarin
Ah yaman yaman hey...

Selvi, elindeki kalemin ucunu, kâğıdın sararmış yüzüne sürüyordu usulca ve sanki Lerna Hanım'ın gözyaşlarını siliyorcasına... Bitince gözyaşı, defteri uzattı titrek, kahverengi lekeli yaşlı ellere...

Lerna Hanım, dikkatlice bakıp "Hepsi beni unuttular," diye fısıldadı korkunç sesiyle. Kuzgunlar oldukları dalda Selvi'yle Lerna Hanım'ın penceresine doğru seslendiler: "*Koork! Kooork!*"

Selvi, Lerna Hanım'ın çocukluğunda dilekler tuttuğu Musa Ağacı'nı çizmişti soluk kâğıdın yüzüne. Birbirini tutan ellerine yaklaştırdı ellerini Lerna Hanım, dolmuş yaşlı gözleriyle şefkatle baktı Selvi'nin çorak dudaklarına.

"Beni unuttular," diye tekrar etti, son nefesini veren ölüm döşeğindeki hasta gibi. Sanki ölümdü kırılmış ihtiyar kadının dudaklarından dökülen cümlelerin sonu. "Ben böyle olsun istemezdim, böyle olacağını bilemezdim. Seyit yok, Karin yok, anam babam, toprağım yok. Bilmiyordum toprak için kan niye dökülür... Tarih diyorlar Servi... Çivisi çıkmış bu dünyanın, kapılar kapanıyor, nefret var Servi."

Selvi gözlerinden akan yaşlarla elini tutan Lerna Hanım'ın gözlerinin içine bakıyor ve dinlemeye devam ediyordu yaslı hatıraları.

"Geldik sonra. Samatya'da bir dost kapım vardı, iki ay sonra söndürdüler ocağını, ölüverdi oracıkta Hristamos. Kaç yılın Hristamos'u ölüverdi o sonbaharda. Olacak şey mi? Kaymak gibiydi Hristamos'un kalbi... Öyle mi ölecekti Hristamos, öyle mi görecektik biz onu? Ama dünya bu Selvi, işte biz de savaştan kaçmış ama savaşa tutulmuştuk yine. Ne hazin bir kader tanrım... O gece... O gece evde oturuyorduk Seyit'le... Önce kampana sesi geldi, kilise alev alev! Sanırsın cehennem olmuş, sanırsın kıyamet kopmuş... Gördüm, işte o zaman gördüm. İki güvercin düştü kilisenin içine. Parlayan ateşle fırladı güvercinler. Cadde insan doluydu, onlarca insan vardı, hepsi de kızgındı belli ki. Elllerinde sopalarla kırdılar camları, üzerlerinde yürüdüler kolların bacakların... İşte o zaman... O zaman çok korkmuştum insan olmaktan; ateşle parlayıp kararak fırlayan güvercinleri görünce... İnsan olmak Servi, ne zor ne zahmetli..."

Durdu Lerna Hanım'ın dudakları iki kuzgun pencerenin önüne konunca.

"Ölüm vardı orada, günah vardı," dedi iki kara kuzgunun gözlerine baka baka. "Ağaç olsaydım kampana sesini duyar mıydım? Ateşle parlayıp kuzgunlar gibi kararan güvercinleri görür müydüm?"

Büyük Kuzgun: "*Kooork!*"

Küçük Kuzgun: "*Kooork!*"

Lerna Hanım'ın küçücük gözleri kocaman açılmıştı, kuzgunlara bakarak sesini yükseltti: "Kızmadım! Tanrı biliyor ya, hiç kızmadım ben. Korktum kızmaktan, çok korktum..."

Selvi beyaz yüzüne sicim gibi akan yaşlarla dinliyordu. Hafızası bir gelip iki gidiyordu Lerna Hanım'ın. Unutuyor mu yoksa unutma oyunu mu oynuyordu, belli değildi. Tarihin kanlı, ateşli sayfalarını çevirdikçe güvercinler fırlıyordu içinden kapkara, ölü ve yanık yanık... Gelinlik kız gibi nazlanırcasına ağır ağır akıyordu kan damarlarında Lerna Hanım'ın.

"Herkes ölüyor bir ben ölmüyorum," diyerek yavaşça kalktı yeşil kadife koltuktan ve ağır adımlarla girdiği evden aynı ağır adımlarla çıktı. Yapraklarını döken bir ağaç gibi salıvermişti hatıralarını ve aklı da peşlerinden salına salına yol alıyordu. Bir fotoğraf albümü kalmıştı geride. Selvi yüzünü pencereye çevirdi, Lerna Hanım'ın ağır adımlarını izledi gözden kaybolana dek. Akşam karanlığı çökmüş, iki kuzgun hâlâ yeşil cumbalı evin küçük penceresinden tüm sokağa sızan kasveti izliyorlardı. Bu kentin giz...li ve iz...li sokakları da birbiriyle birleşip, aynı zamanda birbirinden kopuyordu, aynı insanlar gibi...

Kökler gibi, "kim"ler gibi, renkler, diller gibi... Öyle çok ayrılmışlardı ki, ayrıldıkça çoğalıyordu gölgeleri. İnsanların o sorulu, acımasız dev gölgeleri, anlamını kaybettirmişti geceye...

İki kuzgun bir anda birleşip, bir anda ayrılan Lerna Hanım'la Selvi'nin sessizliklerinden pay çıkarmışlardı kendilerine.

Küçük Kuzgun "*Ne zaman bitecek bu çoğalan gölgelerin acıları?*" diye sordu.

Büyük Kuzgun gülerek "*Hiçbir zaman,*" diye yanıt verdiğinde Selvi kaşlarını çatarak, hırsıyla kapadı kahverengi perdeleri. Kaldı kuzgunlar kapalı, kızgın perdelerin ardında. İki servi ağacının dallarını bölüşmüşlerdi çoktan. Arada dalları ve ağaçları değıştirseler de hep aynı şeyi görüyorlardı dünyada,

Ülkede, şehirde ve çıkılmayan sokakta. Şimdi onlar da sokakta kalmıştı işte. Kocaman kanatlarıyla çıkamaz sokakta kalmışlardı yle.

Birkaç dakika sonra Selvi araladı kahverengi kızgın perdesini, açtı pencereyi, oradalardı hâlâ. Kızamıyordu Selvi. Unutmuştu kızmayı. Buyur etti kuzgunları içeri.

Dinledi sonra onları. Dillenip dinlendiler dilsizlikleriyle...

O gece, "kim" ve "kimlerden" oluş kavgası çıkmıştı dedemle babam arasında. Ahşap kapılarımızdan birinin hızla çarpıldığını ve ardından dedemin öfkeyle "Defol evimden soyumun yüz karası!" diye bağırdığını duydum.

Gecenin karanlığında omuzlarıma ağır bir yük konuyordu sanki. Ağır, karalar karası, öfkeli bir yük...

Korkuyordum. O geceye kadar hiç öyle korkmamıştım sanki. Yorganı başımın üstüne çekip dedemin öfkeli sesinden kurtulmaya çalıştığımda, Adalet teyze odama girdi ve yorgan altındaki sığınağıma gelip bana sıkıca sarıldı. Derin bir gürültüyle iki kapı daha çarptı ve karanlık bir sessizlik sardı her yanı. Korkuyordum. Korkmaktan korktuka korkum daha da katlanıyordu. İşte sonunda dedem babamı evden kovmuştu. Dedemin alışma odasında duyduğum sözleri geldi aklıma:

"En kötüsü i savaştır..."

Büyük evimizde önemli ailemiz bir i savaştaydı. Savaş demek, düşman demekti.

Düşman demek; babama göre dedem, dedeme göre babam demekti.

Bense hâlâ tam olarak düşmanın ne, kim olduğunu bilmiyordum. Benim düşmanım olsa olsa babaannemin şüpheli bakışları, annemin çaresizliği, dedemin öfkeli soluğu, babamın çarpıp çıktığı kapıların çıkardığı o ses olabilirdi.

Evimiz her geçen gün daha da tuhaf oluyordu. Bykt ama biz yine de onun büyüklüğüne inat sığamıyorduk sanki. Dedemin sesinden başka hiçbir ses çıkmıyordu. Sanki herkes bir anda buharlaşıp kaybolmuştu. Cevdet ve Cemil amcam umursamıyordu dedemle babamın savaşını. Onların tek derdi, zenginlik ve fiyakalı yaşamaktı. şimdilerde dalga geçilen Yeşilçam filmlerindeki zibidi zengin çocuklar gibiydiler, annem gibi komünistlere göre ise; burjuva çocukları. Otomobiller, kız arkadaşları da tek büyük dertleri.

Halam Yurdanur, babamla annemin tarafındaydı ama babaannemin korkusundan odasında romanları ile yaşıyordu. Kerime Nadir'in Samanyolu'nu görüyordu her gece. Bir gece Sitare oluyordu, bir gece Funda... Her sabah yatağıma geliyor, sedef işli tarağıyla saçlarını tarıyor, bir gece önce okuduğu romanı anlatıyordu.

Sıkılırdım ama yine de severdim onu, çok severdim...

Dingin bir sesi vardı. Kahverengi dalgalı saçları ile anlattığı romanlardaki kadınlara benziyordu. Sanki kendini anlatıyordu, kederli ve yorgun...

Bir sabah yine sedef işli tarağıyla saçlarını tararken, "Oğlan dayıya kız halaya benzer derler.

Ümit ederim sen bana benzeme!" demişti.

Anlamamıştım...

Çocukken yaptığım en iyi şey buydu: anlamamak.

Dedemi anlamayan babamı, ben anlamıyordum.

Babamı anlamayan Cemil amcamı, halam Yürdanur'u anlamayan babaannemi, babaannemi anlamayan annemi; hiçbirini anlamıyordum.

Öyle çok anlamıyordum ki korkuyordum anlayamadığım her şeyden.

Öyle çok anlamıyordum ki anlatamıyordum bile anlamadığımı ve anlayamamışlığımın doğurduğu nur topu gibi korkuyu...

"Konuşmuyordu Selvi tüm o eşya gibi."

Rüstem piyangodan çıkan paranın bir kısmıyla kırmızı bir minibüs almış, klaksonu çala çala çıkmaz sokağa girmişti. İki kuzgun Selvi'nin evinin penceresinden havalanıp, Rüstem'in yamuk park ettiği minibüsün üstüne kondu. Rüstem'in gözlerinden heyecan dolu çılgınlık yükseliyordu. Emine yaşlı yüzünü yasladığı camdan minibüsü görüp dışarı çıktığında, "İşte huzurlarınızda Şükran!" diye haykırdı Rüstem.

Rızvan Efendi bu arada meymenetsiz yüzünü buruşturmuş perdenin arkasından izliyor, Ayhan Kumru bakkalın önünden el sallayarak, "Artık bu minibüsle annemin mezarına hep beraber gideriz, her gittiğimde sizi de çağırıyor," diye bağıırıyordu çıkmaz sokağın sonuna...

"Antika ya bu, buna bir de para mı verdin?" diye sordu Emine küçük kahkahalarla.

"Verdim tabii ama değdi. Yaşı olsa da hiç göstermiyor. Kaportası ve lastiklerini yeni değiştirdim. 1600 cc motoru var, aküsü de garantili..."

Emine'nin ilk şaşkınlığının yerini heyecan almıştı, minibüsün içini incelemeye başladı.

"Koltuklarına uyacak küçük minderler var evde. İçini temizleriz, Çilem yardım eder. Aaa ocak bile var burada..."

Koca bedeniyle koşa koşa gelmişti Ayhan.

"Anneme de gideriz değil mi? Rüstem, gider miyiz anneme? Çok sevinir bak, bu minibüsle gidersek. Benimmiş gibi yaparız hem, olur mu?"

"Ayıp ettin be Ayhan, ne zaman istersen gideriz," dedi Rüstem ve Emine'ye dönüp bir anda kolları arasına aldı o korkak kadın bedenini.

"Yarın Pazar! Hep beraber Rumeli Kavağı'na gidelim. Lerna Hanım'a, Rızvan Efendi'ye, Sofie'ye haber verelim. Orada eskiden beri bildiğim bir balık lokantası var. Bir midye tavası var Emine'm, lokumm, lokumm!"

Rüstem'in annesini ilk kez bu kadar heyecanla kucakladığını sokağın başında gören Çilem adımlarını hızlandırdı.

"Bu nerden çıktı?"

Ayhan heyecanla, "Bak Çilem annemin mezarına bu minibüs benimmiş gibi gidicez, tamam mı?" dediğinde Emine araya girdi alaycı sesiyle, "Bak kızım bu gördüğün külüstür Rüstem'in yeni aşkı; Şükran. Yaşı varmış ama genç gösteriyormuş. Kaportası ve lastikleri yeni değişmiş. 1600 motoru varmış. Ha bir de aküsü var bunun, o neyse artık..."

Rüstem, Emine'ye aldırmadan, "Çilem, sen şimdi git Lerna Hanım'a, Rızvan Efendi'ye ve Sofie'ye haber ver, yarın Rumeli Kavağı'na balık yemeye gidiyoruz. Herkes davetlim," dedi.

Çilem, önce minibüsün üstündeki iki kuzguna ardından da Selvi'nin penceresine baktı. Orada değildi ama penceresinden külrengi sokağa müzik sesi yayılıyordu.

Rüzgârla yer değiştiren yaprak hışırtısının ardından yağmur çiselemeye başlamış, Selvi'nin

penceresinden bir el uzanmıştı yağmura. Çilem yavaşça yeşil, cumbalı eve yaklaştı ve kapının tokmağını vurdu. Kapı açıldı.

"Ben hemen yanda oturuyorum... Annem Emine, benim adım Çilem," diyerek elini uzattı ve "Siz duyabiliyorsunuz değil mi?" diye sordu tedirgin tedirgin.

Selvi yağmurlu eliyle tokalaştı, başını hafifçe öne eğip salonu gösterdi. Tekli yeşil kadife koltuğa oturan Çilem, "Bizim Rüstem ağbi var, üst katımızda oturuyor. O yarın bizi Rumeli Kavağı'na götürecek. Ona piyangodan para çıktı, o da kendine Şükran diye minibüs almış. Lerna Hanım var, şu sol tarafta oturuyor, hani şu camekânlı balkon var ya... O da gelecek, daha doğrusu ben daha ona söylemedim. İlk size söylüyorum. Siz de gelir misiniz?"

Selvi, masanın üzerinde duran gümüş işlemeli, şekerleme dolu kâsenin kapağını açtı ve genç konuğuna uzattı. Çilem hem tedirgin, hem çok heyecanlıydı. İçinde tuhaf bir hisle Selvi'nin boynuna atılmak ve sıkıca ona sarılmak istiyordu.

"Teşekkür ederim. Böğürtlenlisini çok severim... İşte bizim Rüstem ağbi çok komiktir. Minibüsün adını Şükran koymuş, yaşına göre çok genç gösteriyormuş. İşte ona piyangodan para çıktı ama o gitmiş Şükran diye minibüs almış..." dedi ve bir an duraksayıp devam etti:

"Çok iyidir Rüstem ağbi, gazeteciymiş eskiden, biraz sıkıcıdır ama iyidir... İşte o dedi illa 'Selvi Hanımı da çağır,' diye, 'hem tanışmış oluruz' dedi. Bizim burada komşuluklar iyidir, yani aile gibiyiz. Lerna Hanım biraz yaşlıdır karıştırır, unuttur her şeyi. Sofie var, şair o da. Ayhan ağbi bizim bakkal, çok gevezedir. Rızvan Efendi var bir de, asık suratlıdır ama iyidir o da... Duyuyorsunuz, anlıyorsunuz değil mi siz şimdi beni?"

Selvi, heyecandan ne diyeceğini bilemeyen ve cümlelerini şaşkın bir kız çocuğu gibi deviren Çilem'e gülümseyerek pencerenin önüne geçti, kırmızı minibüse baktı. Ayhan hâlâ Rüstem'e "Anneme gidicez ama minibüs benimmiş gibi tamam mı Rüstem?" diye soruyor, Emine de minibüsün camlarını siliyordu. Selvi, sokağa gelen yeni konuk Şükran'ı izlerken Çilem de evin içini inceliyordu meraklı gözlerle.

Küsmüş, susmuş evde bütün eşya çok eski, kırık dökük ama yine de çok güzeldi. Selvi de sanki o eski, kırık dökük eşyadan herhangi biri gibiydi. Rengi beje dönmüş, kadifesi eskimiş o koltuk yahut büfenin içinde duran ağzı kırık kristal karaf gibi... Ve konuşmuyordu Selvi de tüm o eşya gibi. Dilsizdi, susmuştu. Ama sevmişti Çilem Selvi'yi. Sanki ilk defa karşılaşmamışlar gibi, sanki birbirlerini tanıyorlarmış gibi aynı evde, aynı odada karşılıklı oturuyorlardı işte.

"Sevindim buraya taşınmanıza," dedi, "ben kendimi bildim bileli bu sokaktayım. Bu evi de hep merak ederdim, yıllardır taşınmadı kimse buraya. Boştu hep burası, içerde eşya olduğunu bile bilmiyordum. Lerna teyze arada bu evle ilgili hikâyeler anlatırdı ama onun da aklı hep gidip gelir... Bir arkadaşı Hristamos'u anlatır, bir Seyit'i, bir Musa Ağacı'nı, bir Suna'yla Cevher'i. Hani bir keresinde kamyon dolusu insanlar gelmiş ya, en çok da onu anlatır. Zaten o olaydan sonra bir haller olmuş galiba Lerna teyzeye. Rüstem ağbi de çok anlatır. Ama onun derdi başka işte. Onlar küsmüşler. Lerna teyze hiç çıkmaz sokağın dışına tek başına biliyor musun? Bir de şu karşıdaki metruk bina var ya. İşte orası eskiden mezarlıkmış da oradakilerin ruhları geceleri bizim sokakta dolaşmış... Yaşlı olduğundan uyduruyor herhalde... Ben alıştım ama hepsine..."

Selvi, Çilem'in yüzüne bakıyor ve sanki Selvi anlatıyordu Çilem'in dudaklarından. Çilem çenesinin çok düştüğünü fark edip bir süre salonda gezindi ve ekru renkli koltuğun karşısındaki duvara yöneldi. Siyah beyaz fotoğraflarla dolu olan çerçevelerin camları tozlanmıştı. Taşmıştı insanların yüzleri fotoğraflardan soğuk duvara. Soluksuzlukları kaynamıştı sanki taşduvara.

"Bu fotoğraftaki kız çocuğu siz misiniz?" diye sordu heyecanla.

Selvi başını öne eğdi.

"Yanınızdakiler annenizle babanız o zaman..."

Selvi tekrar başını öne eğdi.

"Hayattalar inşallah?"

Dedemin babamı kovduğu gecenin sabahı halam Yürdanur yeni yıkanmış saçlarını tararken, annem kırmızı deri bir bavulla odamın kapısını yavaşça açıp içeri girdi...

Yüzü yarım yamalak bakıyordu, tedirgindi... Ayrılıkların yan yana durduğu bir şehirdeki mahşer kalabalığı vardı yüzünde... Düdüğünü bir kere çalıp sidik kokan iskelesinden ayrılan bir vapur

gibiydi omuz başları... İri gözleri sanki kırmızı bir keder çemberi içine hapsolmuş, çıkamıyordu.

Alfabenin dışındaki harflerle "Gitmek zorundayım Selvi..." dedi.

Dedem ve babaannem artık onları büyük evde istemiyordu, onlar vatan hainiydi. Dedemle babaannem ise benim hainim. Rollerimiz bölüşülmüştü çoktan. Sormadım, gitme diyemedim. Deseydim yine giderdi; ben de kalırdım. Ve zaten o da; sarıldı, öptü, ağladı ve gitti.

Bu kadardı: Kalmıştım...

Yine de her şeye rağmen güzel bir kalıştı benimkisi. Halam Yürdanur ve Adalet teyzem vardı. Adalet teyzem kaldığımı hiç hissettirmemişti bana. Herkes gider ben kalırdım ama o gitmezdi ve ben de aslında kalmazdım. Anneme "kal" diyememiştım. Kalacak olan bendim nasılsa, o benim payıma düşendi.

Ne ben, ne hikâyelerimiz asla kalmayacaktık kendimizle baş başa, diş dişe, tırnak tırnağa ve evet saç saça... Ama o gün, annem odamın beyaz kapısından kırmızı deri bavuluyla giderken kalmıştım sanki. Alfabenin dışındaki o harflerle kalmıştım hem de...

Ne ayakları yerde, ne başı göğe yakın bir kalıştı benimkisi. Babam gitmişti, annem kalmıştı. Annem gidince de şimdi ben kalmıştım. Birileri gidince, diğer birileri kalırdı hep.

Evet, basbayağı ben de kalmıştım işte.

Gitmese kalır mıydım? Kalmazdım. Neden kalayım?

"Ölümün tek nedeni vardır," derdi Adalet teyze.

"Yaşam..."

Çocuktum, anlamama oyununun içindeydim. Söylenenleri, gitmeleri, kalmaları, savaşları, soruları, yasakları ve öğütleri anlamıyordum. Ve tüm anlamadıklarımı saklamış, biriktirmiştım.

Ve o gitmişti, ben kalmıştım. Ve o gitmese ben kalmazdım zaten.

"Gitmeselerdi kalır mıydım Adalet teyze?"

"Kalırdın Selvi. Ama ben varım... Geri dönmelerini beklemek için kalmamız gerekmez mi hem?"

"Kalmak demek, beklemek demek mi?"

"Evet Selvi, şimdi bu hikâyede kalmak beklemek demek."

Bekledim ben de... Annemi, babamı ve Adalet'i hep bekledim.

Az sonra vapurdan inecek, kapıyı açacak, yüzüme gülümseyeceklermiş gibi bekledim.

Hem de saate, takvime, yola bakmadan, yeni doğan günleri, geceleri saymadan...

"Adalet Hanım unutulmuştu kuyunun en derininde."

Küsmüş akılların, s'us'muş kadınların, us'lu adamların giz...li ve iz...li kentinde bir öğle vakti... Lerna Hanım, Rızvan Efendi, Rüstem, Emine, Sofie ve Ayhan Rumelihisarı'nda salaş bir lokantanın pencere kenarındaki masada oturuyor. Çilem, Selvi'den yanıt alamayınca baş ağrısını bahane ederek evde annesinin Kerime Nadir romanlarından birini okuyor.

Rumeli Hisarı'nda ise ölümle uyku arasında yorgun bir sessizlik masanın şeref konuğu.

Rızvan Efendi kaçamak gözlerle denizi ve Sofie'yi izliyor. Kırık bir ayna gibi kum olmuş Sofie'nin içi. Milyonlarca parçaya bölünmüş sanki sürmeli gözleri ve ağdası yeni yapılmış yüzü. Rızvan Efendi bakamıyor Sofie'nin gözlerinin içine. Kızılmıyor ona aslında ama yine de anlamıyor kadın hallerini. Hem babası ne düşünüyor acaba Sofie'nin? Yıllarca oğlum Suphi diye diye göğsünü kabartmışken şimdi adını bile anmıyordur herhalde...

Sanki kendi çok farklı! Onun oğlu hep erkek kalmış da ne olmuş? Kendi soruyor kendi veriyor yanıtı yine. Olsun, onun oğlu cesaretli bir erkek en azından; devlete, polise, düzene karşı dimdik ayakta durmaya çalışan cesaretli bir erkek. Sofie de onun oğlu kadar cesaretli belki. Yarı adam yarı kadın ama yine de cesur. Kendi oğlundakiyse hem adam hem çocuk hallerini taşımaya çalışan tonlarca anıyı yüklenen ağırlı, korkak bir yüz.

"Hâlâ şiir yazıyor musun Sofie kızım..." diye utana sıkıla sordu Rızvan Efendi.

Şaşkınlıktan kekeleyerek, "Evet," dedi Sofie.

Masadaki herkesin başından akan sessizlik şelalesi gürül gürül olmuştu.

Lerna Hanım titreyen parmakları arasından içtiği sigarasını gökyüzüne uzattı, "Benden çok sen içtin be dünya," diyerek rakısından bir yudum daha aldı. Durdu gürül gürül akan şelale.

"Aman Lerna Hanım çarpmasın rakı," diye alttan alttan süzen Emine'nin eline yanaştı Rüstem'in parmakları. Ayhan iştahla balığını yiyor, Sofie'nin utangaç kadın gözleri denize dalmış, Rızvan Efendi cebinden çıkardığı gül suyuyla ellerini ovuyor.

Herkes böyle kendi içine gömülmüşken Lerna Hanım burnunu kapayıp, terli avucundan sızan boğuk sesle, "O evin mühim bir tarihi var," dedi ve Rızvan Efendi'ye dönüp, "Mülk sahibi kimdi hatırlıyor musun?" diye sordu.

Rızvan Efendi: "Sen iyice bunadın Lerna Hanım, o ev..."

(Adalet: Evet, Rızvan Efendi hatırla, o ev?)

Biraz düşünüp, duraksadıktan sonra, "Darp döneminde hani ortalığın kan gölüne döndüğü zaman..."

Cümlesinin devamını getiremedi Rızvan Efendi. Acıdı içinde unuttuğu bir yer.. Ne biçim bir yerdi orası? O acıyan, o üstünü örttüğü "yer"i; sevgili vicdanı...

Rızvan Efendi'nin o sevgili vicdanı damarına basmıştı sanki Rüstem'in. Yine telaşlı bir öksürüğe boğulmuştu. Yumruğunu sıktı. "Kan gölü ya... Darp ya..." diye tekrar ederek, "Ne talihsiz tarihler, ne

ocak söndüren günler gördü bu ülke, hâlâ haberiniz yok bir şeyden, yaşıyorsunuz işte. Unutturdular çekilen acıları. Öldü insanlar işkence odalarında bağıra bağıra, duymadınız ama siz. Kapadınız kulaklarınızı..." dedi ve hınçla bir sigara yakarak denize döndü küskün, korkak yüzünü.

Rızvan Efendi, Rüstem'in hıncına dönerek, "Haklısın Rüstem, söndü ocaklar, babalar kan kustu kızılıcık şerbeti içtim dedi," diyerek çevirdi dudaklarını geçmişe; "Dört gün boyunca denizdeydim, Karadeniz kararmıştı. Köye döndüğümde oğlun dediler, komünist dediler, devlete karşı gelmiş dediler..."

Susmuştu yine masa, gürül gürül akıyordu sessizlik şelalesi. Ayhan ölmüş annesini, Sofie Emine'yle Rüstem'in aşkını düşünüyordu. Lerna Hanım yeniden "O evin var bir mühim tarihi," dedi ve Rüstem'e sanki iki tokat patlatacakmış gibi hazır olda bekleyen Rızvan Efendi'ye dönüp "Kimlerdendi onlar?" diye sordu.

"Ahh be, Lerna Hanım bir bizim sokaktaki kediye sormadın kimlerdensin diye! Yetti gayri..." diye çıkıştı Rızvan Efendi apansız. Lerna Hanım bozulmuştu. Kafasını denize çevirdi: "Sorarım elbet, siz hep önce memleket neresi diye soruyorsunuz ya, biz ona bir şey diyor muyuz?"

Sofie biraz düşündükten sonra Lerna Hanım'a dönerek, "Ben ilk geldiğimde o eve bakmak istemiştim de sen o evin sahibi var, bir gün gelecek demiştin," diye atıldı heyecanla.

"Öyle mi dedim, hay aksi hiç hatırlamıyorum, kim ki o evin sahibi? Sakın metruk binanın bahçesindeki mezarlıklarda yatanlardan birinin ruhcağızı olmasın..." diye kikirlemeye başladı Lerna Hanım.

Ayhan her zamanki deli güzelliğiyle "Sofie o dilsiz kadından daha güzel," deyip, ince dilim ekmeğin hepsini ağzına sıkıştırdı ve "Ben bir kere kapısını çaldım, açmadı. Annemin yaptığı kurabiyelerden götürmüştüm, oturur iki laf ederiz diye ama açmadı, evdeydi, ama... Pencereden gördüm," dedi.

Emine "Ya Ayhan kadın dilsiz, konuşamıyor dedik sana kaç kere, sen hâlâ ne diyorsun. Hem annen öl..." dedi ve sustu.

Rüstem'in masada oturanların ruhcağızlarını yatıştırması gerekiyordu, ruhu en ağır yaralı o olsa da her zaman o toparlardı dostlarının kırık parçalarını ama bu sefer herkesin dilinin ucundakilerinin dökülmesi gerekiyordu belki... Yoksa her şey birbirine karışacak, bulundukları tepeden aşağı, denize, denizin ta dibindeki masallara karışacaklardı. Hepsi ama hepsi; Lerna, Rızvan, Sofie, Emine, Ayhan şu tepeden denize atlasa, düşse...

Ayhan bir dilim ekmek daha sıkıştırdı ağzına ve Sofie'ye dönüp "Dilsiz kadın senden daha güzel ama senden ondan daha kadınsın, evlensene benimle..." dediğinde masadaki herkesi aynı anda bir gülme tuttu. Lerna Hanım'ın yüzü küçük kahkahalarla bir gerilip bir gevşedikten sonra tekrar eski hüznü, mahcup haline döndü.

"O evin sahibi aslında merhum Solmaz Hanım'dı. Sonra o ölünce kızıyla oğluna kaldı. Oğlunu savaşa aldılar, kızı da ..."

"Ne savaşı, hangi yıldan bahsediyorsunuz?" diye sordu Emine.

"Savaş işte. Bildiğin savaş, insan savaşı yahu... Hayatın garip bir cilvesi, tuhaf bir hatası savaşa

almıştı Solmaz Hanım'ın oğlunu, oğlu geldi ama bu sefer de kızı gitti. Ama yanlışlıkla yani..." diyerek kıkırdı Lerna Hanım ve tekrar etti: "Yalnızlıkla..."

"Kızı kimdi?" diye sordu Sofie.

Lerna Hanım, Rızvan Efendi'nin gözlerine baktı ama yine de duymazlıktan geldi Sofie'nin sorusunu. Bu onun en güzel unutmama-anlamama oyunuydu. Oyun biterse kaybettikleriyle yüzleşecekti. Oyun biterse, sözde balçıkla sıvanmayan güneşi batacaaktı balçığın içine.

Hain tarihi onu sırtından itiverecekti kuyuya. Masadaki herkesin ağır sessizliğini dinledi bir süre, Rızvan Efendi'ye baktı tekrar. Onu alt edebilirdi. "Söyle Solmaz Hanım'ın kızının adını, hadi şimdi burada söyle," diyebilirdi. Demedi, diyemedi. Belki Rızvan Efendi de haklıydı.

Onu itemezdi kendi kuyusunun içine... Herkesin kuyusu çok derindi. Geçmiş yıllar unutulmamıştı ama Adalet Hanım unutulmuştu kuyunun en derininde...

Şimdi oyunu unutturma zamanıydı. "Ahh kalbim," diyerek elini göğsüne götürdü yalancılıktan. Bu sefer Rızvan Efendi'den önce davranmıştı. "Kalbim sıkıştı Rızvan Bey, bir bardak su..."

Oyun mu dediniz? Hepimiz oynuyorduk. Bacak kadar olan ben dahil oynuyorduk işte ölesiye. En ustamız babaannemdi. Ne zaman bana kızsın, "Ah kalbim, ah yüreğim," diye inler ve her seferinde halam Yurdanur'dan bir bardak su isterdi.

Babaannem öyle yapmacık "Kalbim, kalbim," diye inlerken halam da bana göz kırparsa, anlardım ki; babaannem numara yapıyor.

Bir gün babaannem bazı huylarımın soyu sopu belli olmayan anneme benzediğini söyleyip bana kızdı ve yine "Ahh kalbim," diye numara yaparak odasına çekildi. Onu kızdırmayı seviyordum ve bir gün gerçekten kalbinin benim yüzümden durmasını diliyordum ama o gün yine başaramamıştım.

Adalet teyzemden izin alıp bahçeye çınar ağacımın yanına gittim. Siyah bir kedi ağacımın dalındaki kapkara Kuzgun'u gözüne kestirmişti. Uzun bir süre birbirleriyle bakışmalarını izledim. Kedi arada tıslıyor, Kuzgun komik sesler çıkarıyor bense hangisinin önce hamle yapacağını merakla bekliyordum.

(Kedi mi Kuzgun'u, Kuzgun mu kediye?)

Onlara baktıkça birini kendime, birini babaanneme benzetiyordum. Onlar öyle birbirlerine bakarken dedem bahçeden içeri girdi. Kedi, Kuzgun ve ben onun ağır adımlarını hiç ses çıkarmadan izledik.

Yorgun adımlarla çınar ağacımın yanına geldi. Ağacın altındaki sandalyeye oturdu, kollarıyla kavrayıp dizlerine oturttu beni.

(Kedi mi Kuzgun'u, Kuzgun mu kediye?)

Babamın beni kucağına alması gelmişti aklıma. Kucağına alıp çınar ağacına uzatırdı güçlü kollarıyla. Özlemiştim, evet kızgındım ama bir o kadar da özlemiştim onu. Üstelik beni onsuz bırakan dedemin bana dokunmasını istemiyordum.

Onun istediği hiçbir şeyi istemiyordum.

(Kedi mi Kuzgun'u, Kuzgun mu kediye?)

"İndir beni," diye bağırdım. Babamın ona söylediği şeyleri söyledim. "Faşistsin sen," dedim, kedi şaşırıldı. "Satılmışsın, katilsin," dedim, Kuzgun güldü. "Sosyalizm," dedim, "Emperyalizmin ahtapot kolları," dedim, "Köylülerin parçalanmış elleri," dedim, "Faşizmin kan kusan dişli çarkları," dedim... (Kedi miydim, Kuzgun mu?)

Ama aslında bilmiyordum ne dediğimi, bilmiyordum söylediklerimin anlamlarını, bilmiyordum dedem ne istiyor, babam ne istemiyor ama diyordum işte! Babam gibi tükürüyordum zehrimi. Annem gibi ufalıyordum dedemin haşmetli bakışları altında...

Donup kalmıştı dedem. Kaşları çatılmış, elleri ve dudakları titremeye başlamıştı.

Benim gibi yetiştirilmiş soylu bir küçük hanımdan bu sözleri duymak kötü bir kâbus olmalıydı. Öldüren bir kâbus hem de... Ölüm evet, tanıştık. İlk o zaman, o büyük evde...

Dedem çınar ağacımın büyük gövdesine yaslandı, elini göğsünün üstüne koydu, "Kalbim," dedi titreye titreye...

Ne de güzel bir sestir o; titrek titrek. Titreye titreye ölüyordu belki...

Sonra yavaşça yere doğru indi bedeni, gökyüzünden toprak anasına ayak basmaya hasret çekip süzülen bir kuş gibi...

Çınar ağacının toprağa kavuştuğu yere yığıldı titreyen sesiyle birlikte o çaresiz bedeni... Çaresizliğin ne olduğunu o da öğreniyordu işte.

Darlaşmış nefesiyle "Selvi, kızım, babaanneni çağır..." dedi.

Kedi kaçtı, Kuzgun "Kooork," dedi. Şahit olmak istemediler belki de dedemin kalışına...

Çınar ağacımın yanındaki bisikletime binip arka tarafta duran küçük havuzun yanına giderken "Selviii..." diyen boğuk ve titrek sesini duydum.

Bu onun sesini son duyuşumdu. Arkama bile bakmadım...

Gitmiştim; kalmıştı.

Aynı annemle babamın gidişinin ardından benim kalışım gibi...

Aynı Adalet teyzemin söylediği; "Ölümün tek nedeninin yaşam olması," gibi...

Gitmiştim,

Kalmıştı.

Yaşamıştı,

Ölmüştü.

Artık onlar gibi olmuştum; giden ve öldüren...

Selvi, koltuğa kıvrılmış bedeninin ağrısıyla uyandığında çoktan sabah olmuştu. Üst kata çıkmak için merdivenin başına giderken kapının altından atılmış kâğıdı gördü.

Selvi abla,

Bu akşam hepimiz Lerna Hanım'ın evine akşam yemeğine davetliyiz.

Ben geçerken uğrar, seni alırım.

Çilem

Dedemin cenazesinde hepimiz siyah elbiseler giyip, siyah şapkalar taktık. Çok kalabalık bir törendi. Onu benim öldürdüğümü kimse bilmiyordu. Annem ve babam cami avlusundaki aile eşrafının yanında durduğunda, babaannem babamın kulağına, "Sen ve senin uğursuz karın yüzünden öldü," diyor, bir yandan gelen geçen elini sıkıyor, "Dostlar sağ olsun," diye sayıklıyordu. Cami avlusu ülkenin önemli insanları ve gazetecilerle doluydu. Annemle babam tedirgindi, görünmemek için sürekli arka sıralarda duruyorlar ve sürekli birbirlerine bir şeyler söylüyorlardı.

Ertesi gün, ilk defa dedemin istediği gibi "önemli biri" olarak gazetelerde fotoğrafımı gördüm.

Dedemi öldürdüğüm için üzgün müydüm? Hayır değildim, aksine çok mutluydum. Onun ölümüne neden olan, kurtaracakken kurtarmayan sevinçli bir çocuktum. Atmıştım kalbine çimdiği, üstelik tam da onun istediği gibi önemli biri olarak çıkmıştı gazetede fotoğrafım. Amacına ulaşmıştı işte dedem. Şimdi mutlu olabilirdi. Çünkü ben önemli önemli gülümsüyordum fotoğraflarda... Herhalde görenler "Zavallı küçük hanım hiçbir şeyden habersiz masumca gülümsüyor," diyorlardı. Komikti...

Ne acıydı bana bakıp masum demeleri. Ama dedemin ölüsünün inadına hem masum hem de önemliydim işte. Sayemde hepimizi yeni bir hayat bekliyordu.

Zavallı ve artık daha zengin olan dul babaannem, dedemin ölümünden sonra bütün aileyi Adalet teyzeye emanet ederek, İzmir'e yeğenlerinin yanına gitti. O gidince evde yaşayan herkes huzura kavuşmuştu. Annem ve babam babaannem gelene kadar büyük evde kalmaya karar vermiş, halam Yürdanur aynı okuduğu romanlardaki kadın gibi âşık olmuş, Cevdet ve Cemil amcam daha fazla para harcamaya başlamışlardı.

Ama aslında hiçbiri umurumda değildi. Adalet teyzemle, babaannemin yokluğundan istifade ediyor, parkları çarşıları geziyor, vapurlara biniyorduk. Deniz kenarındaki banklarda oturduğumuzda bana her gün yeni bir hikâye anlatıyordu Adalet teyze. Bazen sokak satıcılarını izliyor, şen şakrak balıkçılara gülüyor, çiçek satan Çingenelerle konuşuyorduk. Köklü bir İstanbul ailesinin torunu olarak İstanbul'u ilk defa bu kadar çok geziyor, yüzlerce insan görüyor, onlarla konuşabiliyordum.

O günlerin birinde, Adalet teyzem beni güzelce giydirip, çocukluğunun geçtiği sokağa ve orada yaşayan komşusuna yemeğe gideceğimizi söyledi. Komşusu her ayın yedisinde sadece sevgili dostlarına yemek veriyordu. Adalet teyzemin komşusunun dostu olacağım için mutluydum. İkimiz de en sevdiğimiz pabuçlarımızı giyip yola çıktık. Dimdik bir yokuşu çıkıp, çıkmaz bir sokağa girdik.

Biz ne mükemmel dostlarız ki

kelimesiz ve yazısız

anlaşırız...

merhaba, çocuklar,

merhaba cümleten...[\[2\]](#)

Çıkmaz sokak fanilerin yolunu kısaltmıyor, gireni başka sokağa çıkarmıyor.

Orada, öylece bırakıyor... Ölülerin isimlerine yakılan ağıtlarla, anılan hatıralarla beslenen servi ağaçları toprak üzerinde duran metruk binanın pencerelerine dokundurup geri çekiyor dallarını... İşlek caddeler, lüks semtler yutuyor çaresizliğinin kapanından çıkagelmiş göçebeleri... Kimsesizler mezarlığının yerini soran yok Bekçi Ali'ye. Her yer herkese mezar olmuş. Faniler yürüyor ölülerinin üzerine. Şiirler şekerli, hikâyeler hâlâ "Hişt Hişt" bekliyor gecenin tedirgin karanlığında. Herkes kahkahalar ve iniltilerle *besliyor* dünyayı. Yiyorlar, içiyorlar, salıveriyorlar ter damlacıklarını şehvet ve hırsıla. Caddelerin terli, irinli kalabalığına şaşıyor kediler. "*Kaybetmek yok,*" diye uyanıyor faniler, kendilerini kaybederek yatıyorlar "*insan*" hırslara dalacakları hayallere...

Çıkmaz sokağın sakinleri çok mutlu, çünkü bugün Lerna Hanım'ın iyi günü.

Her ayın yedinci akşamı dostlarına, yani sevgili komşularına akşam yemeği veriyor *tarihinin dilsizliğini unutturabilmek için* kendine. *Birleştiriyor* Lerna Hanım insanları...

Bir araya, *bir masaya*, bir çatıya, *bir romana*, bir geceye sığdırıyor ve *tutuşturuyor* dostlarının ruhlarını. O ateşle parlayıp fırlayan güvercinlerin ruhları *için* bir araya getiriyor kardeşlerini. Emine, Rüstem, Rızvan Efendi, Çilem ve Ayhan öğreniyor yeniden sevebilmeyi, hatırlamayı, unutmayı, susmayı ve varolduklarını. Kendilerine *kendi "var"larından birer sırça köşk* kurduruyor her ayın yedisinde.

Direniyor dostları. Ama ne fanilere, ne savaşımlara ne de hırslara. *Kendilerine, kendi kendilerine direnmeyi* öğreniyorlar böyle böyle. *Kendi oklarıyla kendilerini yaralaya yaralaya öğreniyorlar kendilerine direnmeyi...* Ayhan, ölen ağbisinin yanına giden annesinin ölüsünü bile kıskanırken öğreniyor kendi kurduğu dünyada tutunabilmeyi; ama kendine, sadece kendine... Rızvan Efendi, devlete karşı gelen oğluna ve kendine "Hainin babası" diyen tayfalara direniyor. *Unutmuyor kendi yaptığı kalleşliği*, hainliği ama yine de direniyor kendine... Sofie direniyor Suphi'ye. Suphi'de Sofie'ye... *Bir direniş gecesi işte yine, ayın yedisi.* İki ayağı da kırık masanın etrafında oturuyor çıkmaz sokağın sakinleri birbirlerinden aldıkları güçle...

İşte yine ayın yedinci akşamı. Çilem, Selvi'nin zilini çalmıştı ama açılmamıştı kapı. Hevesi kursağında kalmış mutsuz ifadesiyle Selvi'nin evde olmadığını söyleyerek masadaki yerini aldığı anda, camekânlı balkonun penceresinden küçük bir tıkırtı gelmişti. Selvi asla zil ile çalınan kapıyı açmaz ve asla bir kapının zilini çalmazdı.

"Selvi abla geldi!" diye heyecanla bağırdı Çilem.

Selvi gülümsüyor. Elinde yeşil bir sardunya saksısı ve bir şişe ahududu şarabı.

Herkes ayaklanıyor, herkes gülümsüyor, sanki herkes ona dokunmak istiyor.

İşte; çoğalıyorlar kimsesizliklerine, yoklarına inat... *Kendi devrimleri altında devrilmiş dünyalarında*, dertleri yalnızlık olsa da yalnız değiller işte... Geldi ve gülümsüyor Selvi.

Lerna Hanım geride durup bir süre süzdü gülümseyen Selvi'yi. Herkesin tokalaşması bitince yanına gidip, kahverengi lekeli elleriyle Selvi'nin bembeyaz ince ellerini tuttu:

"Nakış nakış sessizliğinle, evime hoş geldin..."

Herkes masadaki yerini aldıktan sonra Lerna Hanım masanın başında kadehini kaldırıp, "Selvi kızımızın aramıza katılışına ve ebedi dostluğumuza," diyerek herkesin yüzüne tek tek bakıp gülümsedi. Sıra Selvi'nin yüzüne geldiğinde Selvi utanarak ayağa kalktı.

Kadehini kaldırıp Lerna Hanım gibi herkesin yüzüne tek tek gülümsedi. Sanki önceden anlaşılmış gibi herkes tek tek ayağa kalkıp kendini tanıttı.

"Ben Rüstem..."

(Oysa öyle büyük hayallerimiz vardı ki, hepsi gerçek olabilirdi. Olmadı Selvi. Yapamadık. Affet bizi Selvi...)

"Ben Rızvan..."

(Nasıl da büyümüş, aynı annesine benziyor... Kaderi benzemesin...)

"Ben Sofie..."

(Senin kadar güzel bir kadın olmayı o kadar çok isterdim ki...)

"Ben Ayhan..."

(Anneme senden bahsettim, selam söyledi. Bir gün beraber gideriz tanışırsın...)

"Ben Emine..."

(Ben de bir zamanlar senin gibi gençtim...)

"Çilem ben... "

(Lütfen gitme...)

Lerna Hanım kalkmamıştı yerinden. Kendini anlatma sırası Selvi'ye gelmişti... Anlatacaktı Selvi, dinleyecekti dünya. Soğuyan dünya dinleyecekti şimdi Selvi'yi. Dudakları aralanacak, Selvi'nin dili dişlerine, damağına degecek ve konuşacak ve anlatacaktı.

Kendini anlatacaktı. Rüstem gibi gerçek olabilecekken kavrulan hayallerini mesela... Rızvan Efendi gibi pişman, Çilem gibi muhtaç, Sofie gibi kaygılı ve *kendini kendine şikâyet eden* bir şeyler anlatacaktı...

Anlatacaktı anlatmasına ama beklemiyordu dünya. Beklemiyordu gidenler. Kalıyordu Selvi'nin anlatacakları. Masadaki herkesin gözü Selvi'nin dudaklarındaydı. Kendini anlatacak, arındıracak, utandıracak, usandıracak dudaklarında.

"Hadi Selvi, anlat kurtlu kurtlu," diye mırıldandı Lerna Hanım...

Masada oturan herkes Lerna Hanım'a bakıp, Selvi'ye döndü... Anlatacaktı şimdi Selvi kurtlu kurtlu...

Babaannemin İstanbul'a döneceği haberi gelince annemle babam eşyamızı topladı ve o gelmeden

Adalet teyzemin annesi Solmaz Hanım'dan kalma evine taşındık. Artık hep birlikte olacaktık. Anne, baba ve çocuk... Üstelik bir evimiz de vardı. Mutlu olacaktık, hiç ayrılmayacaktık. Çok basitti benim için her şey. Babam o sıralar arkadaşlarıyla toplantılara gidiyor, annem ise tüm gününü evde benimle geçiriyordu. Paramız vardı. Annem bana sürekli elbiseler, kitaplar alıyor, limonatalar ısmarlıyordu. Haftada bir gün Adalet teyze geliyor, büyük evde olan biteni anlatıyor, mutfağa girip birkaç tencere yemek yapıyor ve yeni hikâyeler biriktirdiğini söylüyordu.

Çocukluğumun en güzel günlerine şahit olan küçük evimizi, küçük pencerelerimizi ve gıcırdayan merdivenlerimizi çok seviyordum. Adalet teyzemden uzak olduğum için üzgündüm ama söz vermişti; babaannemin yalan yası, halam Yürdanur'un genç kızlık buhranı bitince yanımıza taşınacaktı. O, verdiği bütün sözleri tutardı...

Çok mutluydum. Büyük evde bolluk ve yasaklarla geçen çocukluğum artık sona ermişti. Babam ve annem bazı akşamlar arkadaşlarıyla memleketi içinde bulunduğu durumdan kurtarmak için toplantılar yapıyordu. Ben o akşamlarda odamda oturmak zorunda değildim, aralarına katılıp, annemin mor kadife eteğinin örttüğü dizleri arasında uyuklayabiliyordum. Onlara olan kızgınlığım geçmişti. O yıllarda da "tam bağımsızlık", "devrim", "sosyalizm" gibi ağızlara sığmayan şeyler duyuyordum. Babamın bazı kitapları pastane kâğıtları ile kaplanmıştı. Kitapları annemin bana aldığı pastaların ambalaj kâğıtlarıyla kaplıyorlar, okumaları bittikten sonra çatı katındaki küçük odada saklıyorlardı. Artık çocukluğum değil, annemle babamın kitapları yasaklı zamanlar yaşıyordu. Onlar için üzülüyordum. Ama anneme göre bir gün onların bu tutsaklıkları, yasaklıkları da bitecekti. O zamana kadar bizim gibilere ihtiyaç vardı, dimdik durmalıydık faşistlerin karşısında.

"Faşist ne demek anne?"

"Eli kanlı demek."

"Eli kanlı ne demek?"

"Büyüyeceksin Selvi ve anlayacaksın o zaman."

"Eli kanlı ne demek peki?"

"Off Selvi, katil demek, katillere denir eli kanlı..."

"Ben birini öldürsem faşist mi olurum?"

"Off, evet Selvi, hadi şimdi yukarı çıkıp uyu ve güzel günler düşle..."

Anlamıştım. O gün anlamıştım. Dedemi öldürmüştüm. Ben eli kanlı bir faşisttim. Anneme söylemesem... Söylesem mi? Ama hayalleri vardı annemin. Bir gün gerçekleşecek ama mutlaka bir gün gerçekleşmek zorunda olan hayallerdi onlar. Bir gün tüm bu yaşananları unutacaktık nasılsa. O yasaklı günlerini, ben eli kanlı faşistliğimi, kitaplar pastanelerin ambalaj kâğıtlarıyla kaplı yıllarını unutacaktı. Bunu beraber başarabilirdik. Her şey ben ve benim gibi çocuklara daha iyi bir gelecek hazırlamak içindi. Büyüyünce, onların yaşadığı sıkıntıları yaşamayacaktım.

Hiç unutmuyorum, faşist olduğumu öğrendiğim gecenin sabahında annem şiir okuyarak uyandırmıştı beni. Bir şair benim gibi çocuklar için yazmıştı:

Mektuplarınıza böyle mufassal tarih atın.

Öyle bir dünyada yaşıyoruz ki

en kalın kitaptan çok yazısı var:

ayın, günün ve saatin.

Merhaba, çocuklar.

Bir geniş, bir büyük "Merhaba," demek,

sonra bitirmeden sözümü

yüzünüze bakıp gülerek

—kurnaz ve bahtiyar—

kırpma gözümü...

Biz ne mükemmel dostlarız ki

kelimesiz ve yazısız

anlaşırız...

merhaba, çocuklar,

merhaba cümleten...^[3]

Annem şiiri bitirdiğinde ben de faşistliğimi unutup yatağında zıplayarak "Merhaba" dedim her şeye... Anneme babama, yeni hayatımıza, kitaplarımıza, yatağıma, yeni güne, kesme bardaklarda içtiğim limonatalara, annelerin babaların çocuklarına hazırladığı geleceğe, kelimesiz-yazısız; merhaba!

"Hadi Selvi, anlat kurtlu kurtlu," diye yeniden mırıldandı Lerna Hanım.. Masadaki herkes heyecanla Selvi'ye bakmaya devam ediyordu. Selvi, az önce kendini tanıtan herkese tek tek baktı yeniden. Çilem'in masaya getirdiği büyük defteri eline aldı ve yazmaya başladı. Masadaki herkes merakla birbirlerine bakıyor, sabırsızlanıyordu. Selvi siyah kalın uçlu kalemin kapağını kapadı ve defterin yazılı sayfasını herkesin görebileceği şekilde salata kâsesinin geniş ağzına dayadı:

"Merhaba!"

İşte o merhaba ne zaman yerini buldu hiç bilmiyorum. Kör, dilsiz, sağır, topal, hep eksik, eksikliğiyle de mahcup bir merhaba olacaktı benimki. Faşist olduğumu öğrendiğimden beri kafam karıştıktı çünkü. Doğuştan yaşlı bir çocuktum. Nereden öğrenmişim böyle ağdalı cümleleri? Büyüyor muydum? Büyüyünce her şeyi süsler miydik böyle? Ne biçim büyüyordu insan... Ne kadar çok anlamazsam, ne kadar çok kafam karışırsa o kadar çok mu büyüyecektim? Hem ne çok soru soruyordum bu eve geldiğimizden beri? Bu ev mi büyütüyordu beni? Niye susmuyordu içim? Yoksa ben de kendimle bir iç savaşın içinde miydim? Ben savaşmak istemiyordum ki... Kim soktu beni bu iç savaşın ortasına? "En kötüsü iç savaştır," diyordu dedem. Haklı mıydı yoksa? O da mı anlamıyordu annemle babamın savaşını? Oysa onlar da bir iç savaştan bahsediyordu. Aynı dedem gibi onlar için de en kötüsü iç savaştı ama iç savaşın nedeni dışarıdaydı, uzakta. Geçmiş yıllardan bahsediyorlardı. Cinayetlerden, muhtıralardan, bombalardan ve idamlardan...

Küçük evimizde bizimle birlikte yaşayan bir sürü isim vardı ama hepsi ölmüştü. Öldürülmüşlerdi. Benim dedemi öldürdüğüm gibi birileri de onları öldürmüştü.

Anlayamıyordum. Herkes eli kanlı faşist miydi yani bu ülkede? Herkesin birbirini öldürdüğü bir ülkede annemle babam nasıl ulaşacaktı hayallerine? Ben dedemi tek başıma öldürmüştüm, babama göreyse o ölenlerin failleri bir değil birçok kişiydi. Anladığım, ortalıkta katil bir topluluk vardı ve onlar da gazete sayfalarındaki fotoğraflarda gülüyorlardı. Ben fotoğraflara bakarken, kitaplara üzülürken, söylenenleri dinlerken, uyurken, hiçbir şey yapmaz dururken yoruluyordum.

Ama yine de annemle babamın yaşadıklarını hayranlıkla izliyor, büyüyünce onlar gibi olmak istiyordum. Öyle sevmek, inanmak ve ölesiye bağlanmak inandıklarına... Ne kadar da güzel görünüyorlardı. Endişeli, çaresiz halleri bile bana güzel geliyordu. Babamın bıyıkları, annemin cılız topuzu bile inanıyordu sanki onların gerçekleşeceğine inandıkları hayallerine. Arkadaşları onların aşklarına duydukları hayranlığı her fırsatta dile getiriyor ve ikisini hayallerinin kahramanları ilan ediyorlardı. Örgütlerinin başındaki âşık çift alabildiğine kulaç atıyordu onların deyimiyle; memleketi kurtarmaya...

Adalet teyzem annemle babamın savaşlarında iyi olanın yanında olduklarını söylemişti ama ben yine de eksik kalıyordum. Sonraları bu eksikliğimin nedenini buldum.

O eksik olan şey kendimi bildim bileli sevgisi, şefkati, vicdanı ve hikâyeleriyle yanımdan ayrılmayan Adalet teyzemdi. Aslında bazen annemle babamı izlerken onların da Adalet teyzeme ihtiyacı olduğunu düşünürdüm. Hepimizin ona ihtiyacı vardı. Babamın gazete sayfalarında gösterdiği adamların bile ona ihtiyacı vardı aslında. Ama bilmiyorlardı.

Zaten annemin dediğine göre onlar adaletsizdi. Adalet yoktu artık ülkede... Çok korkmuştum, ya bir gün benim hayatımda da olmazsa Adalet... Ne yapardım o zaman? Ama ülkeye bir gün adalet gelecek demişti annem. İnanması bile ne güzeldi...

"Vicdanların üstündeki devasa yara gibi."

O akşamki yemekten sonra hayata kaldıkları yerden devam ediyordu sokağın sakinleri. İstanbul baharın renkleriyle hareketleniyordu. Bazı sokak araları erguvan-larını giymiş, bazı balkonlar hanımeli kokusuyla uyandırıyordu kedileri. İki Kuzgun yine servi ağaçlarının dallarından birine konmuş, İstanbul'un gerdanlığını ve dar sokakları izliyor; Rüstem evine yeni bir kitaplık yapmış, raflarını yerleştiriyordu.

Açık kapıdan içeri giren Çilem, şaşkınlıkla "Senin bu kadar kitabın var mıydı ya!" diye sordu ve yemek masası üzerinde duran kitapları karıştırmaya başladı.

"Vardı ya, çoğu çekyatın sandığındaydı. Hem benim seninle konuşacaklarım vardı, iyi oldu geldiğin. Bu yan tarafta oturan Selvi var ya..."

"Eeee ne olmuş Selvi ablaya?"

"O kaç yaşında sen biliyor musun?"

"Bilmiyorum, farkındaysan konuşamıyor."

Rüstem ter içinde kalmıştı, kitapları rafa yığdı ve soluklanıp, "Yüzünde çok garip bir şey var onun," dedi.

Çilem, şüpheli bakışlarla: "Ben de annemle ilgileniyorsun sanıyordum."

"Öyle değil ya, kızın yüzünde tuhaf bir şey var, bakınca insanın ağlayası geliyor. Konuşamadığından mıdır nedir... Bilmiyorum, yüzüne dakikalarca baksan hüngür hüngür ağlatır sanki. Dilsiz miymiş gerçekten?"

"Konuşamıyor işte, ne bileyim," dedi Çilem ve Rüstem'in Selvi'ye olan ilgisini umursamadan eline aldığı kitabın arasında duran fotoğrafı gösterdi: "Bunlar kim?"

"Fakülteden iki arkadaşım. Biri öldü, diğeri de yaşıyor ağzından salyalar akıta akıta."

"Neden öldü?" diye yan yan gülümseyerek sordu Çilem.

Rüstem elindeki kitapları tekrar rafa koyup sandalyeye oturdu. "Neden?.." diye tekrar etti ve devam etti, "Çok konuşuyordu, oysa susması gerekirdi. Yanındaki gibi sussaydı şimdi belki o da salyalarını akıtacaktı..."

"İkisi de boktan. Ölüp kahraman oldu yani..." dedi alaylı ses tonuyla.

"Ben ölmedim, kahraman da olmadım, ağzımdan salyalar da akıyor gördüğün gibi..."

Alınmıştı Rüstem Çilem'in tavrına.

"Bağırان bir kuşaktık biz," dedi ve çatallaşmış sesiyle ekledi, "bir de şimdikilere bak. Kendine bak mesela..."

"İstersen beni kimseye dahil etme, kimliğim bile yok benim..."

Rüstem duymazlıktan geldi. Duymamış varsaydı kendini, verecek bir yanıtı yoktu.

"Ben yarın Eminönü'ne gidip biraz çiçek, toprak alacağım," diyerek kitaplarını dizmeye devam etti.

Zordu, her şey zordu Rüstem için. En kolayıydı belki taze kökleri toprağa dikip can suyunu vermek, her sabah ve akşamüstü onların yapraklarına dokunmak, tomurcuklarını okşamak. Çilem, Rüstem'in duymazdan gelmelerine alıştı, "Eminönü'ne giderken bana da haber ver," dedi ve sallana sallana alt kata indi.

Çıkmaz sokağın rengi, eski ama harlanmaya devam eden acılarıyla gelen yeni konuğu Selvi'nin sorulu bakışlarıyla değişmişti aslında. Selvi onlar için eski bir tanıdık gibiydi artık. Kendilerini güvende hissediyorlardı o geldiğinden beri. Ayhan her sabah bir ihtiyacı olup olmadığını sorma bahanesiyle gelip annesini anlatıyor, Çilem mutlaka her gün uğrayıp sessizliğini dinliyor ama illa ki sorular soruyor, Sofie her akşam sardunya saksısının içine bir gece önce yazdığı şiirini bırakıyor, Emine üvey annesini anlatıyordu. Kapısını çalmayan bir Rızvan Efendi bir de Rüstem vardı. Lerna Hanım her öğlen onu kahve içmeye bekliyordu fotoğraf albümüyle beraber. Kuzgunlar ise olan biteni bazen alaycı, bazen şaşkın gözlerle izlemeye devam ediyordu.

Sokağın insanları ve Kuzgunları kendilerini kendileriyle kavururken mayıs ayının geceleri, kedileri ve fanileri koynunda bağtırmaktan yorulmuştu artık. Bazılarının son mayıs ayıydı, belki bir sonraki mayısa kadar ölecekler, dualarda, mevlitlerde "mevta" diye anılacaklar, tabutlara konacaklar, toprağa dönüp haziranla birlikte servilere tutunacaklardı. Belki bazılarının arkasından dua bile okunmayacak, ölümleri sır olacak, utanç olacaktı.

Büyük Kuzgun: *"Kim bilir bir dahaki mayıs ayına kadar neler olacak ülkede?"*

Küçük Kuzgun: *"Cezaevleri, hastaneler ve ıslahevlerinin mevcutları daha da çoğalacak. Göç de artacak, çocuklar yalınayak koşacaklar sokakları. Gazeteler 365 kere yeniden basılacak, televizyonlar parti başkanlarının seslerini duyurmaya devam edecek. Mikrofonlar hiddetli tükürüklerle ıslanacak, dişler arasından savrulan tükürüklerle anlaşılmayı bekleyecekler."*

Büyük Kuzgun: *"Koork."*

Küçük Kuzgun: *"Semt pazarları toplanırken ihtiyar teyzeler kasalara mahkûm ezik domatesleri toplayacaklar, kaç mayıstır yaptıkları gibi. Aslında değişen bir şey olmayacak. Televizyonlar açık kalacak. Telefonlar, sokak lambaları, yalınayak dolaşan çocukların avuçları, fahişelerin bacak araları açık, kitap sayfaları, korkunun yüzü hep ama hep açık olacak. Kameralar, çeyiz sandıkları, göç yolları, trenlerin kapıları..."*

Büyük Kuzgun: *"Koork."*

Küçük Kuzgun: *"Her şey ama her şey açıkken, insanlar kendilerine kapanmaya devam edecek. Korkularını kendilerine kilitleyecek, avuçlarını tavanlara ya da göğe açıp yüreklerini sunacak. İnsanlar bu kadar kapalıyken, tarihin kapıları acılara hep açık kalacak; vicdanların üstündeki devasa yara gibi..."*

Açık yaranın etrafında hızla uçup duran ve sürekli konuşan iki Kuzgun'un kanatlarından dalga dalga gelen rüzgârla acıyordu aslında sokağın insanların hatıraları. Acıyan bir tek onlar ve Selvi değildi. Metruk bina da acıyordu acıttığı kadar. Temellerinde onlarca ölü, yığınla kemik, yığınla saç teli... Hâlâ canlılardı sanki. E tabii canlı olmasalar nasıl uzayıp uzayıp uzanacaktı göğe servi ağaçları? Toprağın üstünde ölmüş ama toprağın koynuna girince yeniden doğmuşlardı işte. Ayhan'ın deli güzel

aklı almıyordu orada ölülerin olduğunu. Ona göre dünyadaki tek ölü annesiydi, o da aşağıdaki mezarlıkta. Tepesinde bir bencillik bulutuyla ölen ağbisi Aydın'ın mezarına gitmiyordu hiç. Oradaki ölülerle konuşmıyor, ağbisinin mezarına yüzünü çeviriyor ama annesiyle her gün konuşuyordu. Sığamıyordu hiçbir yere. Metruk binanın ölüleri üzülyordu onun için. O ne zaman önlerinden geçse soğuyordu dünya.

Suç Ayhan'ındı sanki. Dünya hep soğuyordu zaten ama o İstanbul yok mu?

Faniler hep, "Ahh bir dili olsa şu İstanbul'un..." derdi.

Laf işte! Kıs kıs gülüyordu metruk binanın Küçük Kuzgun'u: *"Ah bu insanların halleri yok mu ben ölürssem bu insanlar yüzünden. Neymiş İstanbul'un dili olsaymış..."*

Tüm gün Büyük Kuzgun'la beraber kahkahalarla kanat çırpmışlardı metruk binanın ölülerinin üstünde; fanilere güle güle...

Kuzgunlarla geziyorum yıllardır, ölümlerin peşi sıra.

Şimdi İstanbul'un sokaklarında tek tek dolaşıp insanlarla konuşmak isterdim.

Anlatsınlar acılarını, kussunlar gırtlaklarında takılı kalan anlatamamışlığın telvesini... Yüzüme yüzüme kussunlar ve onların tüm anlatamamışlıklarıyla insan yüzüm değişsin isterdim. Onların o insan hallerini gördükçe insan yüzüm kaybolsun, yok olsun, havaya-boşluğa karışsın. Çingeneler, köylüler, kızlar, tombalacılar, dolmuş şoförleri, banka müdürleri, şairler, işçiler...

Yetmezse; ağaçlar, sokaklar, iskeleler, merdivenler, semtler, camiler, surlar, sahildeki banklar da konuşsun benimle... Gözlerimden tarihler okunsun, kirpiklerimden uçurtmalar havalansın, dişlerimden ölülerine yaktıkları türküler sıçrasın, yanaklarım yalnızlıklarının kefenleri gibi açılsın yeryüzüne...

Ve bu sokaktaki insanlar; karaya oturmuş, oracıkta unutulmuş birer gemi sanki... Hele bu şehir, hele bu İstanbul yok mu? Milyonlarca balığı koşturuyor asfaltlarında.

Annem derdi, "Bu ülkenin, bu şehrin insanları balık gibi, hafızaları yok," diye...

Ona göre öyle çok korkutulmuş, öyle çok sindirilmişti ki, insanlar asfaltta koşan balıklara dönmüşlerdi. Saçmaydı... Ama anneme göre sorulacak hesaplar vardı. Tarihten alacağı vardı insanların aslında ama asfalta düşmüş balık gibilerdi. Ne de zavallılardı. Ne de zavallıydık ya da...

Şimdi düşünüyorum da asfaltta koşan balık olmaktansa karaya oturmuş bir gemi olmak ve orada salmak pasını binlerce metre derine ne de güzel...

İçine, daha da içeriye, içime.

Ama ben yoruluyordum... O yıllarda, yani o tuhaf çocukluk yıllarımda bıkmıştım sürekli savaşılan insanların yazdığı tarihten. Ezbere darp ediyordu insanlar birbirini. Tarih yazılırken bir yandan da beni kurşuna diziyor, ayazlı gecelerinde titretiyor, ağzımı bozuyor, şekerimi çalıyor, küçük bir darağacı hazırlıyor, işkence ediyor, madenlerde unutuyor, kapı girişlerinde vuruyordu.

Ve şimdi yine hatırlatıyor bana o hikâye, bu ölü topraklar üstünde hiçbir şeyin ölmek ve

öldürmekten daha kolay olmadığını... Dedem, babaannem, annem babam ve bu topraklar ve bu sokaklar ve tanıdığım tanımadığım yüzlerce insanın tarihiyle yoğruluyordu tarihim.

Öldürülmüştü insanlar. Öldürülüyorlardı ve daha da öldürüleceklerdi. Birbirlerini öldürüp tarih yazıyorlardı.

Adalet teyzenin bana anlattığı hikâyeler de hep böyle yangınlı, ölümlü, kederli, yurtsuz, hep ama hep kimsesizdi. Ne çok hikâye vardı dünyada. Atanashia mesela...

Kızı ve torunlarıyla bir gece evde otururken tecavüz etmişlerdi onlara. Sonra da evi yanmıştı. Torunlarından biri o yangında ölmüştü. Artık sessizdi Atanashia. Akli gittiğinden beri çıkamamıştı tarihin derin kuyusundan. Sessiz kalmıştı köyünün çamaşırhanesi. Sadece kelimeleri ağzında yuvarlayabiliyor ama kusamıyordu denizlerin dibine gömülesi tarihini... Adalet teyze onun hikâyesini anlattığında üzülememiştım bile, korkunç bir öfke duymuştım yalnızca...

İşte böyle böyle sessiz yaralar açıyordu insanlar birbirinin tarihine ve herkes adalet istiyordu. İstedikçe daha da adaletsiz oluyorlardı oysa.

İstedikçe daha bencil, daha yalancı, daha riyakâr...

İstemeyenler, isteyecek gücü, inancı olmayanlar da Atanashia gibi gömülüyordu kendi ölümlü sessizliğine...

"Kökü kuruyasica Lerna."

Sessiz yaralar ve sağır dudaklar vardı şehirde. Ama yine de usanmadan dik yokuşun indiği büyük caddede telaşla koşuyorlardı faniler. Emelleri uğruna yaşarken ve savaşırken amel defterlerini *sağ* taraftan mı, yoksa *sol* taraftan mı alacaklarını düşünürlerdi bazen. Onlar kendi emelleri, arzuları ile telaşla oradan oraya, oradan kendilerine, kendilerinden başkalarının kendilerine koşarken unutmak ve hatırlamak silik yüzlerle dolu bir fotoğraf albümü gibiydi kentte. Ne zaman sis çökse, semadan ne zaman iki Kuzgun süzülse telaşlı faniler hiç görmez, görse bakmaz, baksa düşünmezdi. Düşünülecek, görecektir, bakacak daha ehemmiyetli şeyler vardı.

Lerna Hanım dizlerine yaslanan fotoğraf albümüyle camekânlı balkonunda oturuyordu. Kendine hatırlatıyordu izli tarihini, kendi kendine; kendine konuşuyordu unutabilmek için yalnızlığını; "Bak bu benim ablamın kızı Karin. En son üç yaşındayken gördüm. Şimdi belki çocuğu bile vardır..."

Bir de ablası vardı işte Lerna Hanım'ın. Seyit'le kaçtı diye onu reddeden bir ablası. Annesi ve babası gibi, tarihi gibi reddeden bir abla. İstememişti kimse onu Seyit'e sevdalandığında. Seyit mi? Yok yok Seyit diye değil; başka bir kana, başka bir soya, başka bir köke sevdalandı diye istememişlerdi.

Fotoğraf albümün sayfalarını yavaşça çevirmeye devam etti: "Bak bu Seyit. Benim sevdalım. Gideli kaç yıl oldu bilmiyorum. O gitmeden önce de kimse kalmamıştı zaten..."

Seyit'in ailesi de istememişti Lerna'yı. O zaman orada Lerna Hanım değildi elbet. Gâvurun dölüydü, başka kandan, başka soydan, başka kökten kökü kuruyasıca Lerna'ydı. Yaşadığı acılar onu Lerna Hanım yapmıştı birdenbire. Saçları, tarihini unutmaya çalışmaktan beyazlaşmış Lerna Hanım. Gözleri şaşkın, dudakları utangaç, elleri hep korkak Lerna Hanım...

Güldü kendine. Yorulmuştu bu oyunu oynamaktan ama ölmüyordu işte. Albümü kapayıp masanın üzerine koydu, kahvesinden son yudumunu aldı. İkinci güneşi servi ağaçlarının dallarının arasından geçip camekâna vuruyordu. Lerna Hanım gözlerini kapadı ve güneşin ılık vuruşunu hissetti ince tüylü yanaklarında. Güneşe yaklaşmak istiyordu. Ağaçlar gibi mesela...

Evet, yapabilirdi. Ağır adımlarla evden çıkıp, önce metruk binanın bahçesine, sonra da binanın demir kapısından içeriye girdi. Birinci kat, ikinci, dördüncü kat... Binanın damına çıktığından neredeyse bir saat geçmişti. Ölüydü metruk bina. Ölmüştü Lerna Hanım'ın gençliği ama yine de çıktı dama artık zor taşıdığı bedeniyle. Koltuğunun altında bir fotoğraf albümüyle çıktı işte. Serviler rüzgârla sağa sola gittiler, kikirdedi Lerna Hanım. Oturdu kırık dökük dama. Güneşe daha yakındı şimdi. Aşağı baktı, sağa ve sola... Kalabalıktı şehir.

Fanilerin caddesinden klakson sesleri geliyordu. Uzun zaman olmuştu bu çıkmaz sokağın dışına yalnız çıkmayalı, büyük caddeleri adımlamayalı. Kapalı Çarşı, Balat, Sultanahmet, Yeni Cami, balıkçılar, dilenciler ve güvercinleri görmeyeli kaç yıl olmuştu kim bilir...

Her yerde faniler ve onların savaşları, kavgaları vardı, kendileri ve başkalarıyla. Dinleri, dilleriyle renkleri, sesleriyle her an süre giden bir kavga. Bazen sözsüz, bazen kanlı, bazen sözlü, bazen arsız... Ama hep kavga ama hep telaş ama hep yarış ve hep savaş...

Atlasaydı ya... Ne güzel, aşağıda mezarlar da vardı nasılsa...

"Ben doğduğumdan beri içerde, dışarıda, sağda, solda her yerde savaş var. Savaşı, insanların gözleri, kulakları, ağızları çıkarıyor," demişti annem. Haklıydı. Onlar ki; gözleri, kulakları ve ağızlarıyla savaş çıkaran zavallı insanlar. Yaşadıkları her bir güne aç bir akbaba gibi başlıyor, gözleriyle arıyor, kulaklarıyla izliyor, ağızından salyalar aka aka avlanıyorlardı. Avları yaşamdı, zamandı; başkalarının hakkı, diğerinin özgürlüğü, ötekinin yaşama tutunabilme umuduydu. İnsan insanı avlıyordu ve böyle böyle büyüyor, güçleniyorlardı.

Annem hayatımızı sevmiyordu artık. Ona göre harp ve darp içinde yaşıyorduk...

"Bizi bu harp ve darp ülkesinde yaşatanlar bir gün kahraman ilan edilecekler. O kahramanlara karşı duran bizlereyse hain diyecekler. Biz öldürmezken ve onlar sürekli öldürürken kim haktan ve adaletten bahsedebilir ki?" diye babama bağırdığı bir akşamı anımsıyorum. Aralarında bir fikir ayrılığı yoktu ama annem sürekli umudunu kaybettiğini söylüyordu. Annem umudunu kaybettikçe ben yoruluyordum. Olan biteni görmek istemiyordum. Sadece pufböreğini reçel kavanozuna batırmak, sütün kaymağıyla oynamak, vapurlara binmek, kuşlara yem vermek istiyordum. Olmadı. Peşimi bırakmadılar...

Adalet teyzemi özlemiştim. O varken annemle babam daha çok seviyorlardı sanki dünyayı, beni ve birbirlerini. O olmayınca bir ayağımız eksik; koşamıyoruz birbirimize, bir kolumuz yok; sarılamıyoruz gece uykularından önce bedenlerimize. Düşünemiyoruz, bulamıyoruz gideceğimiz,

duracağımız ama illa ki bize ait olan o yolu. Annemle babam farkında değildi ama kaybediyorduk yavaş yavaş. Özlemiştim Adalet teyzenin de olduğu Suna'yı, Cevher'i ve Selvi'yi. Varlığımıza sımsıkı bağlıydı varlığı, biliyordum ama yine de yetmiyordu. Yanımda olmalıydı. Dizlerine oturmalıydım, kafamı güzel omzuna yaslamalıydım. Gözleriyle susmalı, dudaklarıyla bakmalıydı bana. Anlatmalıydı bana o güzel, o kederli, o yersiz zamansız hikâyeleri. Beslemeliydi beni, memesinden akmalıydı insan isimleri oluk oluk. İnsanları anlatmalıydı bana. İsimsiz, yersiz, topraksız sadece kendine, kendi kendine kalmış o kahraman insanları anlatmalıydı. Ve onları, o kendini kendine bırakmış diğer insanları da anlatmalıydı. Tanınmalıydım dünyayı. Soğumazdı böylece dünya Adalet teyzenin bana anlattığı hikâyelerle. Sonra?.. Sonra bitince hikâyesi konuşmalıydım, sorular sormalıydım hikâyenin insanları hakkında... Eğer ölmüşse hikâyenin kahramanı gitmeliydim o gece mezarına. Sabah anlatmalıydım rüyamı. Eğer bir çocuksa hikâyenin kahramanı; yatağıma gelip sarmalıydı beni, anmalıydı Adalet teyzemin adını...

Herkes ona duyduğu özlemle rüyalarımnda, pencere önlerimde, düşlerimde varolmalıydı.

Özliyordum onu ve onun anlattığı hikâyelerdeki insanları. Annemin artık yaslanmadığı o yeşil şallı omuz başını istiyordum. Onun o yeşil şallı omuz başından başka hiçbir şeyim yoktu benim...

"Musa Dağı'nın öyle büyük acıları varmış ki."

... Atlamadı tabii Lerna Hanım metruk binanın damından. Onun hayali bir hasta yatağıydı. Hasta döşeginde ölecekti söyleyeceği son sözle birlikte. Rızvan Efendi onu öyle metruk binanın damında görünce indirmişti aşağı, söylene söylene. Eve girdiklerinde hiç konuşmadan kahvelerini içip camekânlı balkondan metruk binayı izlediler, kuzgunları gözlediler. Uzun bir sessizlikten sonra, "Bana müsaade, ziyade olsun, bir daha çıkma şu lanetli evin damına," deyip sandalyeden kalktı Lerna Hanım. Yine sallanmıştı aklı, yine karışmıştı elleri birbirine.

(Adalet: Ahh Lerna Hanım...)

"Yahu ben senin evine geldim, sen çıktın o lanetli metruk binanın damına, asıl bana müsaade. Sen nereye?" diyerek güldü Rızvan Efendi.

Lerna Hanım durdu, bir süre etrafına baktı, Rızvan Efendi'ye dönüp, "Git o zaman sen, Seyit gelir. Bak akşam çöktü. Sabah çıkarken tulumba tatlısı istemiştin, unutmaz inşallah..." dedi.

Alışmıştı artık Rızvan Efendi. Şaşırmamaya da alışmıştı. "Unutmaz merak etme..." diyerek açık kapıdan dışarı çıktı, ardında bıraktığı enkazı düşünerek.

Hoop gitti yine Lerna Hanım'ın aklı, hafızası. Karıştı, yırtıldı tarihinin sayfaları. Kustu Lerna Hanım terkli sayfalara, dağıldı mürekkep; okuyamıyor geçmişini ama unutamıyor da.

Lerna Hanım'ın başı beşiğine gömülü, başı duvara, başı tavana, başı fotoğraf albümüne, başı yalanlarına gömülü. Gerçeğiyle yalanı yine yer değiştirdi, Lerna Hanım ortada kaldı işte. Seyit'in ailesiyle kendi ailesinin ortasında kalışı gibi yine ortada Lerna Hanım.

Elit semtle, köhne çıkmaz sokağın ortasında kalan metruk bina gibi Lerna Hanım.

Ortada; terk edilmiş, eskimiş, yüz çevrilen, adına hain masallar uydurulan. Bataklıktan bir göl Lerna. Koynunda bir ejderha, üstünde kılıçların çekildiği Lerna.

Tarihinin yollarındaki ölülerin üstüne basa basa, tarihini reddede reddede kaldı ortada.

"Selviii! Selviii!" diye haykırdı defalarca Lerna Hanım. Sanki bekliyormuşçasına salonunun penceresinden duyar duymaz adını, koştu Selvi.

Sokakta karşılaştığı Rızvan Efendi'nin yüzüne bakmadan Lerna Hanım'ın evinden içeri daldı soluk soluğa. Lerna Hanım ellerini sıkı sıkı tuttu Selvi'nin. "Buradaydılar, bizi almaya gelmişlerdi. Hepimizi diri diri kimsesizler mezarlığına gömeceklerdi."

Selvi, tüm dinginliğiyle gülümseyerek koluna girdi Lerna Hanım'ın, oturttu usulca aynanın karşısına. Lerna Hanım kendi nefesini dinledi bir süre, sakinleşmişti, güvendeydi artık.

Kendi yüzüne baktı aynada; gözlerine, "İnsan unuttur mu hiç..." diye sordu kendine.

Biraz daha yaklaştı dudaklarına ve konuştu aynaya:

"Söylediği yalanları unuttur mu hiç..."

Geri çekti yüzünü aynadan, güldü. Selvi dudaklarını kıpırdatmadan başında duruyor, kendine ve

aynadaki Lerna Hanım'a bakıyordu.

Aynayla konuşmuyordu Lerna Hanım, aynadaki kendisiyle konuşuyordu... "Anlat," dedi aynaya. Selvi güldü aynadan:

Bir zamanlar Lerna adında çok güzel bir kız varmış. O kadar güzelmiş ki Musa Dağı'nın eteklerindeki tüm ağaçlar benim de gövdeme yaslansın, güzelliği güzelliğime, güzelliğim güzelliğine geçsin dermiş. Ama ağaçların köklendiği Musa Dağı'nın öyle büyük acıları varmış ki... Tepeden tırnağa ağlamaklıymış aslında bütün ağaçları, yolları ve rüzgârı. Yine de dünya bu işte. Musa Dağı'nın esen rüzgârı dillendirmezmiş arıları, kuşları, bir de küsüp susmuş akılları. İşte orada, o rüzgârla, o susmuşlukla yaşayan kız, bir gün dillendirmiş aşkını Musa Dağı'nın sabahlarına. Koşmuş gitmiş Musa Ağacı'nın gölgesine öpmüş sevdalısını. Ama bilmiyormuş bu güzel kız sevdalısı Seyit'in bir gün...

Beğenmişti hikâyeyi, hatırlamıştı kendini yeniden. "İnsan olmak ne korkunç Selvi, ne zahmetli. Ağaç... Ağaç olabilir miyiz Selvi?" diye soruyordu aynadaki Lerna, aynada gördüğü Selvi'ye...

Sustu ayna, sustu duvar, sustu Selvi'nin iri gözleri. Kahverengi lekeli ellerden çekti beyaz ince ellerini. Gecenin karanlığı çökene kadar yan yana oturdular aynanın karşısında. Ayrılabilirdi insanlar birbirinden. Ayrılabilirdi annelerle çocuklar, hayatlar, isimler, hikâyeler, topraklar.

Yan yana durdu Selvi ile Lerna. Aynada kendilerinden ayrılıp yan yana duran kendilerine baka baka... Tırnaklarını birbirlerine geçire geçire, dişlerini sıkı sıkı durdular *yan yana*, kendileriyle *karşı karşıya*...

Benimle yan yana duran bir Adalet teyze vardı. O zaten tüm dünyayla yan yanaydı sanki. O kadar hikâyeyi nasıl biriktirmiş, o kadar insanı nasıl tanımış hiç bilmiyordum. Sanki bu dünya varolduğundan beri vardı Adalet teyze. Ben yorgun bir kız çocuğuyken bana anlattığı hikâyelerin kahramanlarıyla rüyalarım dışında karşılaşacağımı, onları dinleyeceğimi, hikâyelerine konuk olacağımı ve belki de onlar gibi bir hikâye olacağımı tahayyül bile edemezdim.

Adalet teyze yazardı, her gün, üç öğün yazardı. Uyumazdı da sanki. Benim onun hikâyeleriyle uykulara daldığım gecelerde bir sonraki gece için hikâyeler dinlerdi tüm âdemoğlundan... Soğuk bir kış gecesinin yalnızlığında ya da sıcak bir sofranın sıcaklığında. Ortası yoktu bunun.

"Bu kadar hikâyeyi kimden dinledin Adalet teyze?"

"Dünya burası Selvi. Bak dünyaya, hepsini görebilirsin. Ama acele etme, büyüyünce senin de bu kadar çok hikâyen olacak..."

"Benim de bir hikâyem var mı? İlerde başka bir çocuğa benim hikâyemi anlatacak mısın?"

"Senden sonrası olmayacak, büyüdüğünü, meslek sahibi olduğunu, evlendiğini bile görecekim. Hem belki senin çocuğunu da ben büyüteceğim ve ona birlikte anlatacağız hikâyelerimizi..."

Bense alfabenin dışındaki o harflerle yazıyordum hikâye-lerimi. Kalemde kâğıda düşseler kafası gözü paramparça, sürülmüş, ölgün yüzlü, çürümüş kulakları olacaktı hikâyelerimin. Hiç kâğıda, deftere yazamamıştım şimdiye dek. Kâğıda değil de içime yazıyordum. Öyle birikmiş, yığılmış havasız kalmışlardı ki içim kokuyor, içim çürüyordu. Kurtlu kurtluydu içim. Dudaklarımı birbirinden ayırsam hepsi içimden dışıma kan, ceset, gözyaşı olarak çıkacaktı. Dünya kokacak,

dünya boka bulanacak, insanlar kaçışacaktı sanki kendileri çok temizmiş, sanki kendileri hiç yaşamamış gibi...

Buraya, bu sokağa gelmeden önce yazmamıştım hiç. Korkmuştum yazmaktan ve yazarken ölmekten. Evet, kendimi öldürebilirdim. İnançsızlıktan ölebilirdim eğer yazsaydım. Kaybetmiştim çoktan inancımı. Dünyaya değil; kendime.

Bunu mu öğretmişti Adalet teyzem bana? O hep yazardı oysa. İsimler, tarihler, şehirler, ağaçlar, köyler... Yazardı Adalet teyze. Gözleriyle dilsiz dilsiz yazardı. Beyaz bir karanlık üzerinde yazardı. Dünyayı izlerken öyle oturduğu herhangi bir ağacın altındayken yazardı. Kimse görmezdi yazdıklarını. Hiç kimse görmedi de ve hatta ben bile görmedim çoğu zaman. Gözlerinden okuyordum yazdıklarını.

"Dünya burası Selvi. Bak dünyaya hepsini görebilirsin..." demişti bir keresinde. Baktım dünyaya...

"Kendilerini, kendilerine örtü yapanların..."

Dünya sürekli yazılan bir defterdi. Bitmiyordu sayfaları. Herkes yazıyor, çiziyor, karalıyor, kusuyor, yırtıyordu ama bitmiyordu. Hiç kıpırdamıyordu erdemler. Kıpırdasa yerle gök birbirine sarılacak sıkı sıkı, sımsıkı bir yumak gibi yuvarlanacaktı binalar, sözler ve insanlar...

Defter kapanacak, söz bitecekti...

Çıkmaz sokak bütün bu olan bitenin dışındaydı. Dışarıda olmayı seçenlerin sokağıydı. Huzur da huzursuzluk da, burada, kendi sakinlerinin içindeydi. Sessizlik, eve dönüş yolu gibiydi. Yol hiçbir yere ait olmamayı seçmiş, sadece kendi olmayı, "seç"enek diye sunulanları seçmemiş insanların yoluydu. Susmayı ama kendi kendine konuşmayı seçmiş insanların sokağıydı. Büyüyüp küçülen yüzlerin, içlerindeki erdemler kaybolmasın diye kendilerini, kendilerine örtü yapanların sokağıydı.

Fanilere göre garip ve hatta "bi acayip" insanların sokağı...

İşte şu iğrenç ve de korkunç metruk binanın karşı sırasında yaşayanların sokağı...

Varlar mı, yoklar mı? Ne isyanları var, ne yaşama tutunma güçleri, ne de istekleri... Geçmişten kalma hepsi. Ağzı kokan, başı ağrıyan ve bugüne; yaşama ayılamayan, sürekli kusan ama kustuğu da içine içine biriken insanlar... Anlaşılmayı beklemeyen, yaşamı ve kader dediklerini Tanrı'ya bile şikâyet edip yakarmayı unutmuş bir avuç insan... Tarihin ve zamanın avuçlarında kalıp kurumuş, kimlerden, hangi dine, ırka, kime, neye ait oldukları belli olmayan gayrimüslim, gayrimeşru ya da illâ ki diğerlerinden *ayrı gayrı* olanların sokağı...

Hele şu Lerna Hanım yok mu? Ne istiyor geçmişinden bir bilse faniler... Ama yok, onun varlığından haberdar bile değiller. Varsa yoksa deli güzel Ayhan. İşlek caddeye ve böylelikle fanilere en yakın olan o Ayhan ki, yabancı kim girse dükkânına "Niye geldin" der gibi bakıyor, ne isteseler "yok" diyor. Yok çünkü. Ayhan'da hiçbir şey kalmadı. Hiçbir şey yoksa bu dükkân niye var der gibi bakıyor faniler ters ters. Dükkân olmasa nasıl var olacak Ayhan?

Hele ki faniler o tezgâhın arkasındaki tabutu bir görseler nasıl kopar kızılca kıyamet. Nasıl da anlatırlar birbirlerine korka korka ve güle güle ve denizin dalgalarıyla yarışa yarışa... Gülmekten karınları ağrır, yanakları acır... Onlar korkarken gülebilir de aynı zamanda. Aynı zamanda her şey olabilir insan ama korktuğu şeye nasıl güler diye düşünüyor Emine. Lerna Hanım'a sorsa yine kikirdeme tutar pembe yüzünü, yine bir buhran yine bir başka masal, hikâye ve en güzel oyun... Ahh Lerna Hanım... Kim, bir metruk binaya bakıp insana ve hatta kendine benzetir ki? Deli olmak lazım, akıl dediklerini kenara kurtlanmaya bırakmak lazım. İnlettikleri İstanbul'a "Ah bir dili olsa da konuşsa," diyenler, bir günden bir güne de metruk binaya bakıp "Dili olsa da konuşsa," demez. Oysa onların güzel İstanbul'u, ta Adalar'a kadar en çok oradan görünür. Hem dili olsa ne yazar metruk binanın? Yüzyıllar öncesinin ağıtlı ölülerinin tepesinde bir kırık metruk binadır o; terk edilmiş, unutulmuş, bırakılmış.

İşte o metruk binanın etrafında ölülerden kalma iki servi ağacı, her gün iki Kuzgun'u konuşturuyor dallarında. Ve o ağıtlı ölülerin, metruk binanın karşısında birkaç sıra kısa, dökük, eski evler. İnsansız, dilsiz, kulaksız, gözsüz kalmış bir avuç topraktan daha koyu insanlar... Geçmişleri kurtlu, artık filizsiz... Yalnızlıkları gübre gibi bereketli, yağmurları kendi öz suları. Ne bir defter düşünüyorlar ne telaşla koşuyorlar. Duruyorlar, sadece duruyorlar. Kimse durmuyor, kimse duymuyor

ama onlar durup korkuyla izliyorlar dünyayı.

Durmak mı? Durmak ama nerede? Bir cümlenin başında, sonunda, denizin ortasında...

Odamda durmak, pencerenin önünde durmak, aynanın karşısında durmak... Dedemin mezarı, annemin dizleri, babamın gözleri karşısında durmak... Hiç konuşmadan, hiç duymadan, görmeden durabilseydim keşke... Durdum... Ben durdum. Siz ve diğerleri hiç durmadınız oysa...

Ben durdum, ama benim dışımda olanların hiçbiri durmadı. Kirpiklerimde asılı kalanlar hiç durmadı. Babaannemin dudakları, babamın yasaklı kitap sayfaları, ajans haberlerini okuyan adamlar, meydanlardaki çocuklar, yumruklu kadınlar, silahlı postallar, deklanşör sesleri hiç durmadı. Küçük evimizin karşısındaki metruk binanın bahçesindeki ağaçların yaprakları bile durmadı. Onlar da bazen hava sarardığı zaman ağıt yakan nineler gibi sağa sola gittiler. Yaslanacakları hiç kimseleri yoktu. Rüzgâra yaslanmak istediler belki ama rüzgâr sağdan esti, yaprakları sola gitti. Rüzgâr soldan esti, yaprakları sağa gitti.

Dursun istediğim yaprakları izlediğim bir sabah, sokağın başında babaannemin şoförlü otomobilini gördüm. Soylarına yakışır bir şekilde büyütüleceğim büyük eve götürmeye gelmişti. Annem, babaannemin beni götürmesine izin vermedi. Onu ilk defa babaanneme bağıırırken görmüştüm. Çok güçlü görünüyordu. Aynı dedemin babamı evden kovması gibi annem de babaannemi evimizden kovmuştu.

Aynı günün akşamı annemle babamın işi çıktı, trene binip Ankara'ya gittik. Dedem gibi önemli adamların karşısına geçip duracaktık. Beni arkadaşlarının annesi Hasibe teyzeye bıraktılar ve iki gün gelmediler. Geri döndüklerinde zafer sarhoşluğuyla dolmuştu gözleri. Seslerini duyurduklarını söylüyorlardı. Bense ilgilenmiyordum artık onların sesleriyle.

Sevmemiştim o kenti. Oradayken güvende değildik sanki. Tedirgindi her bir sokağının başı. Soğuktu, taş gibiydi... Gökyüzü yoktu sanki. Bağ, bahçe, toprak yoktu. Deniz yok, balık yoktu.

Kimse gülmüyor, kimse uyumuyordu sanki.

Evlerin kapıları sevinçli açılmıyordu. Umuda gebe değildi pencere pervazları. Betondu, taştı, mermerdi. Soğuktu, ölüydü kuşları. Dolaştığımız sokaklar beklemiş ama kurumamış kan kokuyordu sanki. Çocuktum. Nereden bilecektim ben kurumayan kan kokusunu?

Ben nereden bilecektim ölü kuşları, tedirgin uykuları... Çocuk değil miydim ben? Ama biliyordum işte, gökyüzü yoktu o kentte... Yeryüzüyle gökyüzü yer değiştirmişti. Yürüdüğümüz yollar aslında gökyüzüydü. Çocuktum ama biliyordum o adımları... Adımladım gökyüzünü.

Yere bakmak için kaldırdım başımı yukarı; helikopter gördüm. Güldüm ve adımladım gökyüzünü...

İstanbul'a döndüğümüzün ertesi günü annem zaferlerini kutlamak için beni balık ekmek yemeye götürdü. Ama sonradan öğrendim ki asıl amacımız örgüt üyesine haber götürmekmiş. Bir şeyler oluyordu yine. Benim gibi eli kanlı bir faşiste yakışmıyordu böyle örgüttü, haber götürmekti ama yapacak bir şey yoktu. Yine değişmişti rolüm. Yürüdük kalabalık içinde.

"Gel önce balık ekmek yiyelim," dedi Rüstem, güvercinlere yem atan şaşkın çocukları izleyen Çilem'e. Uzun zamandır gelmemişti Eminönü'ye. Eski fotoğraf makinesi yanındaydı. Balık ekmek

satan teknelerin yanına geldiklerinde Çilem, "Soğansız olsun!" diye bağırdı.

"Ağzının tadını bilmiyorsun, soğansız balık ekmek olur mu? Koy sen kaptan, bol soğan koy."

Çilem, küçük tabureye oturmuş, yarım ekmek arasına girmiş sumaklı ve soğanlı fileto palamutun tadını çıkarırken, "Ne kadar kalabalık, iğne atsan yere düşmez," diye mırıldandı.

Rüstem, "Sen bir de gece gel buraya, bu kalabalığın dörtte birini bile bulmazsın. İstanbul'un en güzel bölgesidir burası ama gördüğün gibi buranın da içine ettik..." diyerek ekmeğinin kulağını kâğıdın içine sarıp yanında duran çöp tenekesine attı, fotoğraf makinesini çantasından çıkarıp boynuna astı. Çilem ekmeğinin yarısını onu bekleyen kedilerin önüne koydu, "Hadi tamam ben doydum, karşıya geçip çarşayı gezelim."

Önce Beyazıt'taki bir kitapçıya, ardından da yürüyerek Eminönü'ne gittik. Biraz alışveriş yapıp ardından balık ekmek satan teknelerin orada annemi bekleyen ve kod adı Ulaş olan ağbiyle buluştuk. Ulaş ağbi balıkçı kılığına girmişti. Niye balık ekmek yediğimizi anlamıştım. Komikti. Yine garip bir şeyler oluyordu. Ulaş ağbi sabah erkenden ortalıktan kaybolacaktı, annem "Ankara'da işler yolunda, sen bir süre ortadan kaybol, faşistler rahat durmayacaklar, yukardan seni aradıkları haberi geldi," demişti. İçimden, "Bizimkiler rahat durmuyormuş demek," diye düşündüm. Kendimi faşist sanan ben, kendi kendimle deliresiye bir oyun oynuyordum. Bu benim oyunumdu, istediğim zaman istediğim tarafta olabilirdim. Annemle babam benim gibilerine "dönek" diyordu. Umursamıyor, kendi oyunumda dahi olan biteni var gücümle anlamamaya devam ediyordum. Ulaş ağbinin yanından ayrıldıktan sonra kalabalığı yararak yürüdük.

Kalabalıktı. Kalabalık değil, başka bir şey... Bütün bedenler, suratlar, saçlar, ayaklar birbirine girip ayrılıyordu. Hayalet gibi, herkes birbirinin içinden geçiyordu.

Ve sesler... O kadar çok ses vardı ki Selvi artık sesleri değil birbirine karışan, birbirinin içine girip çıkan suratlara bakıp duymaya çalışıyordu.

Lerna Hanım, Selvi'nin koluna girdi: "Sen gelmeseydin katiyen ben bir başıma gelemezdim. Şu insanlara bir bak, hepsi üstümüzden geçip gidecek, kimse kimseyi görmüyor, saygısızlar..."

Lerna Hanım ile Selvi'nin Eminönü'ye geldiğinden haberi yoktu Rüstem'le Çilem'in.

Kalabalıktan sıyrılıp Şark Kahvesi'ne girmişlerdi. Duvarlar ve tavanlar daha az yük taşıyordu artık. Çilem'in arnavut taşlarıyla döşenmiş yere bakarken dalmıştı gözleri.

"Ne oldu, ne düşünüyorsun?" diye sordu Rüstem.

Çilem duymamıştı, Rüstem elini yüzüne yaklaştırdı:

"Ne oldu çocuk? Nereye daldın?"

Çilem, sağ gözünü ovuşturarak, "Konuşamamak nasıl bir şeydir?" diye sordu.

"Korktuğun zaman korkuyorum diyemezsin ve korkun ikiye katlanır. Bu kadar korkunç bir şeydir..." dedi Rüstem.

Lerna Hanım'sa bütün korkularına inat, Selvi'nin kolunda korkmuyor, kendini güvende hissediyordu. Ağır ağır adımladıkları çarşının içindeki koku ona eski albümleri ve naftalin kokulu nevresimleri

hatırlatıyordu. Selvi, Şark Kahvesi'ni gösterdi eliyle.

"İyi olur, bir soluklanalım..." diyerek kahveye ilerledi yorgun adımlarla Lerna Hanım. Küçük masaların altında duran küçük taburelerden birini çekip usulca oturdu. Alışveriş poşetlerine eğilmiş bakarken omzunda korkak bir el hissetti ve kaldırdı başını.

"Çileem kızım! Aaa Rüstem oğlum..."

"Sizin ne işiniz var burada?" diye sordu Çilem heyecanlı sesiyle. Şaşırmıştı. Çünkü Lerna Hanım yıllardır sokağın dışına tek başına çıkmamıştı, "Bir başıma anca tabutla çıkarım bu sokaktan, dışarısı çok tehlikeli, her yer insan dolu..." demişti.

"Yalnız çıkmadım, bak Selvi de yanımda," dedi ve boş tabureyi gösterdi.

Yoktu. Selvi yoktu. Yine mi yok olmuştu?

Çilem'e dönüp telaşla, "Buradaydı cancağızım, nereye kayboldu?" diyerek tedirgin gözlerle "Ahh. Ah... Kaybettim yavrucağı," diye dövünmeye başladı.

Sürekli birileri kayboluyor, sürekli birileri ölüyordu. Önce kayboluyor, sonra ölüyorlardı. Annemle babamın kurtarmaya çalıştığı sevgili ülkemiz büyük çıkmazlar içindeydi. Garların, rıhtımların, sokakların, meydanların yakasını bırakmıyordu ayak sesleri. İnsanlar bir araya toplanıp sert adımlarla yürüyordu. Her adımda daha sertleşiyorlardı, her adımda daha çok korkuyordu kumrular...

Anneme göre, ölenleri yukarıdakiler kaybediyordu. Balıkçı kılığına giren Ulaş ağbi de kaybolmuştu. Kaybolmak demek ölmek demekti biliyordum. Onlarsa ölüm diyemiyorlardı yanımda, korkarım diye. Oysa ben çok iyi biliyordum korkuyu ve ölümü. Mesela kuşlar hiç ölmezdi. Gerçekten kaybolurlardı. Yerden gökyüzüne doğru havalanır, sonra da gözden kaybolurlardı. Kaybolmak güzeldi. Kaybolup, geri dönmeyense ölürdü...

Cami merdivenlerinde kuşlara yem verdiğimiz bir gün, "Kuşlar hiç ölmez gibi gelir bana," demişti annem. Bu onun çocuk hallerinden biriydi. Hiç ölü kuş görmemişti, ben de görmemiştim. Hem kuşlar niye ölsün ki?

Onlar bizden çok uzakta yaşıyorlar. Harpsiz ve darpsız...

"Gel kuş olalım anne! Lütfen bir kerecik birlikte kuş olalım..."

Lerna Hanım ürkekçe: "Biz birlikte geldik, kuşları yemledik, bak kuru kayısı aldık hoşaf için, kiliseye gittik, türbeye gittik, limonata içtik. Yanımdaydı Selvi, kahveye o gelmek istedi... Ay yavrum, Çilem, iyi bakın yer bilmez yurt bilmez, başına bir işler gelmesin kızcağzın."

Çilem, Rüstem ve Lerna Hanım tüm gün Selvi'yi aramış ama bulamamıştı. Aslında Lerna Hanım bunamış olduğu için bir an Selvi'nin onunla olmadığını, Lerna Hanım'ın öyle sandığını düşünmüşlerdi. Selvi belki hiç evden çıkmamıştı ama Lerna Hanım'ın tek başına sokağın dışına çıkması da imkânsızdı. Yine de bütün gün onu aradılar. Akşam olmak üzereydi. Caddeler, sokaklar ve büyük meydanlar iç içe geçmişti. Kapalı Çarşı'dan çıktıklarında Lerna Hanım hâlâ söyleniyordu: "Birlikte çıktık, kuşları yemledik, kuru kayısı aldık hoşaf için, kiliseye gittik, limonata içtik. Yanımdaydı Selvi..."

Çilem, Lerna Hanım'ın koluna girerek, "Belki birini görmüştür onun yanına gitmiştir. Eve dönünce gider bakarız, sorarız..." dedi.

"Kimi görecek, onun kimsesi yoktur. Ne soracaksın? Konuşur mu sanıyorsun? Arnavut inadı var onda..."

Rüstem, "Nerden biliyorsunuz, siz onu tanıyor musunuz ki?" diye sorduğunda Lerna Hanım cevap verememiş, titreyen dudaklarını o iz...li suskunluğa teslim etmişti çoktan.

(Adalet:

Sokaklar... Sokaklar diyorum Lerna...

İnsanlar... İnsanlar diyorum Selvi...

Ölüm, kıyım ve ağza alınmayacak tonlarca yük var üstümde... Ve sen niye hâlâ susuyorsun Selvi?)

Oysa ben kimseyi duymak bile istemiyordum. Çünkü evimizin pencerelerinden sokağa sızan gizli bakışlar ve kapı zilimize bastırılan her parmak, salonda aynı endişeli bakışları ağırlıyordu. Annemle babam sürekli olanlar ve olacaklar için endişeleniyordu. Dediklerine göre memleket hâlâ büyük çıkmazlar içindeydi. Devlet katildi. Katil devletti. Peki, devlet kimdi? Saçma, her şey saçma geliyordu. Memleket neden çıkmazlar içindeydi? Kim sokmuştu, ne olmuştu? Devlet mi? Kim?

Öyle şeyler oluyordu ki anlayamadıkça daha çok zor geliyordu her şey...

İki hafta geçmişti yıkanmamıştım, saçlarımın arasında bir ağırlık vardı ve memleket hâlâ büyük çıkmazlar içindeydi. Hal böyleyken sanki ben yokmuşum aynı evde değilmişim gibi yaşıyorlardı. Memleket çıkmazlar içindeydi, devlet katil olmuştu ve annemle babam beni unutmuştu. Evet, evet basbayağı unutmuşlardı beni. Tırnaklarımla kafa derimi her kaşığımda tırnaklarımla içi siyah oluyordu. Göbek deliğimle, ayak parmaklarımla arasını pamuklanmıştı. Mutfağımız elma kabuğu, banyomuz çiş, annem ter, babam küflenmiş peynir gibi kokuyordu. İnsanlar geliyor, insanlar gidiyordu. Babam bazen onlarla gider, annem ben olduğum için gidemezdi. Bir akşam "İşimiz var," diyerek beni yan taraftaki komşu kadına bıraktılar.

Onu hatırlamıştım. Hiç evden çıkmadığı için o geceye dek onu görmemiştim. Her ayın yedisinde dostlarına yemek veren kadındı. İsmi bataklıktan gelen bunak Lerna...

Yıllardır gözlerinde ateşle parlayıp kararmış iki güvercin taşıyan, Musa Ağacı'nı özleyen ve ağaç olmayı düşleyen deli Lerna... Adalet teyzemin komşusu Lerna Hanım...

Adalet teyzeme ait çok tanıdık bir izdi benim için ama yine de boğuluyordum o evde. Sürekli fotoğrafları gösteriyor, limonata içiriyor, korkunç korkunç kıkırdıyor, kâhke yediriyordu. Adalet teyzemi özlemiştim, beni görmeye gelmeyeli iki haftayı geçmişti. Bunu iyi hatırlıyorum çünkü beni en son o yıkamıştı.

Dayanamadım ve o gece, Lerna Hanım koltukta uyuyakaldığında sessizce evden çıktım. Yokuştan aşağı indim. Caddeye vardığımda kendimi koşturan erkekler ve kadınlarla, patlayan silahlar arasında buldum. Koşuyorlardı, onlar koşarken arkalarından başkaları koşturuyordu. Savaş vardı. Dedemin dediği iç savaş mıydı bu? Bilmiyordum. İnsanlar dışarıdaydı.

İç savaş dışı taşmış olabilir miydi? Ben yine bilmiyordum.

Herkes içeriden dışarıya, dışarıdan içerilere doğru koşarken ben duruyordum. Silah sesleri gecenin içinden geçiyordu. İnsanların bazıları yere yığılıyor, bazı yerler alev alev yanıyordu.

Dünya korkulacak bir yerdi ve ben o dünyanın tam ortasında bir yerde Adalet teyzemi arıyordum.

İşte ben öyle dururken ve insanlar hiç durmadan koşarken genç, ağır bakışlı polis beni kucakladı. Kimin kızı olduğumu, nerede oturduğumuzu sordu. Annemle babamın ismini herkese söylememek konusunda defalarca uyarılmışım. Komşunun adını ve sokağı söyledim. Beni komşunun evine götürdüler. Kadın kapıyı açtığı anda hemen beni kucakladı, polisler yeğeni ve haylaz bir kız olduğumu söyleyip yalandan iki tane popoma patlattı. Sözde annem yeni doğum yapmış, hastanedeymiş, babam askermiş ve bana o bakıyormuş ama uyuyakalmış, ben de annemi özlediğimden ve kardeşimi kışkandığım için onu bulmaya gitmişim. Çocuk aklıymış işte... Bak sen, komşu kadın da bizim oyunumuza dahil oluvermişti kolayca...

Tuhaftı o da. Bazen çok komik, bazen çok mutsuz görünüyordu. Polisi yolladıktan sonra beni kucağına aldı ve saçlarımı okşayarak bana kötülükle ilgili bir masal anlattı.

İnsanlar ya kötülükten ya da kötülüğe doğru koşuyordu anlattığı masalda.

Ortada bir kötülük vardı.

Korkuyordum...

Emine üvey annesi hayatına girdiğinde tanışmıştı korku denen iki memeli canavarla. Kadınlardan korkuyordu Emine. Annesi kanserden ölünce babasının evlendiği yaşlı ve çirkin kadından ölesiye korkuyordu. Yaşlandıkça ona benzemekten, onun elinde büyüdüğü için huylarının ona geçmiş olmasından korkuyordu. Daha çocukken üveyliğinin kesik süt kokan nefesiyle büyümüştü. Dayakla, yalanla, ağız burun kırıklığıyla, tacizle, aşağılanmalarla, çürük bir ağızla büyüüvermişti Emine. Korku büyütmişti onu. Büyüdükçe korkuları da onunla yarışırcasına büyüyordu. O iki memeli korkuyu düşüne düşüne yokuşu çıkmıştı, memeleri sızlıyordu.

Akşam olmak üzereydi. Yokuşu bitirip sokağın başına geldiğinde arkasından çalan klakson sesiyle irkilip kaldırıma çıktı. Rüstem, Çilem ve Lerna Hanım, Şükran'ın içinden el sallıyordu. Sokağın sonuna park ettiklerinde Çilem hızlı adımlarla Selvi'nin kapısına vardı. Zili çaldı. Bir daha, bir daha... Yetmedi vurdu küçük yumruğunu ahşap kapıya.

Emine merakla Çilem'in yanına gelip sordu: "Hayırdır? Ne alacaklı gibi çalışıyorsun kızın kapısını?"

"Lerna Hanım Eminönü'ye geldi, yanında Selvi'nin olduğunu söyledi."

"Eeee?"

"Selvi abla yoktu. Hem o Selvi'nin kimsesi yok gibi bir şeyler söyledi. O tanıyor bence Selvi ablayı."

Lerna Hanım sessizce kendi evinin kapısını açıp içeri girdi. Rüstem, Selvi'nin kapısına geldiğinde herkes birbirinin yüzüne bakıyordu.

Emine: "Lerna Hanım ihtiyar kadın, ne dediği belli olmuyor, unutmuyor, karıştırıyor işte. Bilmiyorsun sanki. Boş verin şimdi, yeter bu kadar macera! Size taze fasulye, cacık, pilav yaptım sabahtan. Hadi eve, evee!"

Çilem hâlâ şüpheliydi ama yapacak bir şey yoktu. Kapının önünden ayrılıp kendi evlerine girdiklerinde, Selvi sokağın başında göründü.

Geliyordu işte sokağı dilsizliğiyle dillendiren suskun Selvi. Bir kaybolup iki kaybeden, gözleriyle dillendiren tarihi ve sindirmeye çalışan kimsesizliğini... Bekleyen Selvi. Gitmelerin ardından ağır kalışlarının inadına bekleyen Selvi. Deli güzel Ayhan gibi Selvi. Lerna Hanım, Rüstem gibi Selvi. Ağır adımlarla ilerliyor elinde poşetler, poşetlerin içinde; iki saksı sardunya, yarım kilo kuru kayısı, mahleple ağır ağır adımlıyor geçmişini.

O böyle kendine ağır gelen kendiyle yürürken çıkmaz sokağa doğru, metruk binanın Küçük Kuzgun'u, Büyük Kuzgun'a "*Adalet'i mi bekliyor?*" diye soruyor.

Susuyor Büyük Kuzgun, susuyor servilerin yaprakları. Susuyor dünya, susuyor Selvi.

Susmasa kopar mı kıyamet Selvi'nin dudaklarında?

Harlanır mı nefesi, arınır mı kurtlu geçmişi insanların? Esiyor rüzgâr, değiştiriyor bulutlar yerlerini, şaşıyor yine kumrular. Büyük Kuzgun Selvi'nin dimdik duran cılız bedenine doğru kanat çırpıp başının etrafında dönüyor: "Gelmeyecek Selvi, Adalet gelmeyecek bekleme..." Kanıyor Adalet'in ayakları sanki. Öyle çıplak, öyle yaralı sarı ayakları...

Geldi işte. Geldi Adalet teyze. Hem de hemen geldi güneşle birlikte bir sabah vakti. Lerna teyze o uyurken evden kaçtığını söylediğinde hiç kızmadı bana. Sadece yalnız başıma sokağa çıkmamın tehlikeli olabileceğini söyledi. Ona gördüklerimi anlattığımda gözleri doldu. "Dünya bu Selvi," dedi. Umursamadım, gelmişti ya...

Biraz oturduktan sonra evimize gittik. Önce su ısıttı ve beni bir güzel yıkayıp, keseledi. Öğle uykusundan uyandığımda bütün ev arapsabunu kokuyordu. Adalet teyze evimizi temizlemişti. Annem ve babamdan haber yoktu. "İşleri çıkmıştır, yoksa seni bırakıp gitmezler, hem ben artık temelli geldim, büyük evden ayrıldım," dediğinde çok mutlu olmuştum.

Basit bir ev sevinciyle taze fasulyelerin başlarını kopardık beraber. Hikâyeler anlattı yeniden. Taşları, pirinç tanelerinden ayırdık. Güldük bazen hikâyelere... Akşamüzeri annem ve babam eve döndü. Yorgun görünüyorlardı. Hiç konuşmadan yemek yediler. Korkak bakıyorlardı yüzüme. Elleri ürkek, sesleri titrekti. Annemin başında, babamın dudağında yaralar vardı.

Yemekten sonra annem yukarı çıkıp uzun müddet orada kaldı. Babam beni kucağına alıp, "Biz bir süre burada olmayacağız. Yarın sabaha karşı gideceğiz," dedi.

"Nereye gidiyorsunuz?"

"Gitmemiz gerek. Adalet teyzen yanında olacak, onu üzmeyeceğini biliyorum."

"Nereye gidiyorsunuz?"

"Gitmemiz gerek."

"Neden?"

Kocaman, ağız dolusu bir çığlıktı benimki ama cevap vermedi babam o lacivert "Neden?" sorusuna. Lacivert bir "neden"di dudaklarımdan dökülen. Yanıt yoktu.

Benimki kadar lacivert olan sessizliğin dışında...

Yine gitmişlerdi, yine kalmıştım.

O gidişlere üzülmemeyi de yavaş yavaş öğreniyordum.

Hem nasılsa artık sevgili Adalet teyzem, benim biricik arkadaşım gelmişti. Beni hiç bırakmayacaktı. O hayatımdaki diğer insanlar gibi olmamıştı. Hikâyelerden bir kundakla saracaktı beni; sıkı, sımsıkı. Uykularım tedirgin, adımlarım hızlı ve korkak olmayacaktı. Sorduğum soruların yanıtı olacak, o hain lacivert boşluk olmayacaktı. Birbirimize yaslanacaktık bir ağacın gövdesine yaslanır gibi. Kırmızı deri bavulla gitmeyecekti hayatımdan, belirsizlik olmayacaktı gecelerimizde. Yine şiir okuyacak, yine limonata içecek, yine vapurlara binecek, hatta Burgazada'ya bile gidecektik balıklara göz kırpa kırpa.

Evet, o gece annemle babam yine o kırmızı deri bavulla gittiklerinde içimde ufacık bir üzüntü bile yoktu, babamın sessizliğine inat öfkemin dışında.

Kırmızı deri bavulla hayatımdan defolup gitmelerini dilemiştim.

Bir not, bir mektup bile bırakmadan bir kuş gibi kaybolmalarını diledim kahverengi ahşap kapı kapandığında...

Aylardır yüzünü çevirmediği kırmızı bavulu açıp en üstte duran yazılı kâğıtları mor kadife eteğinin sardığı dizlerine döktü. Buruşmuş zarflardan birini açtı.

"Selvi, kızım,

Sorularına yanıt vermek zihnimi her an zorlamıştı, ama bu sefer yaşadığım zorluğu tahayyül edemezsin. Seni bir gün bu düzensiz dünyada bir başına bırakmak zorunda kalmak düşüncesi beni inanamayacağın kederlere sürüklüyor. Adalet Hanım'a güvenim sonsuz. Benden daha çok sana annelik yaptığını ve benden çok onu sevdiğini de biliyorum. Bana zaman zaman öfkeyle bakan gözlerindeki bakışın nedeni ben olmak istemezdim inan. Ama inan ki ben senin için..."

Mektubun devamını okumadan yavaşça katlayıp buruşuk zarfa koydu ve aşağı salona inip pencerenin önüne oturdu. Metruk binanın üzerine çöken karanlığı çıkmaz sokağın tek sokak lambasının titrek ışığı cılızdan aydınlatıyordu. Hafif akşam rüzgârıyla hareketlenen servi ağaçlarının dalları binanın pencerelerine dokundurup geri çekiyordu yapraklarını.

İki kuzgun, ağaçlardan birinin dalına konduğunda, kapı sesini duyup pencereden uzattı başını. Çilem gelmişti. Kapıyı açtı. Çilem salona geçtiğinde, masanın üzerinde duran poşetinden çıkmamış kuru kayısıları gördü. Selvi'nin yüzü metruk binaya ve servi ağaçlarına dönüktü.

"Dün niye Lerna Hanım'ı bırakıp gittin?"

Selvi, yüzünü Çilem'e çevirdi.

Selvi'nin yüzüne bakamıyordu Çilem. Bir şey vardı onun yüzünde. Yarım yamalak kan gibi bir şey oturmuş kalkmıyordu.

Selvi, Çilem'in yanına oturup ellerini tuttu.

Metruk binanın duvarlarını bir elbise gibi sarmalamıştı karanlık. Hafif akşam rüzgârı sertelmiş, servi ağaçlarının dallarını metruk binanın pencerelerine çarpıyordu.

Küsmüş akılların, s'us'kun kadınların, uslu adamların, giz...li, iz...li ve puslu kentinin içinden çıkılmayan hikâyeleri vardı. Hikâyelerin kahramanları olan fanilerin nefes borularını; hırsları, arsız hâlleri, anlamama-anlayamama-anlatamama ve durmak nedir bilmeyen arzularının telvesi tıkamıştı. Nefes alamıyorlar ama yine de içiyor, içiriyorlardı.

Gitmişlerdi... Dedem ölmüştü, babaannem artık hayatımızda değildi ama gitmişlerdi... Onları evden kovan kimse olmamıştı, yüzlerine kimse kapı çarpmamıştı ama gitmişlerdi... Onlar gitmişti, ben yine kalmıştım.

Onlar gidince, ben hep kalırdım. Onların gitmesi için birilerinin onları kovması gerekmiyordu; bunu anlamıştım. Belki dedemi boşu boşuna öldürmüştüm. Boşuna eli kanlı faşist olmuştum. Yine de gitmişlerdi.

Kaldıkça kalıyor, durdukça duruyordum. Suçlularımın sayısı gittikçe artıyordu. Dedemle babamın, uğurlarına kendilerini ve düşüncelerini bileyip birbirleri üzerine yürüdükleri topraklar gibiydim. Üstümde tükürükler saça saça bağıyorlar, sert adımlarla yürüyorlar, tarihlerini tarihime karıştırıyorlardı. Sorularımın tek nedeni öfkemdi.

"Nereye gittiler?"

"Geri dönecekler Selvi, üzülme bu kadar."

"Neden gittiler?"

"Dönecekler Selvi, üzülme bu kadar."

Üzülmedim sonra. Üzülmemiş gibi sorular sormak, üzülmemiş gibi yemek yemek, üzülmemiş gibi 'günaydın' demek zordu. Akşam yemek yerken acaba onlar da yemek yiyor mu diye düşünüyordum. Ya yokuşun aşağısındaki o gece gibi onlar da patlayan silahlar arasında koşuyor kaçıyorlarsa? Ya vururlarsa annemi bembeyaz sinesinden?

Ya babamın önünden yürüdüğü kahveye bir alev topu düşerse?

"Niye savaş var Adalet teyze?"

"..."

Susuyordu işte bazen böyle. O bile susuyorsa kim bilir ne de korkunçtu sokaklar. Sorularımın o korkunç ağırlığına dayanamadığı zamanlarda babamın çatı katına sakladığı pastane paketleriyle kaplanmış kitaplarını çıkarıyordu. "Oku, o zaman," diyordu. Bazen benden yorulduğunu hissediyordum. Ama onu yoran dünyaydı. Çaresizdi, dünya tuhaftı çünkü. Ama ben o kitapları okumak istemiyordum, sadece geri dönmelerini istiyordum. Birkaç günüm böyle sorulu, cevapsız geçerken komşumuz Lerna teyze bize geliyor, korkunç hikâyeler anlatmaya devam ediyordu. Ağaç

olmayı istiyor, evimizin karşısındaki metruk binanın arkasındaki mezarlardaki ölülerin canlandığını söylüyor ve bir gün bizi affetmeyeceklerini söylüyordu.

"Kim bizi affetmeyecek Lerna teyze?"

"Güvercinler, ağaçlar, dağlar..."

"Ben hiçbir şey yapmadım ki..."

"Büyüyeceksin, sen de diğerleri gibi olacaksın, insanlar gibi..."

"Sen insan değil misin?"

"Ben o zamana kadar ağaç olacağım, az kaldı Selvi, görürsün bak."

Deli saçmasıydı söyledikleri. Annemle babam gittiğinden beri ona tahammül edemiyordum. İnsandan ağaç olur mu hiç? Hem öyle olsa, ağaçlar da insan mı olacak yani?

"İnsandan ağaç olur mu Adalet teyze?"

"Olur Selvi."

"..."

"Bir Gayya kuyusuydu Sofie ile Suphi."

Çıkmaz sokak her zaman olduğu gibi bu akşam da çok sessiz. Lerna Hanım camekânlı balkonunda oturup metruk binayı izliyor. Emine pencere önünde bir yandan sokağa, bir yandan aynada kendine bakıyor. Rüstem cam kenarına kurduğu rakı masasında kitabını okuyor. Rızvan Efendi gül suyu şişesinin kapağını arıyor. Ayhan hâlâ bakkal dükkânında müşteri bekliyor, Sofie'nin pencere önünden daktilo tuşlarının sesi geliyor.

Sessiz ve boğuk gri bir nefes yol alıyor evlerin arasından servi ağaçlarına. İşte yine iki Kuzgun metruk binanın kırık pencere kanatlarına yaslanan dallardan birine kondu. Buldan bezinden elbiseleriyle bulutların altında dans ederek sahil parklarında koşturan kız çocuklarının babaları çoktan oturdu akşam yemeği için sofralara. Yukarı sokakların birinin bodrum kat penceresinden taze fasulye kokusu geliyor. Üst katın mutfak penceresinin önünde yoğurt kabında açmış karanfiller yaslanmış komşusu sardunyaya.

Fanilerin işlek caddesinden klakson, kahkaha, ambulans ve otomobillerin içinden dışarı taşan müzik sesi geliyor. Sahil semtlerinin birinde, ünlü bir tavernanın girişinde, ünlü bir adam yanındaki ünlü kadını tokatlıyor. Gazeteciler üşüşmüş ağlayan kadının başına. Faniler dövüşüyor, ünleniyor...

Ve başka bir semt... Kül olmuş bir belediye otobüsü ve iki otomobil. Kanlanmış kaldırım taşlarında boş kovanlar dizilmiş. Kapılar kapalı, mitil yorganlar pencerelere siper edilmiş. Faniler savaşıyor, öldürüyor... Çıkmaz sokağın kuzgunlarından Büyük Kuzgun, kentin kargaşasını izle-yen Küçük Kuzgun'a uzakları göstererek, "*Ne görüyorsun?*" diye sordu: "*Gayya...*" diye yanıtladı Küçük Kuzgun "*Gayya...*"

Bir Gayya kuyusu yine gecenin karanlığında dişlerini göstere göstere kahkaha atan, süzen, öldüren, doğurtan, ağlatan şehir. Bu sırada Sofie'nin daktilosunun tuşlarından gelen ses sustu, sıra ölüme geldi. Ölümünü düşünüyordu Sofie. Öldürülmeden öldürmek istiyordu kendini, hem de sabaha varmadan gecenin tam orta yerinde. Tozlu teypte bir şarkı çalıyor:

"Tutkulardan intihar
günlerden çarşamba
ve ölmekten bir sayfa
sayfa..."

Artık sayamadığı bilmem kaçınıcı intihar mektubunu yazmaya başladı çarpık el yazısıyla:

"Hadi gel Suphi, hadi gel Sofie ölelim beraber..."

Kadınlığımızın peşinden gelsin erkekliğimiz ve geçmişin gecelerinden taze sabahlarımıza, salına salına yürüyelim aynaya doğru. Ama önce makyajımızı temizleyelim, arıyalım ve yatıralım geceye Suphi'yi. Akıtsın kurtlu geçmişini kasıklarının arasından.

Hadi gel Sofie yapalım ağdamızı, keseleyelim bacaklarımızı, leylak kokuları sarmalasın etlerimizi... Hadi gel Suphi, bak sana keseler yaptı Sofie. Belki temizlenmem sanıyorsun ama dokun saten keselere, kokla sabunları. Sür yüzünü, Sofie'nin yüzüne.

Omuz başlarım bekliyor seni Suphi... Dizlerim bekliyor seni Sofie...

Hadi ölelim omuz omuza, diz dize ve iç içe..."

Koydu üç noktayı astı mektubu aynaya. Sıkılmıştı kendinden. İnsan kendinden sıkılır mıydı hiç? Sofie sıkılırdı. Ne kadın, ne erkekti. Gizlediği bedeni erkek, görünüşü kadındı. Yoksa tersi mi? Gerçeği kadın; görüneni erkek? Eline aldığı tıraş bıçağını sakal kadar sert bacak ve kol kıllarına sürmeye başladı. Tertemiz ölmeliydi, bir kadın gibi... Yüzünü pudraladı, kirpiklerini rimelledi, gözlerini sürmeledi...

Geçmedi erkek bakışı, geçmedi bir erkeğin bir kadından beklediği güzellik arayışı. Kendi gibi bir erkeğin beğenebileceği kadar güzel görünmek istiyordu. Eğer erkek kalabilseydi yüzüne bakıp "Ne kadar da güzel ve büyüleyici..." diyebileceği bir kadın yüzü olsun istiyordu.

Kendi *erkek hayalindeki kadın* olmak istiyordu. Aynanın karşısında ağlamaya başladığında önce *Sofie* oldu sonra da kadınıni yatıştırmaya çalışan *Suphi*. Jiletin kenarını kırıp sağ koluna yaklaştırdığında ne Suphi'ydi ne de Sofie.

"yarınlardan perşembe
tutkulardan intihar
ve ölmekten bir gün daha
vardı önünde
vardı önünde
vardı..."

"Devrim hayaliyle yanıp tutuşan yoldaşların neredeler şimdi?"

Sofie çarşambadan perşembeye, yaşamdan ölüme giden zamanın içinde bocalarken, Rüstem ikinci kadehini doldururken tıktıklayan kapı sesine "Kapı açık, gelin," diye karşılık vermişti. Koridorda Selvi göründü. Rüstem'in beklediği en son konuktu.

Heyecanla sandalyesinden kalktı. "Hoş geldiniz, kusura bakmayın ortalık biraz dağınık. Buyurun, oturun. Size ne ikram edeyim? Ben rakı içiyordum ama..."

Selvi gülümseyerek rakı şişesine baktı.

"Tabii tabii. Lakerda sever misiniz? Cemil Kaptan torik göndermiş, babamın arkadaşı. Babamın da lakerdası meşhurdur..." dedi ve bir kadehe rakı koydu.

Şaşkındı. Selvi'nin neden geldiğini bilmiyordu. Tedirgindi. Kaçamak bakışlarla yüzüne bakıyordu. Hızlı adımlarla mutfığa gidip tabak ve çatal getirdiğinde Selvi ayaklanmış, kütüphanedeki kitaplara bakıyordu. Rüstem'in hoşuna gitmişti.

"O sol raf, eskiden yasaklanan kitaplarla doludur. Sağ tarafın tamamı son birkaç senede çıkan kitaplar."

Selvi raftan bir kitap çıkarıp, Rüstem'e çevirdi yüzünü.

"Okudunuz mu?" diye sordu Rüstem. Selvi gülümseyip başını öne eğdi. "O da yasakmış bir dönem. Devlet yapısını eleştiriyormuş. Eee ne var bunda, sanki devlet dediğimiz sırça köşk? Zaten yazarını da öldürdüler bir dağ başında, mezarı bile yok." Güldü Rüstem korkuyla...

Aldığı kitabı yerine koyarak diğer kitaplara göz gezdiren Selvi sessizce sandalyeye oturup bir süre hiç kıpırdamadan açık pencereden metruk binayı ve servi ağaçlarını izledi. Hiç ses yoktu ne içeride ne dışarıda. Sessizdi duvarlar, lambalar, perdeler ve kitaplar. Sessizdi çıkmaz sokak, evler, pencereler... Rüstem sevmişti bu tuhaf sessizliği. Çatalını, kadehini, sürahiyi usulca hareketlendiriyor, Selvi'nin sessizliğine ortak ediyordu. İnceden duyulan tek ses servi dallarından can almış yaprakların birbirine yaslandıkları zaman çıkardığı hışırtıydı. Hışırtı masumdu. En masumu hışırtıydı. Fanilerin hırıltılarına inat, ölümlerin ve ötekilerin en sevdiği ydi yaprakların hışırtısı. Selvi metruk binanın önünde duran servi ağaçlarının dallarına konmuş K uzgunlara bakıp gülümsedi ve rakı kadehini çorak dudaklarına götürdü.

Ve gece...

Selvi'nin dillendirilmiş sessizliğine en çok sabaha ilmek atan geceler yakışıyordu. Bütün geceler sabaha ilmek atardı sessizce. Kimse duymazdı sessizliği ölümlerden başka.

Ölümler uyumaz, Selvi uyutmazdı geceyi, sabaha sağ salim varmak için. Selvi en çok sabahı severdi. Sokakta herkesten önce uyanır, pencere önü çiçeklerine "Günaydın," der, Kuzgunların nefeslerini doldururdu içine. Gece gibi, her gece kendine ilmek atardı sessizliğinde varlanmak için.

Rüstem, Selvi'nin pencereye dönük yüzüne bakarken sokaktan gelen kokuya irkilip, "Mahlep kokusu geliyor. Lerna Hanım kâhke yapıyor yine..." dedi.

Selvi yüzünü çevirip gülümsedi. Rüstem sevmişti o sessiz, sade gülümseyişi. Biraz daha

rahatladığını hissediyordu.

"Ben 19 yıl önce taşındım buraya. İlk Lerna Hanım'la tanıştım. Her hafta kâhke yapıp komşulara dağıtır. Ben geldiğimde bana 'Kimlerdensin?' diye sorduğunda çok şaşırmıştım. Sana da sormuştur kesin."

Selvi gülümseyerek başını öne eğdi.

"Hah bak işte... Lerna Hanım'dan kaçmaz, bir senden cevap alamadı herhalde. Onun da var bir kırgınlığı memlekete. Kimin yok ki zaten..."

Büyük Kuzgun: *"Susun, sus dünya sus! Konuşacak Selvi!"*

Küçük Kuzgun: *"Koork Rüstem Koork!"*

Selvi, Rüstem'in gözlerinin içine hapsetmişti kendi gözlerini. Zaman zaman kaçırmadan edemediği gibi Selvi'den de alamıyordu gözlerini. Konuşuyordu Selvi'nin o iri, o ölgün, o hain soruların kollarını uzattığı gözleri:

"Hadi Rüstem. Buradayım, geldim işte anlat kırgınlığını, ağla böğüre böğüre... Seni duymayacaklar, seni anlamayacaklar, eski bir devrimcinin düşlerini, o kıpkırık hayallerini kim, ne yapsın? Bir baban üzüldü sen kodeslerde çürümeye bırakıldığında... Üzüntüsünün intikamını da bizden aldı... Ama merak etme, ben onun hainliğinin hesabını sormaya gelmedim sana. Hem sen şu bakmaya utandığın yüzüme bakıp söylesene, devrim hayaliyle yanıp tutuşan yoldaşların neredeler şimdi? Neredeler Rüstem? Babamın arkadaşları, annemin kız kardeşleri neredeler? Yoldaşlarınız neredeler? Öldüler diyeceksin ben de üzüleceğim öyle mi? Hem öyle üzüleceğim ki söveceğim düzen dediklerine, öyle mi? Ya ölmeyenler Rüstem? Ölmeyenler nerede? Plazalarda patronlarını mı şakşaklıyorlar yoksa gazete köşelerini tutmuş kalemlerini mi satıyorlar? Hadi anlat Rüstem, ağla böğüre böğüre. Bak ikimiz de buradayız işte karşı karşıya... Anlat bana o zavallı kırgınlığını... Anlat suskunluğunu, anlat böyle kenarda kalmışlığının acısını. Bu ağır hareket eden bedeninin, korkak dudaklarının, endişe dolu gözlerinin geçmişini anlat bana. Söz, çıkmayacak benden sırların; hayal kırıklığının sırları hep bende kalacak, merak etme..."

Selvi'nin iç kanırtan sessiz bakışları bir tokat gibi çarpıyordu Rüstem'in yüzüne. Kadehi hınçla başına dikti ve sanki tadını bile almadan rakı yol aldı damarlarında. Selvi sandalyeden pencere pervazına uzattı başını ve Sofie'nin penceresine baktı. Işıkları kapanmıştı Suphi ile Sofie'nin.

Uzun bir sessizliğin ardından Rüstem, "Senin de var mı kırgınlığın?" diye sordu ve "memlekete..." diye ekledi. Selvi'nin yüzünün rengi değişmişti. Gözleri, Rüstem'in dudaklarına bakıyordu. Rüstem'in dudakları kıpırdamıyordu.

"Hadi zavallı kız. Hadi, anlamama oyunu içinde kendini elikanlı faşist sanan zavallı şaşkın çocuk. Büyümüştün ama anlamamışsın hâlâ dünyayı. Artık ne o şaşkın kediler ne de göz kırptığın balıklar var... Asıl senin anlatman, konuşman, bağırman, yumruğunu bu masaya vurman gerekmez mi? Korktun mu? Korkma, dünya bu Selvi... Konuşsana, niye susuyorsun Selvi..."

Sustular sonra... Öyle sert, öyle kederliydi Selvi'nin gözleri ve Rüstem'in dudakları.

Öyle sert, öyle kuru, öyle can alıcı... Gözleri ve dudak-larıyla acı acı kanırtıyorlardı birbirlerinin yaralarını. Sanki birbirlerinden alınacak hınçları, sorulacak hesapları vardı. Birbirlerini kurşuna

dizecek, birbirlerini asacak, birbirlerinin haini olacaklardı. Aynı okla yaralanmış olsalar da, aynı tarafta olsalar da şimdi sanki o masada kafalarını birbirlerine vuracak ve aynı anda atlayacaklardı açık pencereden aşağı. Rüstem unutacaktı rutubetli betona kaynayan etlerinin acısını, işkence odalarını, çıplak bedenleri. Selvi unutacaktı annesiyle babasının, dedesiyle babaannesinin birbirlerine tüküre tüküre biledikleri nefretlerini.

Alınacak hınçlar alınsa, sorulacak hesaplar sorulsa ne işe yarardı? Soruya da bak sen: Memlekete kırgınlığın var mı? Varsa ne olacak? Kimin umurunda? Hem kim hatırlıyor ki?

Rüstem pes etmiş sesiyle az önce sorduğu soruya kendi cevap verdi: "Vardır ya... Kimin yok ki zaten... Bu topraklar nasıl taşıyor bu acı yüklerimizi hiç bilmem. Dili olsa konuşsa. Belki de vardır... Küskünlüğünden susuyordur...Ne dersin?"

Selvi elini dudaklarına götürüp gülümseyişini gizlemeye çalıştı.

Devam etti Rüstem: "Belki dili vardır ama kırgınlığından konuşmuyordur. O bize kırgın, biz ona kırgın! Ben içeride de yattım biliyor musun? İşkence de gördüm. Öyle bir mazim de var. Niye yattın diye sorarsan, yanıtını *adalet* versin derim, sana..."

Selvi'nin sağ elinin parmakları çenesinden dudağına uzanmıştı. Kaynasın istiyordu elleri ve dudaklarının etleri birbirine... Utandı sorduğu sorulardan, az önceki öfkesinden, kıpırtısız dudaklarından...

"*Sus Selvi sus,*" diye mırıldanıyordu Büyük Kuzgun konduğu servinin dalından.

Oysa onu en iyi Rüstem anlardı ama susuyordu Selvi. Bir anlatsa, bir ağlasa, gözyaşı pıt etse melamin tabağın üzerine. Taş gibi, mermer gibi soğuk olmasa çorak dudakları. Bakmasa ya öyle dönüşü olmayan bir gidişe bakar gibi.

Ne olacaktı? Gececek miydi Rüstem'in harlanan öfkesi? Gececek miydi Rızvan Efendi'nin vicdanının üstündeki açık yara? Birbirlerinden habersiz birbirlerinin tarihlerine yazılmıştı Selvi'yle Rüstem. Kaderlerine değil; tarihlerine. Yoğrulmuştu acıları birbirleriyle. Uzak oldukları kadar yakınlardı yıllardır birbirlerine. Geçmişten kalma iki insanlardı şimdi çıkmaz bir sokakta. Öyle de ağırlardı kendilerine, geçmişlerini hatırladıkça...

Rüstem elini yavaşça Selvi'nin yüzüne uzatıp uzun parmaklarını çorak dudaklarından çekti. İçi kaynadı Selvi'nin, içi acıdı... Babası geldi aklına. Tanıyor muydu acaba Rüstem, Selvi'nin babası Cevher'i? Yürümüşler miydi hiç meydanlarda yumrukları havada? Tanısa bile hatırlayacak mıydı? Kaldırabilecek miydi hırıltılı göğsü babasının ismini? Kadehi hınçla başına dikti Selvi. Gülümsedi ardından, yüzüne başka bir şey kondurdu biraz da olsa yalandan. Üzülmesin diye Rüstem. Üzülmesin, yorulmasın, düşünmesin...

"Sonra buraya taşındım işte," diye devam etti Rüstem ve yeni hayatının hikâyesini anlatmaya başladı sanki eski hayatını unutmuş, yaşamamış gibi... Selvi'nin sorulu ağır bakışlarına rağmen yine de kırgındı Rüstem. Üzgün değil, kırgındı. Kızgın değil, kırgındı. Kırgınlık can almaz, can acıttırdı. Selvi'nin dillenmiş sessizliği, dillendirdi o gece Rüstem'in kırgınlığını. Konuştular sabaha kadar dilsizlikleriyle, ağır yaralarını bile bile kanıttılar sadece birbirlerinin gözlerine bakarak... İçleri acıya acıya, kaynaya kaynaya konuştular birbirleriyle...

Annemle babam gittikten sonra Adalet teyzemin erkek kardeşinin hasta olduğu haberi geldi. Ertesi sabah yola çıktık.

"Nereye gidiyoruz Adalet teyze?"

"Güneşin en son battığı yere gidiyoruz..."

Oraya gitmek, dönmek kadar zordu. "Zor" demek, ne demek biliyordum. Benim için artık her şey zordu. Yeni bir hayat, yeni insanlar bekliyordu beni. Güneşin en son battığı tuhaf bir adaydı orası. Gemiden indiğimizde bizi, Adalet teyzenin erkek kardeşi Payidar amcanın komşusu Marika karşıladı. Çok güzel bir kadındı, sarıya çalan bakır rengi sırma saçları, ellerinde ve yüzünde tane tane çilleriyle yemyeşil gözleri vardı.

Marika, Adalet teyzeme uzun bir müddet sarılıp gözyaşı döktükten sonra çilli elleriyle yüzümü avuçlayıp boynumu öpüp kokladı. Bir süre sonra hızlı adımlarla evlerine doğru gittik. Payidar amca hasta yatağında gözleri açık uyuyordu. Marika ile Adalet teyzemin konuşmalarına göre Payidar amca aklını yitirmişti.

İnsan aklını yitirince ne olurdu bilmiyordum. Payidar amca şarkılar türküler söylüyor, pencereden dar sokağı izleyip kendi kendine konuşuyordu. Bazen divanın kenarına oturup bedenini sağa sola sallayıp "Geliyorlar, geliyorlar," diye mırıldanıyor, bazen ayağa kalkıp karşılıklı duran iki divanın arasında volta atıyor "Gidiyorum gelemiyorlar, gidiyorum gelemiyorlar," diye söyleniyor, arada kafasını çevirip arkasına bakıyordu.

Aklı gidince böyle mi oluyordu insan? Aklı gidip geldikçe, ya "Geliyorlar," ya da "Gidiyorlar," diyordu. Giden ya da gelen kimdi bilmiyordum. Aklı mıydı acaba gidip gelen? Aklından mı gidiyordu, gidenler ya da aklından mı geliyordu gelenler?

"Giden gelmiyor, acep ne iştir..." diye tekrar tekrar mırıldanıyor, bir yandan kurumuş çamaşırları oturduğu sandalye üzerinde katlayıp koltuğa yığıyordu Lerna Hanım. Giden gelmiyordu Lerna Hanım için... Kendi de dahildi gidip gelmeyenlere, gelip gitmeyenlere...

Her ayın beşinci günü temizlik günüydü, iki gün sonra yani ayın yedinci günü yine tüm komşularına yemek verecekti yalnızlığının dilsizliğini unutturabilmek için kendine. Emine ve Çilem, aylık temizlik için yardıma gelmişti. Çilem bulaşıkları yıkıyor, Emine yerleri siliyordu.

"Kim gelmiyormuş bakayım benim biricik Lerna teyzeme?" diye sordu Çilem.

Cevabı yoktu Lerna Hanım'ın.

"Erzak almak lazım. Ayhan'a yazdırayım getirsin akşamüstü, anca yaparım..."

Çilem, ellerini kurutup Lerna Hanım'ın yanına oturdu, "Kim gelmiyor Lerna teyze?"

"Haşlama et yapayım diyorum, yanına iç pilav. Ha bir de topik. Rüstem Bey oğlum sever."

Biraz düşündükten sonra, "Aaaa bak aklıma geldi. Havidz yapayım ben size. Ayhan Bey, garibim o da sever..." dedi Çilem'i duymazlıktan gelerek.

Emine, "Havidz ne?" diye sordu.

"Tatlı, tatlı. Sütlyü tatlı. Ahh aahh rahmetli anneciğim çok güzel yapardı."

Çilem, "Selvi ablayı çağıracağız değil mi?" dedi.

"Serin..."

"Serin değil Lerna teyze Selvi, Selvi! Hani yeşil eve taşınan..."

"Selvi... Çağıracağız tabii, şeref konuğu olarak," dedi ve gülererek devam etti, "Ben ona dargındım ama olsun..."

Emine: "Yok artık! Niye dargınsın kuzum?"

"Birlikte kâhke yapacaktık, hani Eminönü'ne gittiğim gün ama o gelmedi."

"Eminönü'ne giderken Selvi vardı ya hani yanında?"

"Yoktu..." dedi kaçamak sesi.

Emine, Lerna Hanım'ın iyice bunadığını düşünüyordu. Çilem'in kulağına eğilip, "Bak gördün mü, Selvi olmadan gitmiş. Başiboş bırakmamak lazım, Allah korusun kaybolur sokaklarda. Çok üzülüyorum, gittikçe daha kötü oluyor, yarın bir gün bizi de unutmaz inşallah..."

Çilem biliyordu o gün Lerna Hanım'ın yanında Selvi'nin de olduğunu ama verilmeyen sözlerin yükünü taşıyordu artık. Sır doluydu evlerin içi zaten, herkesin bildiği dile gelmeyen sırlarla doluydu kaskatı, soğuk duvarlar.

Marika'nın tezgâhında büyük kavanozlar içinde şekerlerin ve bisküvilerin olduğu bir bakkal dükkânı vardı. Eğlenceli bir dükkândı. Her gelen Marika ile sohbet ediyor, dertlerini anlatıyordu. Ada insanların çok güzel dertleri vardı. İstanbul gibi değildi. Aslında biraz Adalet teyzemin evinin sokağına benziyordu. Sessiz ve usul usuldu insanlar. Ada insanların benim gördüğüm insanlardan tek farkı sürekli kahkahalarla gülüyor olmalarıydı. Her şeye gülüyorlardı, dertlerine bile. Zaten böyle böyle dertleri güzel geliyordu bana.

Payidar amca, kendi dertlerine gülmeyen tek insandı. Ben onun gidip-gelen, kalan-kaçan halini izlerken arada bana dönüp, "Adaletsiz bu dünya," derdi.

Ona ne mi olmuştu? Yanlışlıkla savaşa katılmıştı. Yok katılmamıştı ama arada kaynamıştı işte. Marika'ya göre bok yoluna gidip yatmıştı içerde... Payidar amcamın da hikâyeleri vardı. Her gün adadaki köyleri gezmeye gidiyorduk. Her gezimizde başka bir hikâyeye anlatıyordu ve sanki o zaman aklı gidip gelen Payidar amca olmuyordu. Birlikte tepelerdeki köylere gidiyor, terk edilmiş evlerin pencerelerinden içeri bakıyorduk. İlk kez keçi görmüş, korkmuştum. Birkaç gün sonraysa keçilerle beraber dağ tepe tırmanmaya başlamıştım. Payidar amcayla arkadaş olmuştuk, bazen sanki benim yaşlarımda haylaz bir çocuk bazen de yaşlı bir adam gibi oluyordu. Yine de korkmuyordum ondan. Hiç unutmuyorum, bir akşam hep beraber yemek masasında otururken, bana bakıp "Dayısının gülü!" demişti. Şaşırmıştım. Benim hiç dayım olmamıştı, Adalet teyzemin dediğine göre beni onun kızı sandığı için kendisini de dayım sanıyordu. Zaten Adalet teyzem Payidar amca ile ilgili konuşurken hep "Sanıyor," derdi.

Sevmiştim Payidar amcanın sanmalarını; ona "dayı" demeye başladım. Ona dayı deyince Adalet

teyzeme "anne" demeye başlamıştım, çünkü teyze deyince Payidar dayım kızıyor, "Bak sana da gelirler" diyordu.

Benim gelmesinden tek korktuğum babaannemdi. Annemi, babamı ve beni reddetmişti ama onun sağı solu belli olmazdı. Adalet annemin dediğine göre beni annem ve babamla gitti sanıyordu ya da sanacaktı. Annem ve babam nereye gitmişti bilmiyordum ama her nereye gitmişlerse babaanneme göre ben de onlarla gitmiş olmalıydım, öyle sanmalıydı.

Sanmak güzeldi ama en çok Payidar dayıma yakışıyordu. O sandıkça ben mutlu oluyordum ama buna rağmen babaannem ve onun soylu kanunları beni bir gün alıp götürecek korkusundan kaçamıyordum.

"Kendi kanına yatırılmış tavşan gibi ölüydü kadın."

Selvi, penceresi önünde duran yeşil kadife koltukta uyuyakalmıştı. Rüzgârla beraber metruk binanın birbirine çarpan pencerelerinin sesleriyle uyanıp binayı izlemeye başlamıştı. Sanki metruk bina Selvi'yi uyandırmıştı bir anda. Bu sırada sokağın başında iki kişi görüldü. Kim olduklarını seçemedi Selvi. Perdeleri ve ışıkları kapadı, korkuyordu.

Günlerden perşembeydi...

Fanilerin gelmesinden, onu buradan alıp kendi saraylarına kaçtırmalarından korkuyordu. Ceviz konsolun çekmecesinde duran tabancayı aldı ve şakağına dayadı...

Buz gibiydi demir, buz gibiydi geçmiş, buzun altında kaynıyordu yaralı ruhların korkuları. Kendi kaynar yaralarında öleceklerdi çaresiz. Boğulmaktan değil, acıdan değil, sıcaktan soğuktan değil; kimsesizlikten, anlatamamışlıklarından...

Günlerden perşembeydi... Evet, günlerden perşembeydi...

Rüzgâr servi ağaçlarının dallarını kimsesiz metruk binanın pencere kanatlarına çarpıyor, iki Kuzgun metruk binanın etrafında dönüp duruyordu. Selvi'nin şakağı soğumuş, gözleri yumulmuş, sol elinin yumruğu sıkılmıştı.

Günlerden perşembeydi...

İçi kaynıyordu Selvi'nin. Harlanmıştı anıları, yakıyordu içini ama acıımıyordu Selvi'nin canı.

Kim üzülecekti? Önemli miydi ölünün ardından birinin üzülmesi?

Lerna Hanım üzülür ve bu sefer kesin yitirirdi aklını. Rızvan Efendi vicdan kanserine yakalanırdı. Emine ağlardı, Çilem umudunu kaybederdi. Ayhan yine anlamaz her gün mezarına gidip "Selvi biraz zayıflamış. Size de selam söyledi," derdi. Sofie konuşmazdı yine. Rüstem bunu da sindirirdi.

Parmağını tetiğe dayadı Selvi. *Günlerden perşembe...*

İki Kuzgun metruk binanın etrafında uçmaya devam ediyor, tuhaf sesler çıkarıyorlardı.

Sokak yabancı bir ayak sesini ağırlıyordu. Topuğu sert, bıyığı burulmuş, dokunuşu mide bulandırıcı, nefesi ölü...

Günlerden perşembeydi. Şehir karışıyordu... Önce bir çığlık duyuldu... Şehir kararıyordu...

Ardından silah sesi... *Günlerden perşembeydi...* Derin, ölümlü bir rüzgâr sokağın bütün tozunu kaldırmıştı ve...

Serviler yapraklarını döktü ölülerin toprağına ve fısıldadı *kadının* ismini. İki Kuzgun az önce uçup gittikleri dala yeniden kondu. Gecenin karanlığı bir hortum gibiydi. *Günlerden perşembeydi...* Lerna Hanım ve Çilem perdelerinin arkasından gözlediler sokağı korkuyla.

Karanlıktı, bir şey görünmüyordu. Rüstem hızlı adımlarla sokağa çıktı. Çıkmaz sokağa uzanmış bedene yaklaştıkça adımları daha hızlandı. *Günlerden perşembeydi...*

Koştı... *Kendi kanına yatırılmış tavşan gibi ölüydü kadın.* Rüstem omzundan tutup çevirdi kadının

gövdelerini gecenin karanlığına. Ayhan ve Rızvan Efendi yaklaştı kendi kanına yatırılmış kadına.

Marika'nın anlattığına göre onun büyükannesi ve akrabaları bağlarını bahçelerini bırakıp adadan göç etmek zorunda kalmıştı. Marika ve annesi gitmemiş fakat bir korku hastalığına yakalanmıştı. Zavallı Marika bir sabah silah sesiyle uyanmış, annesinin ölü bedenini evin avlusunda bulmuştu. Büyük bir acı içinde isyan etmiş ama yine de gitmemişti. Burada doğmuştu, burada ölecekti. İnsan doğduğu yerde ölmeliydi.

Onun gibi gitmeyip adada kalanları her gördüğümde gidip de arada bir gelenlerden ayırabiliyordum ve onlara hep "gitmemişler" diyordum.

Gitmemişlerin bazıları çok neşeli, bazılarıysa yüzlerine oturmuş hüznle yaşıyorlardı. İkisinin ortası yoktu. Adalet annemin İstanbul'daki komşusu Lerna teyze gibiydiler.

Tedirgin, ağlamaklı, susmuş ve oldukları yerde durmuş.

Onlar gitmemişken biz bir şeylerden gitmiş, kaçmış bu gitmemişlerin yanına sığınmıştık. Aslında babaannemin yapmamı istemediği her şeyi teker teker yapıyor ve yaşıyordum. Ama yine de ayrılmıyordum korkunun korkunç yüzü ensemde. Korktukça daha çok korkuyordum. Korkularım, korkutuyordu büyüyen, yaşları deviren çocukluğumu. Marika'nın annesi gibi korku hastalığına yakalanmaktan ve bu yüzden Payidar dayım gibi aklımı yitirmekten korkuyordum. Adalet annemden başka kimsem yoktu.

"Kimsesi yok mu?" diye sordu polis memuru.

Gözlerinde öfke, ellerinde korku olan Rüstem: "Yok herhalde, bilmiyorum, kimse gelip gitmezdi, yalnız yaşıyordun..."

Ağlamaktan sesi çatallaşmış Emine, "Bi biz vardık, bizi de bırakıp gitti işte..." dedi ve sandalyeye yığıldı.

Polis memuru: "Kimsesiz yani?.." diye sordu.

Rüstem titrek sesiyle, "Cenazesini kaldırırız," dedi.

"Ben kimsesiz miyim Adalet anne?"

"Olur mu öyle şey... Sen kimsesiz değilsin, nereden çıktı şimdi bu?"

Kim olduğumu, kime dönüştüğümü bilmiyordum. Hayatım "kim" oluşlarımla üçe ayrılmıştı. Büyük evde yaşayan ben, Adalet annemin evinde yaşayan ben ve adaya gelen ben.

Ben, kim?

Ben kimsin?

Kim, benden daha çok kaçtı kim olmalardan?

Ben hangisiyim, hangisi olacağım?

Ve önemli mi kim olduğum?

Biliyor muydum bu kimsesizliğin çıkmazına döneceğimi? Kimseyi kaybetmemiştim henüz. Hangi yüz benimdi bilmiyordum. Silip silip aynı şeyi yazmıyordum o zamanlar. Dünyanın en güzel yalanlarıyla büyütüyordu dünya beni. Payidar dayımın rakı kadehine düşen sineğin alkolik olma ihtimalini düşünüyordum. Saçma! Ama yine de çocuktum işte.

Tutup tutup öpüyordu ihtiyar kadınlar beni. Her sabah yanağımdan makas alıyordu Marika. Adalet annemse koynunda uyutuyordu huzuru kardeş edinmiş ellerini saçlarımda dolaştırarak... Bir gün bir cam bilye içine hapsolacağımı ve yıllar boyu geçmişin attığı fiskelerle yuvarlanacağımı bilemezdim.

"Ben kimsesiz değilim yani..."

"Değilsin tabii Selvi, annen var, baban var, ben varım. Bak Payidar'la Marika da var artık. İnsan büyüdüğüne küçülür kimsesizliği..."

Ertesi gün öğle namazından sonra toprağa iade ettiler onu. Mezar taşı yoktu. Onu öldüren yoktu. Sadece çıkmaz sokağın sakinleri katılmıştı cenazeye. Ailesi varsa bile nerede yaşıyorlar kimse bilmiyordu. Rüstem ve Lerna Hanım, Emine'yi yatıştırmaya çalışıyorlardı.

Çilem hiç konuşmadan sadece gözyaşı döküyordu.

Ölmüştü işte Sofie. Kurtulmuştu dünya kadın Sofie'den. Kurtulmuştu erkek Suphi kadın Sofie'den... Faniler olan biteni çoktan duymuştu. Herkes bir Suphi'yi bir de Sofie'yi konuşuyordu:

"Aşağıdaki izbe sokakta oturan travestiyi âşığı vur-muş... "

"Şu çıkmaz sokakta oturan dönmeyi mıhlamışlar, te-mizlenemedi gitti buralar..."

Ne travesti, ne dönmeydi oysa Sofie. Âşığı da yoktu. Onlar ölünün ardından böyle konuşurken çıkmaz sokağın sakinlerini mırıltılı bir sessizlik almıştı.

Bedenini toprağa iade ettikten sonra herkes, duvarlarında onlarca intihar mektubunun asılı olduğu ama artık Sofie'nin olmadığı evinde toplandı. Emine helva kavurdu. Çilem, Sofie'nin ayakkabılarını evinin kapısının önüne koydu, Rüstem çiçeklerini suladı, Lerna Hanım herkese kolonya tuttu. Rızvan ve Ayhan evlerinden birer tencere yemek getirdi.

Küçük,

sessiz,

ağıtsız,

duasız bir cenaze eviydi.

Herkes birbirine "Başın sağ olsun," diyordu. Sürekli kolonyalar tutuluyor, helvalar tabaklara konuyor, tencere tencere yemek yapılıyordu. Sofie'nin evi yaşıyordu. Bergen kasetleri; Hümeysra posterleri; perukları, tıraş bıçağı, ölümün izinden giden dizeleri ve etleri ve kemikleriyle yaşıyordu sanki o kimsesizliği sessizlikle örtünmüş evde.

Selvi olan biteni izlerken herkesin yanına tek tek oturuyor, ellerini tutuyor, gözyaşlarına bakıyor ve teselli ediyordu kekremsi sessizliğiyle.

Kimseyi teselli etmemiştim oysa. Zaten kimseyi kaybetmemiştim sanki. Kimse ölmemiş ve ardında sırlı dudaklar bırakmamıştı. Oysa hayatımdaki insanların neredeyse hepsini kaybetmiştim. Şimdi burada, bu sokakta ve bu ölü evinde istediği yaşam değil de ölüm olan Sofie için bakıyordum hepsinin yüzüne teker teker...

Teselli etmek için bakmıyordum oysa.

Bakıp bakıp yüzüme görsünler diye...

Gördüler ve geç de olsa oynamaya devam ettiler oyunlarını.

"Kendi kendine çarpıyor bir annenin bağırını yumruklaması gibi."

Gecenin adını "geç" koymuştu faniler. Geceye varınca zaman, hep "geç" olurdu.

Gece, gün içine gelmekte hiç gecikmezdi ama yine de hep "geç" denirdi geceye. Gündüz külahlıları, gece gelince tam vaktinde silahlanırdı. Silah; bir el, bir ustura, bir tükürük, bir göz süzmesi, kötü bir cinin nefesi olurdu.

İniltiler, yakarmalar, çığlıklar, yeminler, yalanlı itiraflar, dolanlı doğrular ağırlardı gecenin silahlılarını.

Gece denizdi. Kendine; geceye dönünce kararan, bulanık olan, sırlara ağ atan... Sahili, varış noktası; sabah olan. Gecenin sahili, kıyısı; sabah idi. Varılınca; karanlıkta, ağlarda bıraktıkları "sır" olan.

Ve uzun dilliydi gece. Sırlı dilini bir yılanın kıvraklığıyla uzatıp geri çekerdi. Kendi kendine, kendi kendisiyle yaralanıyordu sokağın insanları. Fanilerin gecesini izliyor, dinliyor, görüyor, durdukları yerde duruyor ve devam ediyorlardı metruk binaya bakmaya...

Fanilerin korktuğu, cinler periler, cinayetler uydurdukları metruk bina aslında tam da kendilerini anlatıyordu ötekilere...

Öteki kadınların, öteki yarılarının, öteki uykularını...

Öteki adamların, öteki kadınlarla, öteki uykusuzluk-larını...

Kadın ve adam olma hallerini; öteki olmaya, olup durmaya, durup susmaya, susup dinlemeye, dinleyip dinlenmeye, yaşlanıp kendine yaslananların kefareti gibi; öteki...

"Var"ın az ötesinde , "yok"a göre öteki...

"Yok"un az gerisinde, "var"a göre öteki...

Ortada öteki! İşte büyük semtin, mahallelerin, sokakların tam ortasında şahlanırken vurulup donmuş bir masal atı gibi duruyor. Duruyor ve gölgeliyor dibinde kalan ölülerini ve bir ana bağı gibi bastırıyor servi ağaçlarını metruk bina. Kapısı penceresi kırık, çocukların sidik kokan muşambalarının ağlayışı oluyor rüzgârda birbirine çarpan pencere kanatları. Kendi kendine çarpıyor bir annenin bağırını yumruklaması gibi; öyle ağıtlı, öyle yalnız. Küsmüş akılların, s'us'kun kadınların, us'anmış adamların kentinde korkunun yüzü hiç eksik olmuyor.

Öldü işte Sofie'yle Suphi. Dünya kurtuldu erkek bedenine karışmış kadın ruhundan. Selvi'nin saksılarına şiirler bırakmayacak, Emine'ye ağlamayacak, Rüstem'e bakmayacak, Rızvan Efendi'den çekinmeyecek, Ayhan'la Çilem'e gülümsemeyecekti. Ağdası yeni yapılmış pürüzsüz sırtından vurdular Sofie'yi. Uzandı Afrodite gibi çıkmaz sokağa bedeni. Sürmeli gözleri son kez metruk binaya baktı ve kapanmadı da... Gözleri açık, gözleri korkudan kocaman öldü Sofie. Korktu ama hiç acımadı Sofie'nin bedeni. Yoktu sanki bedeni, hiç olmamıştı. Boşluğun içinden geçti tetikle fırlayan kurşun... Sırtı hâlâ pürüzsüz Sofie'nin ve bedeni yok hâlâ Suphi'nin. Mutlu öldü Sofie. En sevdiği perşembe günü, dostlarının yanı başında metruk binaya baka baka öldü Sofie. Derin bir ohh çekti Suphi... Dünya kurtulmuştu işte ondan. Hem de bir perşembe, dünyanın en güzel perşembesinde...

Oysa bambaşka şeyler olmalıydı ağağta

Kazılmış, oyulmuş yerlerinde ağacın

Buruk mayhoş, daha çok da bir zehir tadındaki

Bir şeyler olmalıydı. Ve sanki

Yıllar var ki saklamışım orda ben.[\[4\]](#)

"Bana ceviz tabut al."

"Ben öleceğim. Geriye kalan sensin Selvi..."

"Hii, Allah korusun," diye sehpayaya vurdu Emine.

"Allah korusaydı şimdiye kadar, korurdu onca kötülükten, acıdan... Sofie'yi de korusaydı ya! Allah'mış!.. Öleceğim yahu, bırakın, gidin başımdan Selvi'yle yalnız bırakın beni..."

Rızvan Efendi, Lerna Hanım'a baka baka yine keçileri kaçırdı diye içinden geçirirken Ayhan mobilyalara çarpa çarpa salonun kapısından içeri girdi ve kucakladığı tabutu salonun ortasına koyarak, "Bu olur mu?" diye sordu koltukta yatan Lerna Hanım'a.

"Olmaz. Bu sunta! Ben ceviz istiyorum. Hem bu annenin tabutu yahu! İstemem ben başkasının tabutunu. Git onu yerine koy, bana ceviz tabut al."

"Yahu hasta değilsin, turp gibisin, öleceğim diye tutturdun," diyen Rızvan Efendi'yi bir gülme tutmuştu. Ayhan çekinerek de olsa "Tamam, o zaman ben ceviz tabut alayım, nerden alınır tabut? Selvi sen de gelsene hem anneme de uğrarız, seni soruyordu ne zamandır?" dedi.

Selvi fotoğraf albümünü masanın üzerine koyup yerinden kalktı, Lerna Hanım'ın tüylü yanağına bir öpücük kondurup Ayhan'ın adımlarını takip etti. Sokağın sakinlerinin yapıp etmeleri, dedikleri diyemedikleri yazarını da şaşırtmıyordu artık.

Selvi o muazzam sakinliğiyle deli güzel Ayhan'la büyük caddeleri aşıp mezarlığa vardığında Ayhan annesinin mezarını gösterdi:

"İşte burada yaşıyor..."

Selvi, Feride Hanım'ın mezarı üstündeki kurumuş otları temizlemeye koyuldu, ardından da yanına oturdu mezar taşının.

"Bak anne sana Selvi'yi getirdim. Hani Solmaz teyzenin kızı Adalet'in evinde kalan Suna ile Cevher vardı ya, bir ara bizim oradaki yeşil evde oturuyorlardı. Onun kızı işte. Nasıl da büyümüş değil mi? Valla ilk gördüğümde ben de tanımadım. Ama gözlerinin rengi hiç değişmemiş. Bal gibi bal..." dedi ve mezarın yanında oturan Selvi'nin dizlerinin önüne çömelip utangaç yüzüyle "Hatırlamadı, ihtiyar işte unutuyor artık," dedi.

Selvi, Ayhan'ın tüysüz yanağında gezdirdi beyaz ellerini. Ayhan'ın içi kaynamışken, gözleri kapalı, derisi tutuşmuşken, Selvi mezarın yanından kalkıp diğer mezarlar arasında yürümeye başladı. Ayhan şaşkın ama sorusuz, Selvi'nin peşinden gidiyor, bir yandan da geride kalan annesinin mezarına bakıp "Bir dakika anne, hemen geliyorum," diyordu.

Yürüdüler mezarlar arasında. Taşlardaki isimlere baka baka, isimleri akıllarında tuta tuta. Mezarlar arasında dolaştıktan sonra semtlerinin marangozuna girdiler. Ayhan, sandalye zımparalayan Muammer Usta'ya "Bize bir ceviz tabut yapabilir misin?" diye sordu.

Kırışmış yüzündeki şaşkınlığı gizlemeden: "Ne yapacaksın lan tabutu? Ne işler çeviriyorsun dingil?"

Ayhan kekeleyerek, "Lerna Hanım istiyor, illa ceviz tabut diyor," dedi.

Yerinden kalkan Muammer Usta "Lerna Hanım da kim?" diye sordu ve Selvi'ye dönüp "Sen anlat bu işin aslını kızım, bu deli ne işler döndürüyor yine?"

Selvi az ileride gördüğü masanın üzerindeki kalemle kâğıdı alıp yazdı ve Muammer Usta'ya uzattı: "Lerna benim. Bizde adettir tabutlarımızı önceden alırız. Yapar mısınız?"

Şaşkınlıktan ne diyeceğini bilemiyordu Muammer Usta "Ben hiç tabut yapmadım ama... Memleket neresi ki sizin?"

Selvi yazdı: "İstanbul."

"Haa... Öyle adet de hiç duymamıştım ama yaparım, tamam. Allah uzun ömür verir inşallah..."

Selvi ve Ayhan kıkırdarak caddeden yokuşa, yokuştan çıkmaz sokağa doğru yürürken Muammer Usta olan biteni çarşı esnafına çoktan yetiştirmişti. 20 gün sonra ceviz tabut bitmiş, Lerna Hanım'ın salonundaki yerini almıştı.

Sonra mı?

Sonra, Marika'nın bakkal dükkânına telefon geldi ve ertesi gün İstanbul'a döndük. Yurdanur halam âşık olduğu adamla evlenmek istemiş, babaannemin evlilik kararına karşı gelmesine dayanamayıp intihar etmiş, babaannemin kalbi dayanamayıp durmuş.

Bu kadardı işte. Bu kadar basitti. Yurdanur halam ölmüştü. Onu dedemin hayaleti, babaannemin soy sop, kök saplantısı öldürmüştü. Ve kendini öldürürken nereden bilsin güzelim Yurdanur halam, katilini de öldüreceğini... Oysa ölmek değil de öldürmek çok güzeldi o büyük evde...

Keşke halam Yurdanur da ölmeyip öldürseydi babaannemi. Ama olmamıştı işte. Babaannemin ölmesi için kendini de feda etmişti sanki. Tam üç ölü çıkmıştı o evden. Birini ben, ikisini Yurdanur halam öldürmüştü...

Ağlamıştım, çok ağlamıştım ama özen göstermiştim dökülen gözyaşlarımın adı sadece Yurdanur olsun diye... İki ölüm haberinden birine üzülüp diğerine sevinmek tuhaftı ama alışmıştım işte. Başka bir insan olmaya başlamıştım. Masallarda var mıydı benim gibiler? Onları bilmiyordum, hiç masal bilmiyordum ama Adalet annemin anlattığı hikâyelerde yoktu benim gibi biri. Ne biçim bir hikâyeydi benimki ya da ne biçim bir kahramandım ben...

Bir ölüme feryatlar yakıp ötekine coşku dolu gözlerle bakıyordum. Günlerce ağladım... Servilere, mezarlara, süt bardağıma, halamın roman kahramanlarına, sedef işli tarağına bakıp bakıp ağladım. Halamın ölümüne neden olan babaannemin de ölümüne "oh" çektim. Oysa böyle öğretmemişti Adalet annem bana. Babaannemi de anlayabilmemi istiyordu ama anlamıyordum, anlamak da istemişyordum işte. Nihayet numara yapmasına gerek kalmadan sıkışıp duruvermişti kalbi ve o leş kokuşmuş nefretli ruhu. Kurtulmuştu dünya ondan.

Bu arada ülke yine savaşıyordu, insanlar yine yaşıyordu. Sokaklarda çatışmalar bitmiyordu. Yolda yürürken bile ölebilirdi çocuklar. İki taraf vardı ve birinden birini seçmek zorunda kalıyordu insanlar. Ortada kalan her iki karşı tarafın arasında vurulabilirdi.

Ülke de tuhaf bir hikâyenin içindeydi işte. Yurdanur halamın ve babaannemin cenazesini kaldırdığımız günden bir hafta sonra insanlar birbirlerinin yüzüne sağlıklı sollu tokatlar patlattı

sertçe. Tokat delisi oldular. Bu tokatlaşma dedemin "en kötüsü" dediği savaşlardan biriydi. Yani; iç.

Yani; içerde.

Kendi içlerinde.

İç savaş olduğu için dışarı, sokağa çıkmak yasaktı.

Sadece köpeklere izin verdiler.

"Sırlar sırlılarda kalır Ayhan."

Sokaklar affetmemiştı fanileri. Kimilerine sığınak, kimilerine mezar olmuştı. Çıkmazdı işte çıkılmıyordu. Çıkmak istemiyordu ceviz tabutundan, öğle uykusuna yatan Lerna Hanım, çıkmak istemiyordu Rüstem, çıkamazdı Ayhan. Bir sabah tezgâhın arkasında birasını içerken küçük mavi kapıdan içeri giren Selvi'yi görünce boğazında asit yakıcılığında bir acı hissetti. Korktu, titredi, "Hoş geldin Selvi. Ne lazımdı? Sabun, pirinç, çay, sünger? Hiçbiri yok. Bira var, makarna var, son paket bulguru Emine aldı sabah, kısır yapacakmış. Sana da getirir kesin; nar ekşisi bol..."

Selvi dükkânın boş raflarına bakarken tezgâhın arkasında duran tabutu gördü ve tezgâhın arkasına geçip tabutun kapağını açtı. Fotoğraflar, kolonya şişesi, tarak, kadın elbiseleri, naylon çoraplar, tutam tutam saç, kirli beyaz bir yastık ve Feride Hanım'ın ölü kokusu...

Ayhan başını öne eğdi ve kızgınlıkla "Sana ne lazımdı?" diye sordu tekrar.

Selvi'nin delici bakışları Ayhan'ın tüysüz yanaklarında dolaşıyor, dudaklarına ustura keskinliğinde çizikler atıyordu. Çocuk kaygıları büyüyle çok olmuştı. Uçmuştu Ayhan'ın aklı çoktan. Bir deli güzellik kalmıştı aklının kalan parçalarından. İstese daha da delirir ya da belki daha da aklar paklardı aklını ama istemiyordu ki. Dünya zaten kötüydü.

"Rızvan Efendi var ya o aslında... O aslında..." diye başladı ama durdu aklı, sustu hainliği. Devam etseydi, kendi acısını yüzüne vuran Selvi'ye patlatacak sandı geçmişin tokadını. Ama sustu Ayhan, susturdu Selvi'nin hareketsiz dudakları aklı eksik, korkak, sevgisiz Ayhan'ı.

"Sus Ayhan sus. Çıkmadı zaten sırların benden ama sen sus yine. Çıkmasın sırlar o deli güzel dudaklarından. Anlatma bana hainliği. Hem öğretmedi mi annen sana sırlar sırlılarda kalır diye... Uykusuzum ben o sırları öğrendiğimden beri ama bak vermedim sırları. Geri dönmeyecek nasılsa..."

Sustu Ayhan'ın sırları bir anda. Oturdu sırlı dudakları az önce kalkmaya yeltendiği yere. "Şimdi sen tabuta bakıp bana deli diyeceksin değil mi? Eskiden bu dükkân mal doluydu. Lerna Hanım'ın mahlebi, Rızvan Efendi'nin peyniri bendendi. Benden alırlardı basbayağı. Şimdi de alıyorlar ama ne varsa. Eğer istedikleri yoksa ben caddedeki Laz Seyfullah'tan alıp onlara getiriyorum."

Selvi gülümsedi, elindeki kâğıdı Ayhan'a uzattı.

Ayhan heyecanla, "Kırmızı mercimek, pirinç, zeytinyağı, taze fasulye, domates salçası, yoğurt, nane..." diye mırıldandı ve hızla dükkândan çıkıp fanilerin işlek caddesindeki Laz Seyfullah'a doğru yol aldı. Ayhan'ın ardından dükkândan eve doğru yürüyen Selvi, metruk binanın önünden geçerken Lerna Hanım'ın onu çağırdığını duydu.

"Selvii kızım gel, gel bak hayat veriyorum..."

Lerna Hanım elinde küçük bir kürekle toprağı kazmaya çalışıyordu. Yanına diz çöktü Selvi ve zayıf ellerini geçirdi toprağa. İkisinin de tırnak araları simsiyah, çıplak diz kapakları kıpkırmızı olmuştı. Kazıyorlar, kokluyor, dokunuyorlardı toprağa. Kızmıştı Selvi toprağa. Arıyor arıyor ama bulamıyordu. Lerna Hanım nefesinin sesinin kızgınlığını duyduğu Selvi'nin toprakla dolmuş sıkılmış yumruğunu tuttu:

"Yaşam burada başlar ve burada biter kızım..."

Selvi avucundaki toprağı yüzüne doğru götürdü. Saatlerdir servi ağacının dalından Lerna Hanım'ı izleyen Kuzgunlardan küçük olanı hızla aşağı doğru indi ve Selvi'nin yanına kondu. Lerna Hanım Kuzgun'a dönerek "Hoş geldin," dedi.

Selvi, korku ve endişeyle Lerna Hanım'ın gözlerine baktı. Lerna Hanım, "Ne oldu? Korktun mu?" dedi ve sonrasında hiç beklenmedik kısa bir kahkaha attı. "Korkma delirmedim. Seninle de konuşuyorum, sen cevap veriyor musun? Ha sen, ha bu Kuzgun. Hem o da konuşuyor bilmiyorum mu sanıyorsun? Sen beni iyice deli belledin herhalde..."

Selvi'nin şaşkınlığı sürerken Kuzgunlardan büyük olanı da indi toprağa. Lerna Hanım toprağa kavuşmayı bekleyen köklü çiçekleri çıkarıp ekmeye başladı.

"Bunları ekme mevsimi biraz geçti ama olsun. Her sabah ben gelir bu çocukları sularım, birkaç haftaya bunlar daha da canlanır. Sen de gel e mi? Konuşmak lazım, dokunmak lazım. Sen konuşursun bu güzellerle. Bizim köydeki evin bahçesine de ekerdik bunlardan. Annem çiçeksiz yaşayamazdı, çiçek gibi de öldü."

Lerna Hanım'ın annesi çiçek gibi kuruyup ölmüştü kızının kahrından. Çiçek gibi yaşamış çiçek gibi ölmüştü işte. Önce bahçesindeki çiçekler sonra da kendi solmuş, çürümüş toprağa dönmüştü. Aradan yıllar geçse de geçmemişti Lerna Hanım'ın vicdanının yakıcı azabı. Yaşamındaki herkes tarihinin sayfalarında birer birer ölüyordu bir fotoğraf bile bırakmadan. Her gün baktığı fotoğraf albümündeki yüzlerin, ellerin, omuzların hiç-birini tanımıyordu aslında Lerna Hanım. Albümdeki tüm fotoğrafların sahipleri de ölmüştü herhalde. Eski komşusu Adalet onu ziyarete giderken eskicilerden, sahaflardan toplardı fotoğrafları. Sonra bu kutsal görevi farkında olmadan Rızvan Efendi almıştı, vicdanının azabını bir nebze azaltabilmek için. Vermemişti hiçbir sırrını kimse, birbirine. Sırlar sadece sırlılarda kalıyordu.

Lerna Hanım metruk binanın bahçesinin eski mezar halinin hatırına her bahar çiçekler ekiyor, toprağı temizliyordu. Onlarca yıl önce göçmüş hiç tanımadığı ölüleri kendi ölüleri bilmişti. Annesi, babası, Seyit, Leda, Hristamos burada yatıyordu. Dualarla, anılar ve acılarla ekiyordu çiçekleri. İlk defa yalnız değildi dualarını mırıldanırken ve deliliğiyle bir yandan da kikirderken. Yaşlı ellerindeki toprağı silkeleyip ektiği çiçeklere baktı ve "Hoş geldiniz," dedi.

Selvi'ye dönüp korkunç yüzüne baktı, "Sen gittikçe annene benziyorsun ama Suna'ya değil Adalet'e... Ahh ne güzeldi Adaletciğimin sardunyaları, ıtırıları..."

Selvi'nin korkunç yüzü duyduğu kekremsi acıyla daha kararsa da zoraki bir gülümsemeyle yumuşadı. İki Kuzgun bu iki kadını yalnız bırakıp dallarına konmuştu çoktan.

Lerna Hanım kuzgunlara doğru kaldırdı başını; "Sizin çiçeğiniz Selvi bana, bizim çiçeklerimiz size emanet çocuklarım," dedi ve Selvi'nin koluna girerek metruk binanın demir kapısından ağır adımlarla ilerledi. Bahçenin çıkışında Selvi durup kafasını Kuzgunlara çevirdi.

Küçük Kuzgun: "*Geri döndüğün için gerçekten mutlu musun?*" diye sordu.

Selvi başını hafifçe öne eğdi.

Evet, mutluydum. Halam Yurdanur'un ölümüne rağmen mutluydum. Adalet annemle evimizde,

kendi ülkemizdeydik nihayet. Hiç dışarı çıkmıyorduk. Dışarı çok sesli ayakların, nefesi kokmuş ağızların ve toprağı unutup silahların demirine sarılmış ellerindi.

Evimizse sadece bizimdi. Bizim sarayımız, bizim toprağıımız, bizim ülkemiz...

Evimizin ve sokağıımızın dışında kalan her yer bir savaş alanı gibiydi.

Camekânlı balkonda oturan Lerna teyze dışarıda olan bitene dair, "Sizin sağcılarla solcular çarpışıyor yine..." demişti bir keresinde.

"Sağcı ne demek Adalet annem?"

"..."

"Solcu ne demek?"

"..."

Biliyordum, ellerimden biliyordum. Sağ elim dedem, sol elim babam.

Sağ ayağıım babaannem, sol ayağıım annem.

"Sağ ve sol elimin avuç içleri birbiriyle hızla ve sürekli çarpışınca ne olur Adalet annem?"

"Alkış."

Yukarıdakiler, yani bu savaşı çıkaranlar alkışlıyorlardı; zevkle, şehvetle, ağızlarından tükürükler saç a saç a, , daha hızlı daha hızlı... Yetmiyordu alkışlamaları. O kadar hızlı alkışlıyorlardı ki kan akıyordu birbiriyle çarpışan ellerinden. Sonra o kanlı sokaklarda ayaklarıyla da rap rap, rap rap yürüyorlardı.

Sağ sol, sağ sol!

Rap rap, rap rap, rap rap!

Alkışşş! Sokağı çıkamak yasak! Rap rap!

Evimiz ülkemizdi; dışarı düşman ülke. Artık bizim de düşmanımız vardı.

Çok yaşasın kendi ülkemiz! Komşu ülkemizdeki Lerna teyze de dışarıdaki düşman ülkeyi sevmiyordu. Arada ülkemizin arka bahçesinden onun ülkesine giriş yapardık. Taş gibi kâhkeleri süte batırır dost ülkemiz içinde gezer, incik cıncık eşyayı karıştırırdım. Komşu ülkenin sahibi Lerna teyze sürekli ölen kocasından bahsederdi. Gençti ama yaşlılar gibi ağlanıyor, sürekli unutup, bazen dalıp gidiyordu. Biraz Payidar dayıma benziyordu. Onun da aklını iç ve dış olan kötü savaşlar götürmüştü. Dayım kadar kötü durumda değildi ama arada beni "Serin," diye çağırıyor, adımın Selvi olduğunu söyleyince "Ve serin serviler yatan kabrinde..." diye mırıldanıyordu.

Evet, mutluydum... Sokağı çıkamak yasak, rap rap!

Bizim ülkemizde savaş yok, komşu ülkeyle dostuz, alkış yok, rap rap yok, tokatlaşma yok sağlı solu. Yaşasın ülkemiz, yaşasın komşu ülke!

Yine de geçmiş bırakmıyordu peşimi. Bazı geceler uykularımdan dedemin kalbine attığım imdikle uyanıyordum. şimdi bu tokatlaşmaları görse Yürdanur halamın cesedinin kokusunu duysa, babaannemin musalla taşına uzanmış soluksuzluğuna akan kaynar suların sesini işitse, annemle babamın kaçışını öğrense kim bilir ne kadar üzüldü...

Sahi üzüldür müydü? Pişman olur muydu?

Olmazdı tabii. Ben de o yüzden öldürdüm onu. Ülkemi, ülkelerimizi korumak zorundaydım. Adalet annemi, komşu ülkenin sahibi Lerna teyzeyi korumak zorundaydım.

Ya annemle babam? İç savaşın içindelerdi hâlâ. Alkış, rap rap ve tokat delisi olmuşlardı. Onları koruyamamıştım. Onların davasının altında ezilip kalmıştım. Büyük evde yaşadığımız zamanlarda dedemle babaannem, büyük evden ayrıldıktan sonra annemle babam beni Adalet anneme teslim etmişti. Hayatlarında verdikleri en adaletli karardı bu. Ama onu da alacaktı benden dedemin hayaleti. Hem de kendi oğlunu yolundan döndürmek, temizlemek, aklamak pahasına... Dedem ve babam gibiydi onlar da. Öldürdüğüm dedemin hayaleti onun bedeninde gelip girdi hayatımıza...

"Devlet başa Kuzgun leşe."

"Anlatmıştım ya ben sana... Ocağımıza soktular anarşist köpekleri. Hepsi devlete baş kaldırıyorlardı. Olacak şey mi? Benim oğlum da onlar gibiler yüzünden düşmüştü kodeslere. Gözüm gibi baktım ben oğluma, büyüttüm, okuttum. Canı vatana helal olsun ama o anarşistlerle ahbap olunca girdiler aslanımın kanına... Ben de gittim devletin kapısına, verdim isimlerini alıp götürsünler, alıp götürsünler ki; oğlum kodesten çıktığında onu buraya yanıma alayım, kafasını karıştırmamasın anarşistler, yine durmasın devletin karşısında. İstemedim onları yalan değil. Hem kim ister ki anarşistlerle dip dibe yaşamayı? Devlete karşı duranla yan yana durulur mu Ayhan?"

Emine bakkal dükkânın küçük kapısının ardından duymuştu Rızvan Efendi'nin Ayhan'a söylediklerini. Hızlı adımlarla geldiği yoldan çıkmaz sokağın sonuna doğru ilerlediğinde Selvi'yi metruk binanın bahçesinde servi ağaçlarından birinin gövdesine yaslanmış otururken gördü. Sırtını servi ağacına yaslamış etrafındaki çiçeklerin yapraklarına dokunuyordu. Yanına gidip oturduğunda Selvi sanki onu görmemiş gibi istifini bozmadan yapraklara dokunan ellerine bakmaya devam etti.

"Bu bahçede ağlarken Lerna Hanım duymuş, haber vermişti burada bir çocuk olduğunu," dedi Emine. Selvi devam ediyordu toprağın can verdiği yapraklarla konuşmaya. Emine hiç şaşırıyordu artık Selvi'nin umursamazlığına. Umursamazlık değil başka bir şeydi zaten onunki. Her şeyden haberi varmış gibi, *hepinizin ciğerini biliyorum ben, bana anlatmayın bu hikâyeleri* der gibi bakıyor, duymuyordu. Kapalıydı Selvi'nin kulakları, elleri, gözleri... (*Savaşı insanların gözleri, kulakları, dudakları çıkarıyor demişti annem...*)

"Sonra büyüdü işte... Kocaman kız oldu. Kimliği yok. Okula yazdıramadım, Rüstem öğretti her şeyi. Devletin böyle bir insanın yaşadığından haberi bile yok... Kimse de gelip sormadı. O da sormadı hiç biliyor musun?"

Kuzgunların sesleriyle irkildi Emine. Korkuyordu Kuzgunlardan ve Selvi'nin korkunç sessizliğinden. Aslında bazen boğazına yapışmak geçiyordu içinden. Oysa konuşsa daha çok korkacaktı, biliyordu ama yine de içinde bir yer, Selvi'nin sessizliğiyle Emine'yi acıtıyordu. Selvi, Emine onun gözlerinin içine bakarken yavaşça kalkıp metruk binanın bahçesinden dışarı çıktı. Emine az önce Rızvan Efendi'nin anlattıklarını söyleyebilirdi, onu acıtabilirdi ama sustu. Kendi acısını duysun istiyordu. "Niye bir şeyler söylemiyorsun, niye konuşmuyorsun Selvi!" diye bağırdı. İki Kuzgun Emine'nin bağırmasıyla birlikte Selvi'nin başında dönerek uçmaya başladı. Selvi durdu, Emine'ye döndü. Gözleri dolmuştu Emine'nin.

Selvi hiçbir şey söylemeden o ölümcül bakışıyla Emine'nin yüzüne bakıp arkasını dönüp kuzgunlarıyla birlikte bahçeden dışarı çıkarken kalıverdi Emine metruk binanın bahçesinde o ağlayan kız çocuğu Çilem gibi. Gelip onu da biri alsaydı ya şimdi. Ama yok kimse almadı onu. Doğrulup kalktığı anda, Rızvan Efendi Ayhan'ın dükkânından çıkmış ağır ağır yürüyen Selvi'nin peşinden hızlı adımlarla ilerliyordu. İki Kuzgun Rızvan'ın gelişiyle dallarına uçtu.

Rızvan Efendi vardığında Selvi'nin ağır adımına; tuttu kolundan, çevirdi kendine.

Selvi bakamıyordu Rızvan Efendi'nin yüzüne...

Onu hatırlıyorum. O zaman kırmızı yüzünden daha kırmızı bir burnu, haşmetli bir cüssesi ve pos bıyıkları vardı. Sorulu kızgın bakar ve balık kokardı. Kendi ülkesinden kovulmuş, bizden az zaman

önce gelmişti ülkemizin topraklarına. Dedeme benziyordu. Konuşmazdık hiç onunla. Oğlu varmış, terk etmiş yıllar önce. Dedemin babamı kovuşu gibi kovmuştu belki o da oğlunu. Kırmızı bir kamyoneti vardı. Eşya taşıyordu. Adalet annem onun için üzülürdü. Deniz üstünde yol alan balıkçı teknesinden asfaltın kalabalığından biri olan kamyonete talim etmişti kendini. İyi insan, derdi. Zaten Adalet anneme göre herkes iyi ama eksikti.

Tanımadığım, hiç görmediğim onlarca insan vardı hayatımızda. Tıkış tıkış, tıka basa insandık. Kentin sokaklarının, caddelerinin, bahçelerinin, avlularının, sokak başlarının her biri mezar, her biri tıka basa insandı. Ağlayan gülen, susan konuşan lanetli yüzler akıyordu şehirler boyunca sınırın çizdiği toprakların altında. Tarihleri birbirlerine kaldırdıkları elleriyle, yumruklarıyla, silahlarıyla yazıyorlardı... İnsanların eksik yanlarıyla küçülüyordu dünya ve biz zavallı faniler paylaşamıyorduk onu...

Birbirlerinin yüzlerine hiç bakmamışlardı. Rızvan Efendi, Selvi'nin kolunda yeşil cumbalı eve girmiş, ekru renkli koltuğun karşısındaki yeşil kadife koltuğa oturmuştu. Selvi eve girdiği gibi mutfığa yöneldi ve bir süre sonra elindeki tepsiyle içeri girdi. Rızvan Efendi teşekkür etti ve höpürdeterek ilk yudumunu aldı bol şekerli kahveden. Selvi hâlâ bakamıyordu Rızvan Efendi'nin yüzüne. Yorgun bir pişmanlık derin çukurlar örmüştü. Bakınca, o çukura düşüp "gel gel" diyecek gibiydi sanki. Kor gibi yakacaktı Selvi'nin gözleri eğer bakabilseydi. Dedesinin kalbine attığı çimdiği düşünüyordu Selvi. Pişman değildi.

Metruk binaya gözleri dalmış Rızvan Efendi ise "Öldü mü hepsi?" diye sordu. Yüzü buz kesildi Selvi'nin... Dudaklarını ısıırıyor, ısıırıyor, ısıırıyordu... Dedesiyle çınar ağacının altındaki son anları geldi aklına... Kedi, Kuzgun, çınar ağacı, dedesinin elini göğsüne götürüp ölüme titreye titreye gitmesi... Hainliği, çocukluğu, babası, annesi... Rızvan Efendi o kendinden çok emin, sert gözleriyle Selvi'den çıkacak en ufak çıt sesine bile razıydı. Selvi'nin gürül gürül akan sessizliği karşısında boğuluyor, çöküyor, haşmetli cüssesi gitgide küçülüyordu.

Gözleri birbirlerine kilitlenmişken açık kalmış kapıdan içeri giren Çilem, Rızvan Efendi'yle Selvi'nin karşı karşıya oturduğunu görünce şaşırdı.

"Ne yapıyorsunuz?"

Rızvan Efendi mahçup bir telaşla "Sofie..." dedi, "Polis yakalamış vuranı. Rüstem polisler peşine düşmez sandı ama ben biliyordum, peşini bırakır mı adalet katillerin? Kanundan, devletten kaçılır mı? Adalet verecek can almanın hesabını..."

Rızvan Efendi "adalet" dediğinde Selvi'nin gözleri bir anda boşalttı yüklerini. Yüzünün hiçbir kıvrımında tek bir hareket yoktu. Gözlerinden akan yaşlardan başka bedeninin hiçbir noktası hareket etmiyordu... Rızvan Efendi "Hadi bana müsaade," deyip açık kapıdan dışarı çıkmak üzereyken durdu: "Sofie'yi vuran pişmanım demiş..."

Pişman olan Rızvan Efendi'ydi oysa... Şimdi Selvi çağırmadan kendi atlamıştı pişmanlık çukuruna. Orada adalet vardı... Cayır cayır yanıyordu Rızvan Efendi'nin dudakları...

Gülümsedi Selvi. Acı, alaycı, yakıcı bir gülümsemeydi.

Hızla oturduğu yerden kalkıp Rızvan Efendi'nin ardından kapattı kapıyı sertçe.

Çilem'i kolundan tutup merdivenlerden üst kata çıkardı hızla.

Çocuk odasının kapısını açtığında Çilem şaşırmişti:

"Kimin odası burası?"

Odam... Büyük evdeki odam benim sığınağımdı. Buradaki odamsa sadece uykumundu. Uyku odasıydı benim için. Cezalandırılıp kapatılmam gerekmedi hiç. Cevdet ve Cemil amcamın anlattığına göre halam Yurdanur kendini odasının tavanına asmıştı ve onu o halde gören babaannem yine onun odasında kalbinin onun kötülüklerine kızmasıyla durmuştu.

Büyük evdeki bütün odaların duvarları sırlılarına acıyan duvarlardı sanki. Dedemin kalbine attığım çimdiği sadece bahçedeki çınar ağacım gördü. O büyük evin hiçbir odasının duvarına sırrımı bırakmadım ben. Adalet annem sırlarımızı bir yere bırakmamamız gerektiğini söylerdi hep. "Sırlarımız sadece bizindir ve bizim gibi, bizi anlayacak, bizi anladığında biz gibi düşünecek, yeri geldiğinde kendini bırakıp biz olacak diğer bizlere anlatabiliriz," derdi.

O zamanlar yaşadığımız yerde esen rüzgâr sesine karışan sırlı ayak sesleri çok sevdiğim yaprakların hışırtılı seslerini örtüyordu. Pencerelerimizin önünde duran sardunyalardan hepsini arka bahçeye taşımıştık. Perdelerimiz aralanmıyor, kapımız açılmıyordu.

Ya Lerna teyze arka bahçeden bizim ülkemiz geçiyordu ya da biz onun ülkesine.

Onu sevmeye başlamıştım, onun da sırları vardı.

Biraz Adalet anneme, biraz bana benziyordu. Türk değildi. Babaannemin sevmediklerindendi.

Bu arada Adalet annem sık sık dışarıda insanların nefeslerinin ve seslerinin birbiriyle çarpıştıklarını söylüyordu. Sokağa çıkmamız sakıncalıydı ama ben yine de kendimi özgür hissediyordum. Ne büyük evde yaşadığım zamanlardaki gibi yasaklı, ne annemle babamın olduğu zamanlarki gibi tedirgindim. Bir akşam kapımızın tokmağı sessizce vuruldu ama biz duyduk.

Sessizliğe çok alıştık.

Kapıyı Adalet annem açtı.

Annem ve babam geri dönmüştü.

"Ha darbe, ha harbe ne fark eder?"

Faniliğini unutmuş insanlar. İn... san... lar...

Bin yıllık tarihini, tarihine karışan bin yıllık acılarını unutup, adına "hayat" dedikleri günahları dişliyorlar bir elmanın muazzam tadına varır gibi. Muhtaç başlara uzanmayı unutmuş omuzların, birbirine çarpıp kaçtığı lacivert bir koridor sanki artık zaman dedikleri.

Sav savaş; savaş, aş olmuş.

Din, millet, kök ayrımı gerekmiyor artık bu lacivert koridorda çarpışmak için.

Oyalı yastıklarda uykulara dalmayı unutmuş us'lu ve ağrılı başlar uyanamazken uykusuzluklarından, her gece kentte kakhaha ve ağlama seslerinin dişlilerinin birbirine geçtiği an, yazılıyor fanilerin amel defteri yeniden, yeniden...

Büyük bir nokta, sonra bir nokta, sonra bir nokta daha. Sonra bir ünlem. Ardından kusmuk, salya. Bir dirsek, bir ölüm. Gündüz külahlı, gece silahlı bütün korkular.

Korktuğun zaman; "korkuyorum" diyememek...

Korktuğun zaman; "korkuyorum" dememek...

Konuşa...mamak

Konuş...mamak

Korktuğu zaman, ya konuşmazsa insan?

Ya korktuğu için konuşmuyorsa insan?

Onların korkuları vardı. Birbirlerinden başka her şeyden korkuyorlardı. Kendilerine dair korkularını fanilerin hayat kavgası dedikleri ateşte bırakmışlardı. Lerna Hanım, Rüstem, Emine, Çilem, Rızvan Efendi, Ayhan ve Selvi Çiçek Pasajı'nda bir masanın etrafına dizilmiş birbirlerinin susturulmuşluklarının ve korkularının yandaşlıklarından aldıkları cesaretle oturuyorlardı.

"Beyoğlu çok değişmiş değil mi Selvi?" diye sordu Lerna Hanım.

"En son ne zaman geldiniz Lerna teyze?" diye atıldı Çilem.

"Yirmi sene olmuştur belki," deyip Selvi'ye baktı; "Sen otuz oldun mu?"

Selvi'nin başı öne eğildiğinde Rüstem, Emine'nin kulağına eğilerek, "Lerna Hanım, Selvi'yi tanıyor," diye fısıldadı ve Lerna Hanım'a dönüp, "Darbeden önce mi?" diye sordu.

"Takıldın darbeye. Hep aynı be yavrum! Hep yok mu kör olasıca insan savaşı. Ha darbe, ha harbe ne fark eder? Neyse ne işte... Rüstem oğlum, sen bilirsin. Ben o zamanlar 45 yaşındaydım, sen daha gençsindir, 30 oldun mu sen?"

Emine, az önce Selvi'ye gelen sorunun aynısı Rüstem'e sorulunca kulağına eğilip, "Yok tanımıyor, yine karıştırıyor," diye fısıldadı.

Rızvan Efendi, Rüstem'in önünde duran ve yıllardır ağzına götürmediği rakı kadehini dikti kafasına.

Lerna Hanım, Rızvan Efendi'nin gözlerine bakıp, "Siz hatırlıyor musunuz o zamanları?" diye sordu.

"Hatırlıyorum," dedi Rızvan Efendi, rakı yakıyordu boğazını, vicdanını ve kalbini. Sustu.

O sustukça, o Selvi'ye bakamadıkça Selvi'nin dudakları çekiyordu sanki Rızvan Efendi'yi. İçine, en derine... O en leş kokan acıların, hayıflanmaların, suskun isyanların tam ortasına...

Selvi söyleyecek şimdi çınar ağacının altında dedesine söylediklerini. Selvi çocuk elini uzatacak Rızvan Efendi'nin kalbine ve atacak çimdiği. Sıkacak. Parmakları sıkarken kalbini, dişleri de birbirine kenetlenecek. Ölecek orada Rızvan Efendi. Dünya kurtulacak Rızvan Efendi'den. Ohh çekecek Selvi. 2-1 öne geçecek.

Selvi'nin dudakları Rızvan Efendi'nin kalbine bakakalmışken "Adaletsiz zamanlardı o zamanlar. Gerçi hep aynı ya..." diyerek iç geçirdi Lerna Hanım.

Ayhan, Selvi'ye döndü, "Benim Aydın ağbim yolda yürürken öldü, araba çarptı, beyni patladı, annem de onun üzüntüsüne dayanamadı kahrından öldü. En çok Aydın ağbimi severdi. Zaten o öldü diye öldü... O ölmese ölmezdi."

Selvi gözlerini kapadı. Yoruluyordu.

Rızvan Efendi, Lerna Hanıma bakıp "Adalet, Adalet ya..." diye mırıldandı.

Selvi dudaklarını ısırıyordu... Lerna Hanım'ın boyalı, titrek, ince dudakları hareketlenmişti:

"Adalet ya... Ben doğduğumdan beri savaş var. Büyükanнем doğduğunda da savaş vardı. Savaşla, kavgayla, sürgünlükle büyüdük hepimiz. İç, dış... İçimiz dışımız hep savaş, hep kargaşa, hep korku. Bunu öğretti bize zaman; korkmak. En iyi bildiğim şey korkmak oldu bu dünyada..."

Titreyen eliyle kadehinin son yudumunu başına diktikten sonra gülümseyerek devam etti:

"İşte böyle ya! Kadehler ne zaman konsa masaya mem-leketi kurtarmaya çalışıyoruz. Ahhh, bak yirmi yıl olmuş gelmeyeli. Korku adımız olalı, adımız başka başka şeyler olalı, adımızı, özümüzü unutmaya mahkûm kalalı, sakızlı muhallebisini yemeyeli, Galata'nın kahvesinde soluk almayalı. Ne acı... Ne yazık..."

Rızvan Efendi utana sıkıla:

"Hepimiz öyleyiz, hepimizin bir acı tarihi var. Her birimiz payımıza düşeni yaşadık, yaşayacağız da ama siz üzülmeyin. Bakın ne güzel, hep beraberiz. Ne kavgamız ne savaşımız var. Ne içerde, ne dışarda. Boş verin, ne zaman isterseniz ben getiririm sizi sakızlı muhallebi yemeye," dedi.

Lerna Hanım, "Kızım da gelsin," diyerek Selvi'nin elini tuttu: "Özledim ben seninle sakızlı muhallebiler yiyip, Galata'ya yürümeyi. Küçüktün o zamanlar. Şimdi otuz oldun mu? Sahi, onlar ne zaman geri dönmüşlerdi?"

Emine, masaya doğru yaklaşıp, Lerna Hanım'ın yüzüne bakarak, "Kimler?" diye sordu.

Selvi ve Rızvan Efendi'nin korkunç gözleri sırat köprüsünde karşılaşmıştı işte.

"Sus," dedi Selvi'nin gözleri. Sustu Rızvan Efendi, kadehe doldurdu rakıyı ve dikti kafasına.

Lerna Hanım çok istiyordu Rızvan'la Selvi'nin dudaklarının çarpışmasını. Masa bir savaş alanıydı nasılsa. Kendilerinden başka birbirleriyle de savaşları vardı yıllardır. Acılarını, anılarını arpıştırıyorlardı. Kendilerine yenilip yenilip ve üstüne üstelik bu yenilgiden güç alıp yeniden başlıyorlardı savaşa. Böyle böyle var olduklarını hissediyorlardı.

Lerna Hanım, Emine'ye dönüp korkunç korkunç, "Selvi'nin annesiyle babası..." dedi kikirdeyerek. Korkunç korkunç...

Evet, onlar; annem ve babam...

Geri dönmüşlerdi. Sokağa çıkmak tehlikeliydi ama sanki kuş olup kaybola kaybola gelmişlerdi. Omuz başları, dizleri yaralıydı belki ama hâlâ gençlerdi.

Adaletsiz düzen dediklerinin pisliğinden çıkıp gelmişlerdi. Öyle çıkıp gelmişlerdi işte.

Ne önemi vardı geldikleri yerin? Sokaklar boş kovanlarla doluyken, hain dudaklar sıçratıyorken çaresizliklerini; onlar gelmişlerdi işte.

Nerden gelmişlerdi böyle pis, böyle umutsuz, böyle paramparça bakan gözleriyle? Böyle dilleri dağlanmış gibi sanki... Ölümüne yakın duruyorlardı masada karşılıklı... Ben sadece bakıyordum onlara. Penceredeki sardunya saksısına bakar gibi değil, karşımızdaki metruk binaya bakar gibi ya da Lerna teyzenin metruk binaya bakması gibi ben de bakıyordum onlara öyle. Onlar da bana öyle. Yıkılan devrim hayallerine bakar gibi, karşıdaki metruk binaya bakar gibi. Mermer bir mezar taşına bakar gibi... İsimsiz, kimsesiz bir mezara bakar gibi... Öyle soğuk, öyle... Öyle ya da böyle... Bir süre öyle baktık birbirimize. Dakikalarca gözlerimizi ayırmadık birbirimizden. Ellerim yanaşmadı onların ellerine. Ölmüşlerdi sanki... Çocuktum ama bakabiliyordum öyle onlara... Evimizin karşısındaki metruk bina da bize bakıyordu. Aynası olmuştuk sanki onun... Onun dibinde ölümler, bizim ayaklarımızda biten kanlı çiçekler... Büyüyordum gördüklerimle...

O gece Adalet annem de hiç konuşmadı. Bir süre üçümüzün sessizliğini terk edip banyo kazanını yaktı. Annemle babam yıkandılar, giyindiler. Hiç konuşmadan yaprak sarma yediler. Dağlanan dilleri bir süre burada kalacaklarını söyledi. Sevinememiştım. Niye sevineyim? Bir süre burada kalmak demek, o sürenin sonunda gitmek demek.

O sürenin bir sonu var demek. Ben sürenin sonundayım demek.

Gitmek demek, benim için yine kalmak demek.

Benim için kalmak demek hangi dilde ne demek?

Sallanıyordu ağzımın içi. Dişlerimi yapıştırdım birbirine. Sormadım hiç soru. Sevmiyorlardı soruyu. Acı çekiyorlardı. Anlamaya çalışıyordum onları. Nasıl da kırılmışlardı. Kim kırmıştı onları böyle paramparça... Hiç konuşmadılar iki gün. Odalarından çıkmadılar.

İki gün sonra babam Cevher gitti...

O akşam onu son kez gördüm. Bana son sarılışı, son vedasıydı. Bir daha hiç vedalaşmayacak ve bir daha asla kavuşamayacaktık. Annem kalmıştı ama o da gidecekti ve ben; ben, kızı Selvi, onunla vedalaşamayacaktım bile. Babamın gidişinin ardından kapımız kapandığında sarayımızda, toprağımızda, ülkemizde baş başa kalmıştık. Üst katta cumbaya oturduk. Ben ballı ılık süt, Adalet Annem sade kahve içiyordu. Susuyorduk.

Yarabbim nasıl da susuyorduk. Delirecektik susmaktan. İşte biz öyle susarken Annem yürüyüşe çıkacağını söyleyip üzerine Adalet annemin o yeşil şalımlı alıp gitti.

Yürüyüşe...

Uzun bir yürüyüşe...

Çok uzun sürdü...

Annemin ayakları kan içinde...

O gece, Beyoğlu'nda, Çiçek Pasajı'ndaki o masada ölebilirdi Selvi. Ölmedi. Ağladı ama ölmedi. Yürüdü, uzun uzun yürüdü. Ayaklarına baka baka, uzun uzun yürüdü omuzlarında Lerna Hanım'ın kara şalıyla... Adalet annesinin, Adalet teyzesinin, Adalet'in yeşil şalı yok artık. Kuzgunların kara kanatları gibi Selvi'nin omuzlarını sardı Lerna Hanım'ın kara şalı... Kara... Kapkara yürüdü Selvi... Öyle uzun yürüdü ki varamadı bir yere. Kalabalık kaybetti, öğüttü onu. Günlerce yürüdü bir masal kahramanı gibi... Hiç susamadan, acıkmadan. Üşümedi, durup bakmadı yollara... Bir denize baktı arada, içinden kelimeler mırıldandı. Uzun kahverengi saçları karanlıkta dolandı birbirine. Parmak uçlarına yağmurlar yağdı... Düşündü, güldü, durdu, ağladı ama hep sustu... Yürüdü kendine doğru... İlk defa Kuzgunlar uçuşmadan başında... Başı geçmişine, başı fotoğraflara, mektuplara, geçmişe gömülüyken yürüdü öyle... Arada durdu kedilere baktı, arada durdu çocukların yanağından makas aldı. Çınar ağacı buldu sahilde. Dayadı kafasını soluklandı, ellerini sürttü de sürttü gövdesine... Annesi Suna ve halası Yurdanur gibi okşadı gövdesini. Banklarda ağzı açık uyuyan derisi kararmış adamlara baktı. Üç gün, hayır hayır dört gün sürdü bu yürüyüş. Uzun uzun yürüdü, kara kara yürüdü... Kuzgunları olmadan yürüdü kara şalıyla... Deniz olan gecede; kararan, bulanık olan, sırlara ağ atan gece boyunca... Uzun dilini bir yılanın kıvraklığında uzatıp geri çekerek, kendini sokarak yürüdü...

Rüstem, Emine ve Çilem aradılar Selvi'yi bütün ara sokaklarda, geniş caddede, yokuş başlarında, sahil banklarında... İnsanların arasında, kalabalığın kaldırım taşlarında aradılar. Gecenin bir yarısında gözsüz, kulaksız, dilsiz yürüyordu Selvi.

Sonra buldular. Onu buldukları yer yine ilk gördükleri yerdı. Yeşil, cumbalı eve sığınmıştı Selvi. Ateşler, korlar içinde düşmüştü küsmüş, tozlu salonun ortasına. Sofie gibi, sırtından vurulan babası Cevher gibi düşüvermişti işte. Yatırdılar Selvi'yi bir zamanlar çocuk bedeniyle uyuyakaldığı koltuğa, örttüler ekoseli battaniyeyi. Gözleri kapalı Selvi'nin, kulakları tıkalı, dudakları çıkardı kınındaki bilinmeze gebe anıyı.

O pis, o ıslak, o kanlı, leş anıyı...

Saatler sonra "Ateşi düştü mü?" diye sordu Çilem.

Gözleri pencereden servi ağaçlarına dalmış Emine, "Düşmedi. Lerna Hanım'ın getirdiği çorbadan içse keşke uyanıp. Bünyesi güçsüz düştü herhâlde. Uyandırırız mı?" dedi.

Rüstem, "Rüya görüyor galiba, sayıklıyor," dedi ve elini tuttu Selvi'nin...

Rüyalardan uyanılırdı biliyordum, öğrenmiştim. Ama uyanamamıştım, uyanmıyordum annem gibi. Annem öyle bir uyumuştı ki donmuştu soğuktan.

Annem çıplak, Adalet annemden aldığı yeşil örgülü şalı yok. Sokağın başında düşmüş. Götürmüşler annemi... Annem çıplak, beton çıplak... Babam olsa yanında; örterdi bedenini annemin üzerine... Ama yok, kim bilir hangi betona kaynıyor onun etleri...

Görüyorum, orada annem... Şalını istiyor. Adalet annemin yeşil şalını istiyor bağıra bağıra. Sesi yankılanıyor nemli, kanlı, salyalı beton taşta. Şalını vermiyorlar annemin.

Annem çıplak kalıyor. Geliyor üstüne demir, tahta, su, elektrik, meni, irin.

Ağzından kanlar akıyor annemin... Ne de güzel annemin ağzı... Beni öpen, ismimi çağıran, şiirler okuyan, hayaller anlatan ağzı...

Onların istediklerini söylemeyen kırmızı, parçalanmış güzelim ağzı...

Kanadıkça, patladıkça daha çok bağırtıyor; "Yeşil şalı isterim," diye.

Görüyorum, işte orada; adamlar sinirleniyor, bir tekme daha karnına...

Kendimi bilmeden dışına itildiğim ülke orası; annemin karnı. Ağrıyor annemin karnı.

Annem hâlâ bağırtıyor yeşil şalımı isterim diye. Ahh benim inatçı, dediğim dedik Arnavut kızı annem. Ciğerleri sökülüyor şimdi, gözleri bağlı, meme uçları kıpkırmızı, dizleri betona sürtünmekten mosmor. Saçları kapkara. Annemin gözleri kuzgun siyah...

Uçuyor Kuzgun. Uç Kuzgun uç...

Ölme, kaybol ama sonra geri dön...

Uyanmamıştı hâlâ Selvi. Ağırlaşmıştı sokak. Metruk bina ve diğer evler yıkıldı yıkılacaktı sanki; avaz avaz, kan ter içinde. Silineceklerdi nüfus kütüklerinden, silineceklerdi şehrin karmaşık haritasından. Sanki hiç yaşamamış olacaktı. Unutacaktı, silecekti zaman onları. Zaman evet, en büyük suçlu her zaman o olurdu. Ne kendi icatları saatlerin ne de takvimlerin suçu vardı bunda. "Zamanla her şey unutulur," diye kocaman leş bir yalan uydurmuştu faniler. Akılları sıra kendilerini temize çıkarmak için "zaman" derlerdi, "kader" derlerdi. Yaşamın anlamını bulmak için filozofların aforizmalarını ceplerine sokup ahkâm keserlerdi. Yaşam böylece onlar için daha çok anlamlı olurdu belki. Ama hepsi hırsızdı fanilerin. Birbirlerinin etlerini, saç tellerini, parlayan dişlerini çalıyorlardı. Birbirlerinin sırlarını satan hırsız kulakları, birbirini öldüren hain dudakları vardı fanilerin. Hayat onların hayatıydı ama kendi hayatları için başkalarının hayatlarının en mahrem, en güzel parçalarını çalmayı, kıs kıs gülererek arkalarını dönüp gitmeyi de çok iyi biliyorlardı. Kokuşa kokuşa "güzel bir dünya" yaratmışlardı. Güzel dünya büyüdükçe kokusu da artıyordu.

O güzel dünyanın içinde bir ülke, o ülkede bir şehir, o şehirde bir sokak, o sokakta metruk bir bina. Korkutuyor fanileri. Hayaletler, yalanlar, cinayetler uyduruyor faniler. Emine dün gecedan beri korkmuyor, gitti sanki korkuları arkalarına bile bakmadan. Ayhan bugün gitmedi annesinin mezarına, Rızvan Efendi ovmadı ellerini gül suyuyla, Lerna Hanım bakmadı fotoğraf albümüne, Rüstem unuttu öfkesini. Uyumadılar hiç. Bekliyorlar Selvi'nin uyanmasını.

Büyük Kuzgun: "Nerede arıyor, nerede bekliyorsunuz siz Selvi'yi? Uykuya gitti Selvi, rüyaya, geçmişinden kalma rutubetli bir odaya gitti. Gelmeyebilir, dönmeyebilir tekrar bu romana. Üzülmeyin gelmezse. Kapısı penceresi yok odanın, nasıl girdiyse, öyle çıkacak belli ki. Ama çıkmazsa onun için üzülmeyin, kendi halinize üzülmün..."

Küçük Kuzgun: "Üzülmün tabii. Ölmüş galiba Selvi'nin annesi. Babası da ölmüştür belki. Mezarları da vardır ama kayıp işte Selvi. Dönmeyebilir. Yıllardır kayıp zaten. Kaybetti çocuk

haliyle kendini. Dedesini öldürmeseydi onu bulur, önemli insan yapardı. Babaannesi de ölüvermeseydi varaklı aynanın karşısında bedeni sallanan Yürdanur'un cesedine baka baka; soylarına yakışır şekilde eğitirdi Selvi'yi annesinin soysuzluğuna inat, göğsünü gere gere. Ama yok. Dönmeyebilir, kayboldu Selvi."

O gece, annemin Adalet annemin yeşil şalını omuzlarına alıp gittiği o gece; hepimiz kaybolduk zamanın rahminde. Birkaç saat sonra pencereden evin içine mavi-kırmızı ışıklar girdiğinde, Adalet annem telaşla beni mutfığa götürdü. Mutfaktan bahçeye çıktık ve Lerna teyzeyi çağırıp beni karga tulumba bahçe duvarından ona verdi. Sonra o da kayboldu. Bir gecede hem de... Sırlı dilinin çatalını göstere göstere kaybetti gecenin karanlığı onu. "Ben gelene kadar burada kal, sakın sessizliğinden ayrılma" dedi. Lerna teyze evin bütün ışıklarını kapayıp, beni çatı katında bir odaya sakladı ve "Sessiz ol, sakın sessizliğinden ayrılma," dedi. Anlamıştım. Bu sefer anlamıştım. Sessizliğimden ayrılmayacaktım. Korkunun benden ayrılmaması gibi ben de sessizliğimden ayrılmayacaktım... Anlamıştım ama korkuyordum.

Ne olduğunu bilmiyordum. İnsan başına gelecekleri bilmezse mi korkardı?

Büyük Kuzgun: "Koork!"

Havasız, soğuk ve tozluydum. Korku kokuyordum. Korkuyla boğuluyordum.

Öksürmemek ve sessizliğimden ayrılmamak için ellerimi de ağızımdan ayıramıyordum.

Bir süre sonra ağızıma kapanmış avuçlarım terledi, ellerim yoruldu, korkudan karnım ağrımaya başladı. Gözlerimden yaş, bacaklarımdan çişim akıyordu. Korkuyordum.

Sağ ve sol elim ağızımın etlerine kaynıyordu sanki.

Etim, etime kaynadıkça korkum artıyordu...

Küçük Kuzgun: "Koork!"

Gözlerim kapanıyor ve görüyordum; çınar ağacını, konağın çarpan kapılarını, babaannemin nefretini, dedemin kızgın demirden beter acıtan soluğunu, halam Yürdanur'un ipte sallanan narin vücudunu, Cevdet ve Cemil amcamın hep aynı giydikleri takım elbiselerini, pufböreklerinin tabağını, bisikletimi, Adalet annemin yeşil şalını... Görüyordum silahları, koşan yakalayan adımları görüyordum. Duyuyordum her şeyi... Yoruluyordum...

Gözlerimi, kulaklarımı ve ağızımı çekip çıkarmak istiyordum kendimden.

Hepsinin derdi olmuştu Selvi. Sanki yıllardır onlarla yaşıyordu da daldığı uykudan uyansa bitecekti bekleyişleri. Bir avuç topraktan daha karaydı sokağın insanları. Kendi acılarını unutmak ve belki de yüzleşmek için sevmişlerdi Selvi'nin onları dillendiren dilsizliğini. Faniliğin veremine tutulmamak için sığındıkları acılarını şimdi bir siper gibi kullanıyorlardı. Barışmayı bir kez bile düşünmezken şimdi Selvi'ye bağlamışlardı hayatlarını. Bir uyansa uykusundan bitecekti her şey. Birbirini ovalayacaktı Rızvan Efendi'nin gül suyuyla ıslanmış elleri, Lerna'nın gidip gelen ama şimdi durmuş olan aklı yine sarsılacaktı kikirdemeleriyle. Rüstem'in öfkesi, Emine'nin korkaklığı durduğu yerden devam edecekti. Ayhan yine okşayacaktı annesinin tabutu içindeki naylon çorapları ve kaldığı yerden devam edecekti Çilem'in yaşama az da olsa tutunan sevinci.

Ertesi sabah düşmüştü ateşi Selvi'nin. Sırtını dönmüştü Çilem'e, Emine'ye ve Rüstem'e. Cesareti yoktu Rızvan Efendi'nin ona bakmaya. Metruk binanın bahçesinden izledi Selvi'nin evini. Ayhan'ın ise aklı yetmiyor, çıkmaz sokak boyunca bir ileri, iki geri volta atıyordu. Lerna Hanım, Adalet Hanım'dan Selvi'ye miras kalan ekru renkli koltukta oturup metruk binaya bakarken, "Adalet Hanım, Hristamos ve Seyit öldükten sonra beni Samatya'da buldu," dedi ve devam etti:

"Ben ağlıyor geçmişe. Ben kederli, ben korkmuş, ben kimsesiz kalmış. Getirdi beni yeniden dünyaya. O zamanlarda o bilmem kimlerin konağında çalışıyor. İşte buncağıza yoldaşlık ediyor. Geçti zaman, döndü devran. Bir gün bana gelirken Selvi'yi de getirdi. O zaman da böyle beyazdı elleri, ışıldardı gözleri. Hayrandı bizim Adalet'e. Annesi bilirdi sanki. Allah biliyor ya hiç sevgisini eksik etmedi Adalet kızcağızın üzerinden. Ölürdü onun için. Bir gün gitti Adalet. Polisler götürdü onu..."

Bense umursamıyor, duymuyordum artık hiçbir sesi. Ses başkaydı. Hep Lerna teyzenin sesi vardı artık. O çatlak, o yumuşak, o ölümlü, o korkunç sesi... Adalet annem o gece beni ona verip gitmişti. İç savaş vardı, hem de en kötüsünden. Ben de bir iç savaşın içindeydim. Kendimle, çocuk halimle savaşıyordum. Dört ay Lerna teyzeyle evden hiç çıkmadan yaşadık. Rızvan Efendi yüzüme bir tuhaf bakıyor, beni sevmediğini düşündüğüm o sert suratı bana dönünce akıp gidiyor ve yok oluyordu sanki. Lerna teyzeyle sürekli fotoğraf albümündeki fotoğrafları değiştiriyor, hep aynı isimlerle farklı yüzleri olan insanlara bakıyorduk. Bu da bir oyundu. Seyit bir hafta bıyıklı bir adam oluyordu, bir hafta gençten bir delikanlı. Karin gülümseyen kadın olurken bazen sevimsiz ihtiyar bir kadına da dönüşebiliyordu. Eskiciden gelen fotoğraflardı bunlar. Bize gelince de eskiyorlardı işte, ölüyorlar, kayboluyorlardı.

Bu arada yaşadığımız sokağın havası değişmişti gözümde. Sanki hiç sabah olmuyor, kuşlar cıvılamıyor, kediler uğramıyordu. Sisliydi. Adalet annem kayıptı.

"Adalet annem nerede Lerna teyze?"

"Kayboldu, kaybettiler, bu dünyadan kurtardılar onu ama sen korkma artık ben varım."

Sürekli tekrar ediyordu: "Bu dünyadan kurtardılar onu... Bu dünyadan kurtardılar onu..."

Korkunç korkunç kikirdiyor ve içimi acıtan cevaplar veriyordu her seferinde. Ama biliyordum kaybeden bir tek ben değildim. Kaybolan bir tek o değildi. Ama sanki farkında değildi insanlar kaybettiklerinin ve kaybettikleriyle beraber kaybolduklarının. Onlar kaybederken ve bunu umursamazken başka başka varolma biçimleri yüklemişlerdi yaşamlarına.

Yaşadığımız hayatta bir anlam aramamayı Adalet annem öğretmişti bana. Arayıp "İşte bu," diyeceğimiz bir anlam yoktu. Anlam kendimizdik ve illa yükleyeceksek de kendimizden bir şeyler yükleyecektik. Yaşanmışlığımızın verdiği bilgiden, hevesten, erdemlerimizden... En basiti her sabah aynı kediyi gördüğünde şaşırma mesela... Bu bile bir anlamdı ve yaşamak çok basitti insan hırslarımız olmasaydı eğer.

Lerna teyze için de yaşamak çok basitti. Kapamıştı o eve bütün hayatını. Böyle varolmayı seçmemişti ama yol burayı göstermişti. Karşı çıkamamıştı korkaklığından, kimsesizliğinden ve lanetlenmiş reddedilişinden. İnsanların savaşlarından korka korka sığınmıştı kendine. Yine de onu seviyordum, o ise onu Adalet annemi sever gibi sevmemi bekliyordu. Bana onun gibi hikâyeler anlatmaya çalışıyordu:

"Kahırlı dünyanın bir ülkesinde ağaçlıklar içinde, vapurlar üstünde, kuşların kanatları altında ve birbirinin içinden geçen insanlar arasında bir kız yaşarmış. Bu kız dünyanın bütün hikâyelerini dinlediği arkadaşıyla bir akşam otururken çok sıkılmış ve demiş ki, 'Bana artık hikâye anlatma!' Arkadaşı çok şaşırmış ama nedenini de sormamış. Susmuş ve bir daha hiç hikâye anlatmamış..."

Hep böyle yarım kalıyordu anlattığı hikâyeler ve hepsinin içinden öfke dumanı boğuyordu beni. Ona bir gün, "Bana hikâye anlatma o zaman," diye çıkıştığımda "Sen anlat o zaman," dedi.

Anlattım, ona çok tanıdık gelen bir hikâyeydi: "Bir zamanlar Lerna adında çok güzel bir kız varmış. O kadar güzelmiş ki Musa Dağı'nın eteklerindeki tüm ağaçlar benim de gövdeme yaslansın, güzelliği güzelliğime, güzelliğim güzelliğine geçsin derlermiş. Ama ağaçların yaslandığı Musa Dağı'nın öyle büyük acıları varmış ki... Tepeden tırnağa ağlamaklıymış aslında bütün ağaçları, yolları ve rüzgârı. Yine de dünya bu işte. Musa Dağı'nın esen rüzgârı dillendirmezmiş arıları, kuşları bir de küsüp susmuş akılları. İşte orada, o rüzgârla, o susmuşlukla yaşayan kız, bir gün dillendirmiş aşkını Musa Dağı'nın sabahlarına. Koşmuş gitmiş Musa Ağacı'nın gölgesine, öpmüş sevdalısını. Ama bilmiyormuş bu güzel kız sevdalısı Seyit'in bir gün..."

Tuhaf bir bencillikti belki onunki, yine de kızmıyordum. Akıllı bir gidip gelen, korkularının yorganı altında kan ter içinde kalmış, yarı çocuk yarı ihtiyar halleriyle şaşırtıyordu her seferinde beni. Ama alışmıştım. Arada Rızvan Efendi'nin eskicilerden topladığı küçük süs eşyasını ve eski fotoğrafları sanki kendi yaşanmışlığından anılar taşıyormuşçasına sevip onlarla konuşması garip gelmiyordu artık. Bu kadar yalnız oluşuna da üzülmiyordum. Kendimi çoktan siper etmişim onun o tek başına kalmış yalnızlığına. Adalet annem gelene kadar onunla kalacaktım.

Dönmüştü yüzünü Selvi, tozlu, küsmüş salonuna. Uyandığını gören Çilem, "Selvi abla... Çok ateşin vardı, şükür düştü. Daha iyice misin şimdi?" diye sordu hem korkak hem sorulu bakışıyla. Selvi, gülümsemeden başını öne eğdi. Pencereden metruk binaya ve servi ağaçlarına daldı yaşlı gözleri. Emine, "Dün gecedен beri ateşler içindeydin, Rüstем ilaç aldı, Lerna Hanım az önce gitti, sana çorba yapıp getirmiş. Bütün gece sayıkladın," diyerek gülümsedi.

Selvi, Rüstем'in gözlerinin içine baktı. Kanlı bir çarşaf, kanlı bir kundak gibiydi Rüstем'in gözleri. Yüzünde elini gezdirdi bir süre ve yattığı yerden yavaşça kalkıp Rüstем'in elinden tutarak üst kata çıkardı. Yatak odasından içeri girdiğinde Rüstем'i yatağın kenarına oturttu, kırmızı deri bavulu yatağın üstüne boşalttı. Arkası, önü yazılı kâğıt parçaları, elbiseler, eskiden kalma, eskimiş yorulmuş olan birkaç eşyayı hiç yüzlerine bakmadan, görmek istemezcesine yataktan aşağı sürdü. Rüstем hiç kıpırdamadan Selvi'yi izliyordu. Eski moda bluzlar, kloş etekler, ekoseli gömlekler, kâğıtlar, fotoğraflar duvarlara sessizce çarpıyordu Selvi'nin küskünlüğüne gücenmeyerek. Gazete kupürlerini, eski yorgun mektup zarflarının ve fotoğrafların gırtlığını sıkarcasına avuçlayıp Rüstем'in etrafına döktü beyaz ellerinden. Rüstем gazete kupürlerine dokunamıyor, mektupları açamıyor, pastane paketleriyle kaplı kitapların sayfalarını aralayamıyordu. Yere düşmüş fotoğrafı Rüstем'e uzattığında korkudan kocaman olan gözleriyle fotoğraftan gülümseyen kadına ve yanındaki küçük kıza baktı.

"Annen ve sen," dedi Rüstем.

Ölmemişti, kaybolmamıştı annem. Geri dönmüştü işte. Bir kuş gibi geri gelmiş, bir tomurcuk gibi patlamış, bir gemi gibi denize açılmış gelmişti işte.

Ama... Nasıl bir gelişti o? Alfabenin dışındaki harflerle gelmişti, o tatlı bedeninden aşağı hiçbir harf akımıyordu. Hiçbir harfi yoktu artık. Ama gelmişti. Yok, o gelmemişti. Biz gitmiştik.

Oradaydı. Onu buldular. Oturuyordu sandalyede. Ölmüştü...

Yaşamın nedeni olan bir ölüm müydü? Nedeni sorulmayasica, içine tükürülesice geberene kadar susulasica bir ölümdü. İçi ölmüştü annemin. Bedeni kalmıştı sadece yarı canlı. Uyduruk bir sandalyede oturuyordu. Yıllardır o sandalyedeydi sanki. Eti demire kaynamış, eti bedeni soğumuş, eti paslanmış, kaskatı olmuş... Ne biçim bir gelişti bu metal gibi tadı... Kalmıştım onu öyle sandalyede oturur gördükçe. Ben kalmıştım ama akli gitmişti annemin.

Beni aldılar... Beni, canlı cenazeyi kollarına aldı Payidar dayım. Bakıyordum hâlâ sandalyesinde oturan soğuk bedene. Sarhoş oldum Payidar dayımın rakı kadehinin içine düşen o küçük sinek gibi... Ben Payidar dayımın kollarında o odadan uzaklaşırken yüzüme bakıp küçük, çok küçük güldü annem. O gülüşü hiç unutmadım ben...

Zoraki de olsa gülümsedi Rüstем acı acı... "Üzgünüm," diyebildi yalnızca. Selvi'nin beyaz

yüzünden akıyordu annesi Suna'nın o küçük gülüşü. Ayağa kalkıp pencerenin önüne gidip kahverengi kadife perdeyi araladı, metruk binaya ve servilerin dallarındaki Kuzgunlara baktı. Orada duruyorlardı. Rüstem hiçbir şey demeden odadan dışarı çıktı. Yüzleşemeyecekti Suna'nın sonrasıyla...

Sonra... Sonra bedeni de öldü annemin. Sıradan bir ölümdü. Yaşamdan artık hiçbir şey beklemeyen bir ölüm... Kolları bağlı, sırtı duvarda bir ölüm... Önce aklını almışlardı annemin. Alıp mahkeme dosyasının sayfaları arasına koydular, kurusun diye. Oysa Adalet annem çiçekleri koparıp kitapların sayfaları arasında kurutulunca orada o sayfada ölümün başladığını söylerdi.

Ama almışlardı annemin aklını. Aklını aldıkları için bedeninin bir işe yaramayacağını düşünmüş olacak ki annem ölüverdi sonra. Öldü. Basit bir ölümdü. Beyaz ve korkunç fayanslar arasında işe yaramayan mor, kırmızı bedenini yıkadılar, aklına, düşüncelerine, hayallerine yapamadıklarını yapıp pakladılar bir güzel. Ak pak verdiler bize.

Babam geldi aklıma. Ne de şanslıydı annemi böyle görmediği için ve ne şanslıydı uğurlarına kendilerini biledikleri devrim hayalleri. Böyle akça pakça bir hayaletleri daha olmuştu.

Yürüdüm sonra. Annemin ölüsünü cebine koyup durmadan yürüdü aklım. Adalet annemse gelmiyordu ne ölü, ne diri... Ben yine de yürüdüm... Ölülere ve dirilere inat yürüdüm aklımla beraber.

Düşünceleriyle, içine düşenlerle, yanına konanlarla, kenarından düşenleri toplaya toplaya yürüdü aklım. Gitmedi; sadece yürüdü. Kendime, kendine; bize yürüdü.

Kimsesizliğim büyürken, Adalet annemin beni sarıp sarmaladığı kundağın yırtılan parçalarıyla cırılçıplak kalsa da aklım; yine de yürüdü. Tarlaları, çiftlikleri, dağları, nehirleri geçtim. Kaybolmuştum artık nasılsa. Konakları, gemileri, martıların gagalarını geçtim. Özgürdüm aklımla yürürken. Kaybede kaybede kendimi, bulacaktım Adalet annemi.

Aklımı kaybetmeden bulmalıydım onu.

Yatağımın ucu, başı yok. Aklımın uykusu yok... Aklım, benim biricik hainim, sırdaşım; canım dipsiz kuyum... İtiraf etmeliyim; arada kaybolmadı da değil içimden.

Ben ararken aklımı, düştü içine Adalet annemin anlattığı hikâyedeki Atanashia. Hemen saklandım Atanashia'nın tecavüzlü ve yangınlı evine.

Ağladı bebek, korktu, çığlığa sarıldı çocuk. İhtiyar kadın karıştıınca tecavüzle yangının tarihini, buldum ben aklımı. "Ahh dedim Atanashia gel alıp aklımızı gidelim, dönelim Adalet annemin hikâyesine..."

Anlamaz gözlerle baktı gözlerime. "Yok," dedi Atanashia. Dönmedi Adalet annemin hikâyesine. Kararmıştı derisi. Yangından beri hep böyleydi Atanashia'nın derisi. Kokmuş, yıkanmayı unutmuş derisi. Köyünün eski çamaşırhanesine götürdüm onu. Adalet annemin anlattığı hikâyede kıızıyla çamaşır yıkadığı çamaşırhaneye... Yıkadım, bir güzel keseledim kara derisini. Yuvarlandı siyah siyah kirler. Ne çok kirlenmişti Atanashia'nın aklı. Sürüyorum, bastırıyorum ama çıkmıyor kir, pas, çamur, kan, is... Yine de usanmadan temizliyorum Atanashia'nın aklını. Tarıyorum saçlarını ama ben taradıkça kafa derisi kanıyordu Atanashia'nın. Dökülüyor saçları aklını kovalarcasına.

"Adalet annemi gördün mü?" diye soruyorum. Aynaya bakıyor Atanashia. Çığlık çığlığa koşuyor taş evine. Kalakalıyorum köy meydanında.

Yedi tepede yedi yaşımdayım. Kocaman bir yedi yaşıım var. Tek kollu ve tek uzun bacaklı. Duruyorum yedi yaşımla orada, burada, dünyanın kenarında bir yerde. Çevremde, hayatta kalabilen herkes bana bakıyor; bekleyişime...

Pencerenin önünde bekliyorum, sokağın sonunda bekliyorum, kesme bardağı elime alıp, fotoğraflara bakarak, gözlerime aynada baka baka bekliyorum... Lerna teyzenin Seyit'i beklemesi gibi bekliyorum. Ayhan'ın annesinin ölüsünün uyanmasını beklemesi gibi bekliyorum...

Ben böyle beklerken güneş daha doğmadan az önce uykusuzluğuma geliyor Adalet annem. Saçları yine açık ve üstünde yine o lacivert elbisesi. Ekru renkli koltukta oturuyor, dizlerine yaslanmış bir fotoğraf albümüyle. Fotoğrafımızı gösteriyor. "Bak" diyor, "Selvi ve Adalet."

Yeşil tekli koltuktan doğrulup dizlerinin yanına gidiyorum, o küçük kafamı yaslıyorum dizlerine. Dudakları yeniden hareketleniyor:

"Duymayacaklar seni Selvi. Harlı bir sabır verdi dünya dedikleri bana... Sana emanet ediyorum onu. Sakın üzülme, hem şimdi yeni bir hikâyedeyiz Selvi.

Anlatıl(ma)mışlıklarını beyaz bir kefene saracak, avuçlayıp bırakacaksın toprağın üstüne.

Ben seninle yürüyeceğim aynı hizada. Arkanı dönüp bakarsan saçlarına gidecek ellerim usulca. Saçlarındaki ellerime dönecek düne bakıp düşen yüzün...

Bakmayacaksın düne, ellerime bakacaksın. Yavaşça yürüyüp uzaklaşacağız sıkıp bıraktığımız anlatıl(a)mamışlıkların kefeninden.

Sonra, her yağmur yağdığında biraz daha incek toprağın altına... Hayat olacaklar, can olacaklar servilere... Sonra o servilerin gövdesinde oturacaksın. Bu çocuk hallerin saçlarına konacak, saçların da solacak... Bak dünya burası Selvi, büyüyeceksin... Hadi şimdi uyan bu rüyadan..."

Bir uyanıyorum o dizler Adalet annemin dizleri değil. Aynı elbise, aynı lacivert ama Lerna teyzenin dizleri bunlar. Vuruyorum dizlerine, "Git," diyorum, "Lütfen git, sen Adalet annem değilsin..."

İstemiyorum onun birbirine karışan insanların anılarını. Kikirdiyor yine korkunç korkunç. Kikirdiyor yine acı acı... "Sen," diyor, yüzüne bakıyorum.

Ellerini gezdiriyor saçlarımda. Acıyor saçlarım, acıyor bendeki o köksüz, kimsiz, belleksiz ismi. "O gelene kadar ben varım, korkma," diyor. Korkuyorum.

Gelmemişti Adalet. Gelememişti Selvi'nin Adalet teyzesi ve Adalet annesi. Lerna Hanım'ın gelmeyen Seyit'i gibi gelmemişti. Seyit kök ve güç düşkünü aşiretine geri dönmüş, Lerna'yı bu dünyadan edip kendi töresiyle el sıkışmıştı. Unutmadı ama gâvur dölü Lerna'yı. Koynuna verdikleri Sıdika'nın üçüncü gebeliğine kadar hep Lerna'nın yüzünü gördü Sıdika'nın şefkatli yüzünde. Üçüncü çocuk erkek olunca göğsü kabardı, öptü Sıdika'yı ilk kez alnından. Lerna hiç haber almadı Seyit'ten. Haber verecek bile kimsesi kalmamıştı.

"Öldü," dedi bir sabah kendine aynada bakarken ve o gün öldü Seyit. Karalarını giyip metruk binanın bahçesinde bir mezar açtı Rızvan'la. "Seyit'in mezarı bu," dedi, dualar okudu, helvalar kavurdu, kırkını çıkardı rahatladı içi. Kustu Seyit'in mezarına gömdüğü elbiselerine. Seyit elbiselerini, tırağını, Lerna'nın ona ördüğü süveteri bile almadan terk etmişti Lerna Hanım'ı. Korkmuştu Hristamos'un canını alan eylül akşamı. Ertesi gün arkasına bakmadan binmişti otobüsüne korku dolu bedeniyile. Pişman ama yine de vicdansız kalbiyle geride bırakmıştı Lerna'yı. Kalmıştı Lerna Hanım.

Koskoca İstanbul'da bir eylül gecesi on sekizinde kalakalmıştı öyle. Tarihin mirası yalamıştı Lerna Hanım'ın bedenini. Orta yaşının ortasında tanımıştı Selvi'yi. Yıllar önce ayın yedisinde sokağın o zamanki sakinlerinden eski ses sanatçısı Nagehan Hanım, öğretmen emeklisi Nüvit Bey, Seminur ile kızı Şehnaz da vardı hatta.

Adalet Hanım'ın elini bırakmadan şaşkın şaşkın girmişti Selvi evden içeri. Tam bir küçükhanımdı. İri gözleri ıslıl ıslıl, kolalanmış elbisesi, lüle lüle kahverengi saçları, oturması kalkması, ses tonu ve yemek yemesi ile tam da köklü bir aileden gelmeydi. Çok sevmişti Lerna Hanım çocuk Selvi'yi. Hemen fotoğraf albümünü göstermiş, bardağa süt, tabağa kâhke koymuştu. Kucağına almaya cesaret edemediğinden yanı başına oturup Musa Ağacı'nın gölgesinde geçirdiği çocukluğunu anlatmaya başlamıştı.

Anlatmak güzeldi. Yalan ve istediğin gibi bazen. Ya da anlatmamak mesela... Rüstem gibi anlatmamak... Susmak öyle. Yüzleşmemek hayal kırıklığıyla. Rızvan Efendi gibi gömmek vicdanını. Ayhan gibi kendi kendine güzelce delirmek... Emine gibi kenara çekilip korkuyla izlemek dünyayı... Kuruyana kadar anlatmamak ya da anlatmaya anlatmaya kurumak.

Dünyaya alışamamışlardı işte. Boğazlarında birer sus kuşu ile oturuyorlardı evlerinin pencere önlerinde. Artık Selvi de oradaydı. Çocukluğunun, yurdunun o en güzel sokağında.

"Her şeye rağmen güzeldi," diye düşündü Lerna Hanım metruk binanın damından Selvi'nin yeşil, cumbalı evini izlerken. Yaşamak güzeldi. Ama insan çirkinleşiyor, çirkefleşiyordu. "Aşağı in, düşeceksin şimdi deli karı!" diye bağırdı Rızvan Efendi.

Lerna Hanım metruk binanın damında kollarını gökyüzüne açtı: "Parlayan ateşle fırlayıp kararan güvercinler! Canına yandığım Seyit! Kaymak kalpli Hristamos! Sevgili dostum Adalet! Bekleyin geliyorum, bekleyin çocuklar, geleceğim yakında!"

"Yine kaçırdı keçisini," diye söylene söylene metruk binanın merdivenlerini çıkan Rızvan Efendi'nin arkasından tırmanıyordu Rüstem soluk soluğa. "Dur baba," dedi. Durdu Rızvan Efendi'nin dünyası. Kafasını çevirip Rüstem'e baktı.

Çok önceleri anlatmıştı Adalet annem Rızvan Efendi ile oğlu Rüstem'in hikâyesini. Babamla dedeme benziyorlardı... Bir zamanlar, hani çok zaman önce değil ama yine kocaman birin içinde başka bir zaman Ereğli Köyü'nde balıkçı Rızvan Kaptan varmış. Dediğim dedik, dayı mı dayı ama çok da adil bir adammış. Deniz, balıklar ve tayfalar ondan sorulurmuş. İki oğlu ve hanımı Zehra ile denizden kazandığı hayatı, günlerden bir gün denizdeki fırtınayla alabora olmuş. Karısı Zehra ile büyük oğlu Rıfat'ı bir cumartesi günü deniz almış. 72 numaralı Üsküdar vapuru karşı koyamamış denizin dalgalarına ve ikiye bölünüp içindekileri gömmüş denize. Rıfat ve Zehra da gömülmüş körfezin soğuk sularına. Ekmeğini çıkardığı deniz alıvermiş ilk göz ağrısı Rıfat'la

Zehra'sını Rızvan'ın. O günden sonra daha üç yaşında olan Rüstem'le bir başına kalmış.

Denize attığı her ağ sanki bir hançer olmuş Rızvan'ın. Akıtmış gözyaşını dalgalara, balıklara dökmüş yasını. Büyütmüş Rüstem'i teknesi Oğul'un koynunda. Anlatmış ona denizi, balıkları ve masalları... Sanmış ki Rüstem'in yüreği hiç kabarmayacak, hayalleri hiç olmayacak, dünyayı sadece hayatı veren ve hayat alan denizden ibaret sanacak.

Ama büyümüş Rüstem. İstanbul'da üniversite kazanmış. Sonrası yangınlı bir volkan, sonrası devlete karşı kükreyen bir aslan... Kasabalı, Rüstem'in vatan hainliğini duyurmuş tüm balıklara. Utanmış Rızvan Efendi, "Oğlun devlete karşı gelmiş," dediklerinde. Bırakmış hayat veren ve hayat alan denizi, Zehra'yı ve Rıfat'ı. Bakamamış kimsenin yüzüne. Yüzü yerde gelmiş İstanbul'a.

Buraya kadar anlatmıştı Adalet annem. Üzülüyordu onun için. Biz Rızvan Efendi'ye ne kadar yakın davranmaya çalışsak o bize o kadar nefretle bakıyordu. Anlayamıyorduk.

Hiç sevmiyordum onu. Adalet annemse yine de anlayamadığım bir şefkatle bahsediyordu ondan. Oğlu içerden çıkınca daha iyi olacak diyordu sürekli. Oğlunu merak ediyordum. Belki de babama benziyordu. Onun da hayalleri çaresizliğin kuyusuna düşmüştü, hiçbir akıllı çıkaramıyordu belki... Çıkaramayacaktı da. Rızvan Efendi, oğlu Rüstem içerden çıktıktan sonra yüzüne bakmadan karşılamış onu ve buraya getirmiş. Bu çıkmaz sokağa ama başka bir eve. Yokmuş gibi yaşamış yıllarca ama gözü Rüstem'in üstünde. Yine de gözümün önünde olsun diye... Rızvan Efendi'nin hikâyesini anlatan Adalet annemin bilmediği bir şey vardı oysa...

Kafasını çevirip Rüstem'e baktı Rızvan Efendi. Ne bir baba oğul, ne düşman, ne de dostlardı. Birbirlerinden ayrılalı çok olmuştu, bir daha hiç yaslanmayacaktı başları birbirlerinin omuzlarına. Lerna Hanım Selvi'nin kolunda ağır adımlarla metruk binanın merdivenlerinden aşağı iniyor, bir yandan da "Herkesler ölüyor ama ben bir türlü ölmüyorum," diye söyleniyordu. O öyle söylenirken Rüstem'in söyleyemedikleri asılı kalıyordu dudaklarında. Rüstem'in söyleyemedikleri asılı kalınca, Rızvan Efendi'nin söyledikleri de vicdanını okşayamıyordu. Oysa ne çok isterdi Rüstem'in o çocuk kafasını, o küskün adam kafasını yeniden göğsüne bastırmayı.

Ama yok, gölgeleri bile ayrılmıştı birbirinden. Zaten çok geçmeden bu yüzleşmeyi yüz­süzce unutacaklardı. Böyle öğrenmişlerdi susmayı. Ölene kadar birbirlerinin dudaklarına baka baka susacak, sustukça susayacaklardı anlatamamışlıklarına. Ve böyle böyle ölecek, sadece kendi hikâyelerinin kahramanı olacaklardı. Kimse onları bilmeyecek, kimse onları hatırlamayacaktı. Çıkmaz sokakta öylece öleceklerdi.

"Ne istedin o insanlardan?" diye bağırmak istedi Rüstem. Sesi metruk binanın yıkık ve karanlık katlarında yankılanacaktı.

Rızvan Efendi, Rüstem'in omuzlarını tutacak ve takma dişleri arasından sıçratacaktı çaresizliğini: "Benim yüzümden değil oğul! Ben adreslerini vermesem de bulacaklardı onları! Kanundan, devletten kaçılır mı? Benim yüzümden değil! Ben mi geberene kadar dövün, işkenceden öldürün dedim.. Hem ben her şeyi senin için yaptım! Temizlen, aklan, yeni bir hayata başla. Gerçek dünyayla tanış, eline ekmeğini al, aklını almasınlar yine diye. Ben senin için yaptım oğlum!"

"Oldu mu peki?" diye soracaktı Rüstem yan yan gülümseyerek. "Benim için yaptıkların yerini buldu mu peki? Senin yüzünden, senin gibiler yüzünden paramparça olduk biz. Sen gibiler yüzünden bu

haldeyiz şimdi. Neymiş, beni korumak içinmiş! Beni neyden korudun sen baba?" diye de bağıracaktı gözlerini aç aça...

Büyük Kuzgun: "Koork..."

Küçük Kuzgun: "Koork..."

Ama tabii bunların hiçbirini söylemediler birbirlerine. Metruk binanın rutubetli, kırık dökük duvarlarında yankılanmadı sesleri. Sadece birbirlerine baktılar bir süre. Önce Rüstem, sonra Rızvan Efendi çıktı metruk binadan. Camekânlı balkonundaki sandalyesine oturduğunda likör şişesini kafasına dikti Lerna Hanım. Emine, Çilem ve Selvi de masada oturuyor birbirlerinin susturulmuşluklarının yandaşlığından cesaret alıyorlardı yine. Artık kimse ko-nuşmuyordu çıkmaz sokakta. Genizlerine bir sus kuşu konmuştu.

Bir keresinde bana bir hikâye anlatmıştı Adalet annem. İçinde sus kuşları vardı ama hikâye sonlanmıyordu ve sanki başı da yoktu. Boşlukta sallanıyordu tüm cümleleri... Aklıma en çok sus kuşları takılmıştı.

"Sus kuşu nasıl bir kuş Adalet anne?"

"O hiç görünmeyen bir kuş Selvi. Hiç gören olmamış şimdiye kadar."

"Hiç kimse görmemişse nerden biliyoruz biz sus kuşu diye bir kuş olduğunu?"

"Biliyoruz çünkü duyuyoruz. Ama şimdi sen görmediğimiz hatta susan bir şeyi nasıl duyarız diye de soracaksın değil mi?"

"Evet, hem adı sus kuşu hem de biz onu duyuyoruz..."

"Sus kuşunun sesini yalnızca içine yuvalandığı insanlar duyar. Hani ben sana bir keresinde 'Sırlar sırlılarda kalır,' demiştim ya... Bu da onun gibi bir şey işte. Sus kuşunun sesini yalnızca içine sus kuşu yuvalananlar duyar."

"Kimlerin içine konuyor ki sus kuşu?"

"Beyhude bekleyenlere..."

Beklemek ne de tuhaf. Üstelik görmeyeceğini bile bile... Görsen bile elinde olanların hepsini kaybettikten sonra... Yaşadıktan, yaşlandıktan, ölmeye ramak kalmışken.

Ne de anlamsız beklemek. Madem adalet diye bir şey var o zaman niye sonra, çok sonra?

Güldü Adalet annem, "Dünya bu Selvi..." dedi.

Sormayacaktım hiçbir soru ve zaten soramıyordum da. Olan bitende bir anlam aradığımın, beklemek yerine izlemeyi tercih ettiğimin farkında bile değildim.

Şimdi beklemeyi düşünürken babam geliyor aklıma. Nasıl da unutmuşum öldüğünü. Bir arka sokakta kendi gibi hayalleri olan arkadaşlarıyla yürürken mi ölmüştü yoksa yalnız başına mı yürüyordu o karanlık sokakta. Tetiği çeken ne düşünmüştü babam kaldırımı yığıldığında?

İnsanları biçen bir tarih yazıyordu insanlar. Biçip lime lime ediyorlardı her bir parçayı...

Evet, işte o zamanlarda bir babam vardı benim. Ne zaman öldüğünü hiç bilmediğim belki de unuttuğum, kendime unutturduğum. Sanki şu merdivenlerden ellerinde kitaplarıyla inecekmiş, heyecanla sayfalarını çevirip, yüzüne oturan coşkuyla hayallerini anlatacakmış gibi. Kollarını açacak, yumruğunu kaldıracakmış, beni kucağına alıp kederle yüzüme bakacakmış gibi babam. Benim ölü babam...

Evet, o da öldü. Mezarı da var üstelik. Dedemin yanında, yanı başında yatıyor öyle.

Bazen gidip ikisinin de karşısında dikiliyorum. Ne önemli adamın torunu olarak, ne de hayallerine kurban gitmiş devrimci bir adamın kızı olarak... Duruyorum sadece... Çok basit bir duruş, çok basit bir bakışla duruyorum. Hani bir takvim yaprağının karşısında durur gibi... Parmaklarım arasında dönen bir jetonla vapurun gelmesini bekler gibi... Durmak ne de güzel oluyor onların çit çıkmayan mezarında. Onların önemli yollarından geçmemiş ama yolların nasıl olmuşsa tozlarını yutmuş, tozlarında boğulmuş biri gibi oradan ayrılıp annemin mezarına gidiyorum. Onun mezarı ayrı, daha uzakta. Daha ucuz...

Onun ölüsünü ailesi kaldırdı. İlk defa gördüm onları. Terzi bozması Neriman'la postacı Halil'i... Tekne kazıntısı kara kuru kızlarını, annem Suna'yı gömerken gördüm onları. Hep bir mezar başında ağlarkenki dudakları, gözleri kaldı aklımda. Başka bir halleri hiç olmadı bende. Yanağımdan makas bile almadılar. Sadece korkunç bir üzüntüyle yüzüme bakıp arkalarını dönüp gittiler. Kalmıştım. Adalet annem yanılmıştı sanırım.

Bana bir keresinde "İnsan büyürken küçülür kimsesizliği," demişti. Ben büyüyordum evet ama büyüdükçe kimsesizliğim de yarışırcasına büyüyüveriyordu. Nurtopu gibiydi kimsesizliğim. Yanakları elma gibi kıpkırmızı kanlı kanlı, baldırları boğum boğum et, akça pakça gerdanı. Oysa ne de önemli dölü olan köklü bir ailenin kalan son üyesiydim. Dedemle babaannemin torunuydum. Konaklarda pahalı elbiselerin içine doğmuş, kaymaklarla, özel öğretmenlerle büyütülmüştüm. Ama ölümlerim vardı işte. Mesele ölmeleri değildi. Hepimiz bir gün ölebilirdik. Yaşamın nedeniydi ölümün kendisi. Adalet annem öğretmişti bunu bana.

"Ceviz tabutum nerde?" diye bağıyor, bir yandan da odaların içini arıyordu Lerna Hanım.

Yeni uyanmıştı Seyit'i ağırladığı rüyasından. Salonda her zamanki yerinde duran ceviz tabutu göremeyince telaşlanıp, "Yoksa ben öldüm de hayalet mi oldum," diye düşündü ve tekrar sordu, "nerde benim ceviz tabutum?"

"Rızvan aldı," dedi Ayhan ısırıldığı elmayı çiğneye çiğneye.

Lerna Hanım hızını kesip donup kaldı kapının önünde. Bir süre durup yine korkunç korkunç kikirdemeye başladı "Niye aldı, öldü mü yoksa?" "Ya illa birimizden birini öldüreceksin. Ne bileyim ben niye aldı? O kadar da uğraştırdın, o kadar para verdik ceviz diye... Az önce geldi aldı işte, metruk binanın bahçesinde duruyor, kuşlar sıcıyordur affedersin üstüne."

Rızvan Efendi sadece tabutu değil Lerna Hanım'ın evindeki yıllardır eskicilerden toplanmış süs eşyasını ve fotoğrafları da almıştı.

"Karin'in bana Fransa'dan yolladığı müzikli kutu nerde?"

"Rızvan aldı. Karin Fransa'da mı?"

Lerna Hanım camlı büfenin içine baktı:

"Seyit'in ilk maaşıyla bana aldığı Meryem Ana heykelciği de yok."

"Onu da aldı."

"Fotoğraf albümüm?"

"Onu da almış zaar..."

Çırılçıplak kalmıştı Lerna Hanım. Önce salonu inceleyip eksik eşyayı aradı gözleri. Hiçbiri yoktu. Ne fotoğraflar, ne çerçeveler, ne Antep işi örtüler, biblolar, şamdanlar, kutular... Hiçbiri yoktu. Zaten hiç onun olmamışlardı. Onun hatıralarını yaşamamışlardı. Hepsi evleri boşaltılan ölülerden eskicilere, eskicilerden de Lerna Hanım'a gelmişti. Cemekânlı balkona geçip metruk binanın bahçesine baktı Lerna Hanım. Rızvan Efendi'nin bedeni bir eğilip bir kalkıyor, kürekle toprakta bir çukur açıyordu.

"Ne yapıyorsun Rızvan Efendi?"

Doğrulup Lerna Hanım'ın balkonuna bakarak "Cenazeni kaldırıyorum, gel istersen sen de!" diye bağırdı alnından akan terleri sile sile.

Lerna Hanım ne diyeceğini bilemeden Ayhan'ın yüzüne baktı uzun uzun: "Benim cenazemi mi kaldırıyormuş?"

Ayhan sustu, bilemedi ne diyeceğini. Lerna Hanım Ayhan'dan hiçbir tepki alamayınca, "O zaman ben de bir helva kavurayım," diyerek mutfak kapısına yöneldi.

Rızvan Efendi bu arada evden topladığı tüm ölü eşyasını ceviz tabutun içine doldurmuş, tabutu da açtığı çukurun içine yerleştirmişti. Lerna Hanım terliklerini yere süre süre cemekânlı balkona çıkıp Rızvan Efendi'ye "Bari Seyit'in yanına göm beni," deyip Ayhan'a döndü: "Git Selvi'ye, Emine'ye, Rüstem'e haber ver. Ölü evi ilk geceden boş olmaz, ruhum rahat etmez bak, gelsinler..."

Ayhan "Tamam," deyip sırayla tüm kapıları çaldı. Herkes Lerna Hanım'a değil de Rızvan Efendi'ye şaşırmıştı bu sefer.

Birkaç saat sonra Lerna Hanım'ın evinde toplanmışlardı. Ayhan helva dağıtıyor, Çilem kolonya tutuyordu. Lerna Hanım oturduğu yerden hiç konuşmadan arada komşularının yüzüne bakıyor "Hoş geldiniz," diyor, Rızvan Efendi de yanında oturmuş elini tutuyordu. Çilem Emine'nin kulağına yaklaşıp "Düzelecek mi sence?" diye sorduğunda "İnşallah," dedi Emine...

Çilem, "Yok onun derdi eşyayla değil ki," derken, Emine de Rüstem'e dönüp "Daha da kötü olmasın. O eşyayla konuşuyordu ne güzel. Şimdi onlar da olmayınca daha da kötüye gitmesin durumu?" diye sordu. Rüstem'in gözleri Rızvan Efendi'nin kendine bakamayan gözlerindeydi.

Saatlerce arada birbirleriyle fısıldaşarak ama hiç konuşmadan oturdular. Lerna Hanım'ın eliyle gösterip hatırasını anlatacağı, sayfalarını aralayıp isimler koyacağı hiçbir şeyi kalmamıştı.

"Ruhları şad olsun," diyerek, elini dizlerine vurarak koltuktan kalktı Rızvan Efendi.

"Nereye gidiyorsun Rızvan Efendi?"

"Eve gideyim ben."

"Niye gidiyorsun Rızvan Efendi?" diye bu sefer daha yüksek sesle sordu Lerna Hanım.

"Evime gideceğim yahu, sabaha kadar mı oturacağız, bak saate, gece yarısını geçti. Hadi Allah rahatlık versin herkese, sabah uğrarım ben yine..."

"Allah mı?" diye sordu Lerna Hanım.

Herkesin bedeni donmuş sadece gözleri şaşkınca bakıyordu birbirine. Devam etti Lerna Hanım: "Allah dediğin öyle herkese rahatlık vermez. Kendine bak mesela. Sana veriyor mu? Eee ama tabii senin zaten vicdanın olmadığından veriyordur sana rahatlık. Vicdanın olsa Allah da rahatlık vermezdi."

"Dinime küfür eden Müslüman olsa içim yanmaz," dediğinde yüzünü yine o meymenetsiz hal bürümüştü Rızvan Efendi'nin.

Lerna Hanım saatlerdir koltuğa yaslamadığı sırtının arkasına küçük minderi koyduğunda hiç kimsenin daha önce görmediği o ciddi, o güçlü yüz ifadesini buyur etmiş gibiydi.

"Anlat bize kurtlu kurtlu Rızvan Kaptan..."

"Neyi anlatayım Bunak Lerna?"

"Niye öldürdün sen beni? Niye kaldırdın cenazemi? Yetmedi mi bir, iki, üç can?"

"Fesupanallah, ne diyorsun Lerna Hanımcığım. Duyan da eli kanlı katil sanacak beni. Tövbe tövbe... Ben sen iyi ol diye, o çürümüş, o ne olduğu belli olmayan eşyaya bakıp bakıp kendini harap etme diye attım. Hem ne öyle evin içinde tabut? Olur mu öyle şey ölümle hep burun buruna. Unut her şeyi diye, daha iyi ol diye yaptım. Yenilerini alırsız hem. Fotoğraf da çekeriz, albüme koyarız. Kötülük etmek ister miyim ben sana hiç?"

Sanki yalnızca ikisi vardı koca salonda boynuzlarını birbirine vura vura.

"Senin iyilik dediklerin bizim buralarda ters tepiyor bilmiyor musun? Gördük oğluna yaptığın iyiliğin nelere mâl olduğunu. Adalet Hanım'ı senin yüzünden aldı polisler. Suna da Cevher de öldü gitti bok yoluna. Kimsenin senin iyiliğine ihtiyacı yok burada. Git gömdüğün her şeyi geri çıkar."

Evet, annemle babamı Rızvan Efendi ihbar etmişti. Oğlu Rüstem çıkınca; devletin karşısında duran annemle babam kafasını karıştırmasın diye... Koruyacaktı oğlunu. Onu korumak uğruna adres ve isim verebilirdi. Bir kez daha kaybedemezdi oğlunu. Yaptı da. Oysa polisler gelene kadar çoktan gitmişti annemle babam. Geç kalmıştı Rızvan Efendi. Annemle babam yerine Adalet annemi almışlardı.

Koruyamamıştı Rızvan Efendi aslında oğlu Rüstem'i... Biz de annemle babamı koruyamamıştık... Aynı okla yaralanmıştık yıllar önce...

Rızvan Efendi metruk binanın bahçesine doğru yol alırken Rüstem de Selvi'ye bakıyordu. Beyaz elleri dizlerinde birbirini tutup sıkımişti. Lerna Hanım Rüstem'in izlediği Selvi'ye döndü: "Sen niye beni bırakıp gittin? Hani gitmeyecektin Adalet gelene kadar? Hem madem gittin niye geldin yeniden?"

Selvi'nin dudakları hiç hareket etmiyordu...

Geldim işte. Dillendirmek için yalnızlığınızı, geldim dilsizliğimle.

Bakmak için dudaklarınıza... Bakmak için keder çemberine girmiş gözlerinize, ne kadar da iyi biliyorlar kör bakmayı diye... Sadece birbirini tutan ellerinizi görmek için, anılarından başka hiçbir yere gidemeyen ayaklarınıza bakmaya geldim. Siz affetmediniz diye; ama siz sustunuz diye ama ne de güzel sustunuz ve yuttunuz diye geldim.

"Sus," dedi Lerna Hanım. "Ağzın susuyor, gözlerin konuşuyor. Söz vermiştin hem Adalet'e.

O gelene kadar kalacaktın benimle. Yalnız bırakmayacaktın beni. Ama sen ne yaptın? Gittin. Sözünü tutmadın Çünkü sen de diğerleri gibisin..."

Biliyorsunuz ya bir ağrısı vardır gitmenin

Nereye, ama nereye olursa gitmenin. Hüzünle karışık bir ağrısı.[\[5\]](#)

Çilem, Selvi'nin beyaz ellerini avuçlarının içine, Rüstem Selvi'nin gözlerini kendi gözlerinin içine almıştı. Ayhan ağzı açık, olan biteni anlamaya çalışıyor, Lerna Hanım tükürmeye devam ediyordu zehrini. Dünyanın zehriydi Lerna Hanım'ın ince dudaklarından dökülen. O böyle çıkmaz sokağın en yaşlı evinde çatallı dilini ruhuna bir değdirip bir geri çekerken, faniler birbirlerinin omuzlarına çarpa çarpa kahkahalarla yürüyordu kentin sokaklarında. Havai fişekler patlıyor, tetikler çekiliyordu. Tabutlar hep dolu, yollar dolup boşalmıyor. Kimse görmüyor Lerna'nın dudaklarından taşıp köpüren, taşıp boğan zehrini. Lanet ediyor Lerna Hanım tarihine; kusuyor, kustukça kendi kusmuğuyla doluyor yine o güzel ağzı. Kahkahalar, cinayetler, bavullar, bağirlara basılamamış insanların anılarını yutuveriyor bir anda. Yazısı okunmayan defterin sayfalarını yutuyor Lerna Hanım.

Sabaha kadar anlatıyor Lerna Hanım:

"Selvi'yi unuttular sonra. Ne annesi Suna'nın süklüm püklüm ailesi ne de babasının geride kalan soylu ailesinden kimse arayıp soran oldu. Payidar ve Marika baktı ona. Arada bana da getirdiler. Bir İstanbulluydu, bir Gökçeadalı. Bir Selvi'ydi, bir Servi. Ama hep bekleyendi. O gece mavi-kırmızı ışıkların alıp götürdüğü Adalet'i bekliyordu. Fırtınada alabora olmuş gemiyi bekler gibi bekliyordu. Denizin dibinden, yerin bin kat dibinden, o gayyadan, o araftan çıkıp gelecek Adalet'i bekliyordu. Aylar boyu sabah ve gece birbirini izledi. Işıklar yandı, ampuller patladı, memeleri çıktı, saçları uzadı. Karatahtaya bakıp tebeşirli ellerini sürdü siyah önlüğüne. Zamansız, ülkesiz, kentsizdi işte. Herkes gitmişti hayatındaki. Ben ona kucak açtım ama beni bırakıp gitti. Hem ben ona o zaman demiştim, sen de büyüyünce diğer insanlar gibi olacaksın diye..."

Selvi yutkunuyor dolu dolu. Ağzını aça aça anlatıyor Lerna Hanım. Emine'nin demlediği çayı içiyor, bir yandan kendine kavurduğu helvasını yiyor eteklerine döke saça. O anlatıyor, Rızvan Efendi açıyor yalan anıların yüklendiği mezarı. O anlatıyor Selvi bakıyor evin artık boş olan duvarlarına. O anlatıyor Emine korkuyor, Çilem Selvi'nin elini tutuyor. O anlatıyor Ayhan şiştikçe şişiyor, uyuyakalıyor kahverengi koltukta. Anlatıyor Lerna. Kusuyor Lerna Hanım: "Seyit olacak soysuz terk etti beni... Bi başıma koydu beni bu dünyada..."

Son kez anlatıyor, ilk kez anlatıyor. Öyle bir anlatıyor ki metruk binanın Kuzgunları kaçıyor yıkık odaların, kırık duvarların kuytularına. Rızvan Efendi aldığı gibi koyuyor eşyayı ait olmadıkları anı köşelerine. Rızvan Efendi'nin üstü başı toprak, çamur içinde. Koyuyor Karin'in sözde Fransa'dan yolladığı müzik kutusunu sehpanın üzerine, üzerindeki çamuru gömleğine silip başköşeye koyuyor Meryem Ana'yı. "Bunu Seyit mi almıştı sana?" diye soruyor sonra. Lerna Hanım az önce hınçlara bürünmüş yüzünü Rızvan Efendi'ye çeviriyor şefkatle: "Evet, ilk maaşıyla aldı. Çok kıymet verirdi bana..."

Susuyor Lerna Hanım. Yalan hatıraları yüklediği eşyayı ve fotoğrafları geri gelince. Film, oyun, şarkı, roman başa dönüyor. Sanki saatlerdir öfke ve hınçla anlatmamış tarihini Lerna Hanım. Sanki hiç bu bölüm yazılmamış gibi, yazarıyla da dalga geçer gibi yine kendine anlattığı yalan hatıralarla dilleniyor yeniden. Fotoğraf albümünü dizlerine yaslayıp herkesi etrafına topluyor. Kendine hatırlatıyor izli tarihini, kendi kendine; kendine konuşuyor unutabilmek için yalnızlığını.

"Bak Selvi, bu benim ablamın kızı Karin. En son üç yaşındayken gördüm. Şimdi belki çocuğu bile vardır. Şu müzik kutusunu Fransa'dan yolladı bana."

Fotoğraf albümünün sayfalarını yavaşça çevirmeye devam ediyor:

"Bak bu Seyit. Benim koca. Öldü. Kanser oldu, kurtaramadık."

Değişmiyor hiçbir şey Lerna Hanım'ın hayatında ve sokakta. Yıllardır içiyorlar geçmişlerinin, fanilerin yazdığı tarih sayfalarından akan kanın zehrini kana kana...

Değişmiyor hiçbir şey.

Yıllar sonra bu kente, bu sokağa iki bavulla geldiğimde hiçbir şey değişmemişti. Evler, kırık kaldırım taşları, serviler arasında esen o rüzgâr...Kaç yıl geçmişti buradan gideli? Bilmiyordum. Tarihleri unutmayı öğretmişti bana zaman. Yine de döndüm ama... Evimizin, o güzel ülkemizin kapısını açtığımda Adalet annemin nefesi ve Lerna teyzenin mutfağından sızan mahlep kokusu karşıladı beni. Gelirken aldığım birkaç kök sardunyayı saksılara ertesi sabaha selam etsinler diye ekdim. O gece hiç uyumayıp Adalet annemin çok sevdiği ekru renkli tekli koltukta oturup bütün anılarımızın, bütün acılarımızın karşısına dikildim. Buraya tekrar döndüğümde kimse sormadı kim olduğumu.

Bense hepsini tanıyordum.

Çilem'in annesi babası yoktu. Emine onu henüz bebekken metruk binanın inşaatında bulmuştu. İsmi, onu terk eden annesi hırkasına iliştirdiği kâğıda yazmıştı. İsmi Çilem kaldı.

Kimliği hiç olmadı. Ne de güzeldi kimliksizlik. Emine nefret ediyor ve korkuyordu kadınlardan. Üvey annesi onu öyle çarpmasaydı duvardan duvara, adet olunca "Bozdurmuş kendini, kirletmiş namusunu," diye kışkırtmasaydı babasını...

Deli güzel Ayhan, annesine âşıktı. Annesi de büyük oğlu Aydın'a. Kıskançlıktan şişti Ayhan. Aydın'a araba çarpıp ezilince kafası, Feride Hanım da öldü kahrından. Ayhan gömemedi annesini, sevdi öyle ölüsünü. Taradı saçlarını, değiştirdi naylon çorabını, kolonyalarla ovdu ellerini. On dört gün sevdi öyle, baktı ona bebekler gibi. Polis geldi ama uyanmadı Feride Hanım. Ayhan, annesini öldürmekle suçlandı önce. Sonra aklandı. Tuhaf oldu, daha da şişti, memeleri çıktı, kılları döküldü akıyla birlikte. Sofie'yi erkek kardeşi Remzi öldürdü. "Madem Suphi iken Sofie oldun, sen gibi sonradan olma kadınları öldürmek sevaptır," diye vurdu Sofie'yi. Oysa öldürecekti zaten kendini Sofie, Suphi'yle birlikte...

Lerna teyze de tarihi korkunç elleriyle yazanları affetmedi. Ödeşmediler de... Rızvan ve Rüstem için her şey çok geçti... Rızvan Efendi oğlu Rüstem'i korumak için annemle babamı ihbar etmişti. Ama onlar gittiği için polisler Adalet annemi götürdü.

Herkes böyle birbirinin tarihine yazılırken faniler hiç geç kalmadılar tarihi yazarken. Her seferinde 12'den vurdular. Annem işkenceye dayanamadı, babam da o iki kurşuna. Tam da 12'den vurulmuşlardı. 1, 2 ve ateş ve ölüm ve insan ve yalan ve sindirmenin o korkak hali.

Tarih, yazıldığı anda sindiriliyordu.

Annemle babamın inançlarıyla biledikleri düşünceleri sadece bir takvim yaprağında kaldı. Tek bir okla tam 12'den vurulmuştu tarih...

Annemin bana aldığı pastaların renkli paketleriyle kaplanıp kimsenin görmeyeceği yerlerde saklanan kitapları bulmuşlardı. Hiçbir şey istemiyorlardı. Ne kitap, ne yazı, ne de bir ses.

Bu yüzden sesi çıkan binlerce kişiyi karanlık, rutubetli odalara, tabutlara kapattılar... Sessizlik lazımdı. Askılar zayıf bedenleri, cam kırıkları falakadan yeni çıkmış çıplak ayakları ağırladı... Nasıl olsa yerin bin kat dibindeki bedenlerin işkence sırasında duyulan haykırıışları ve ölüm anı inlemeleri yeryüzüne kadar ulaşamazdı... Sessizlik yükseldikçe dünya soğuyordu. Güvende değildik. Bir fırçanın ucundaydık. Fırça kırmızıya her değdiğinde tedirgin oluyordu sokak başları. Taş gibiydi hava. Gökyüzü yoktu, deniz yoktu. Fırça maviye hiç yanaşmadı. Bağ, bahçe, çiçek yoktu. Evlerin kapıları sevinçle değil, her seferinde tedirginliği kardeş edinmiş korkuyla açılıyordu. Betondu, taştı, mermerdi. Fırça, kırmızı boyaya bulanıp üstümüze üstümüze geliyordu... Harp içinde darp ediliyorduk.

O harp alanından darp edilmiş halimle gitmiştim ama sanki hep bu çıkmaz sokakta kalmıştı bir yarım; en büyük yarım. Lerna teyze her ayın yedinci günü elimize ulaşacak şekilde mektup yazar, yıllar boyu çoğalan komşuları, metruk binayı ve servileri anlatırdı.

Anlatacak daha iyi bir şey yoktu... Hiç olmadı...

Bu çıkmaz sokakta kimse, diğerine kendi hikâyesini anlatmıyor ama herkes bir diğerinin hikâyesini biliyordu. Kimsenin kendi geçmişine, kendi hikâyesine tahammülü yoktu. Bıkmışlardı arkalarında bıraktıkları geçmişin yükünü taşımaktan. Ve seçmemişlerdi hiçbir şeyi...

O ya da bu olmayı seçmemişlerdi. Bu yüzden de zordu onlar için her bir gece. Çünkü seçtiğin yaşamı sürdürmekten kolayı yoktu bu lacivert zamanda. Seçmediklerini yaşadılar.

Onlar gibiydim. Onlar da ben gibiydi. Hiçbir şeyi seçmemiş ben gibi. Hepsi ayrı okla yaralanmış gibi görünse de aslında aynıydı yaranın derinliği. Aynı okla yaralanmış gibi, aynı bahtiyar sessizliğe gömülmüştü yaralanma anlarındaki iniltileri. Onlarca yıl önceden kalma talan mezarlık, onun üstüne yapılmış sonra da terk edilmiş metruk bina, servi ağaçları... Hepsinin, hepimizin tarihi birbirine karışmıştı...

Faniler bin yıllık tarihini, tarihine karışan bin yıllık acılarını unutup adına yaşam dedikleri günahları dişliyorlarken bir elmanın muazzam tadına varır gibi, ötekilerse; kim oluşlarını, soramadıkları sorularını fanilerin "yaşam" dedikleri "harp" ve "darp" alanına bırakmışlardı.

Bu çıkmaz sokak o harp ve darp alanından uzaktı. Çıkmazdı, kimse burada koşamaz, kaçamazdı. Giren yakalanırdı. Sokak girenini başka sokağa çıkarmıyor, orada öylece bırakıyor ve sadece kendine çıkıyordu. Aynı Lerna Hanım, Rüstem, Rızvan Efendi gibi. Aynı Emine ve Çilem gibi...

Ne yaparlarsa yapsınlar yokuşla, merdivenle yine kendilerine, sadece kendilerine çıkıyorlar. Adalet annem gitmeseydi ne de güzel yaşlanacaktı bu sokakta; şimdi benim oturduğum tekli ekru renkli koltukta. Bakacaktı metruk binaya ve bana...

Bir bana, bir metruk binaya...

Şimdi ben bakıyorum metruk binaya.

Yok, Adalet annem dönmedi bir daha. Ondan geriye hikâyeler kaldı bana; insan hikâyeleri... Bir avuç topraktan daha kara insan hikâyeleri. Adalet annem, "Toprak bu dünyada temiz kalan tek şeydir Selvi," demişti bir bahar sabahı.

Onu toprağa verdiğimiz bir gün hiç olmadı.

Bense bir ağaç gibi büyüdüm...

[1] Edip Cansever, *Tragedyalar III*.

[\[2\]](#) Nâzım Hikmet Ran, *Merhaba Çocuklar*

[3] Nâzım Hikmet Ran, *Merhaba Çocuklar*.

[4] Edip Cansever, *Ben Ruhi Bey*.

[5] Edip Cansever, *Umutsuzlar Parkı*.